C/2025/5024

16.9.2025.

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Satura apstiprinājums Komisijas regulas projektam par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijām un Komisijas pamatnostādņu projektam par Līguma 101. panta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem

(C/2025/5024)

Komisija 2025. gada 11. septembrī apstiprināja saturu Komisijas regulas projektam par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijām un Komisijas pamatnostādņu projektam par Līguma 101. panta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem.

Ar Komisijas regulas projektu tiek atjaunināta pašreizējā Tehnoloģiju nodošanas grupu atbrīvojuma regula, kas noteiktas tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijas atbrīvo no Līguma 101. panta 1. punktā noteiktā aizlieguma.

Ar Komisijas pamatnostādņu projektu tiek atjauninātas pašreizējās Komisijas pamatnostādnes par Līguma 101. panta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem.

Komisija ir apstiprinājusi projektus, lai tos publicētu apspriešanai.

Komisijas regulas projekts un Komisijas pamatnostādņu projekts ir pievienoti šim paziņojumam kā pielikumi.

Projekti ir pieejami sabiedriskajai apspriešanai šādā tīmekļa vietnē:

https://competition-policy.ec.europa.eu/public-consultations_lv

Pēc sabiedriskās apspriešanas projekti tiks pabeigti, ņemot vērā saņemtās atsauksmes, lai Komisija varētu pieņemt pārskatītu Komisijas regulu un pārskatītas Komisijas pamatnostādnes.

I PIELIKUMS

KOMISIJAS REGULA (ES) …/…

(XXX)

par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijām

(Dokuments attiecas uz EEZ)

PROJEKTS

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Padomes Regulu Nr. 19/65/EEK (1965. gada 2. marts) par Līguma 85. panta 3. punkta piemērošanu atsevišķām līgumu un saskaņotu darbību kategorijām ([1]) un jo īpaši tās 1. pantu,

publicējusi šīs regulas projektu,

apspriedusies ar Aizliegtu vienošanos un dominējoša stāvokļa padomdevēju komiteju,

tā kā:

(1) Ar Regulu Nr. 19/65/EEK Komisija ir pilnvarota, izmantojot regulu, piemērot Līguma 101. panta 3. punktu noteiktām tikai starp diviem uzņēmumiem noslēgtu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu un attiecīgu saskaņotu darbību kategorijām, uz ko attiecas Līguma 101. panta 1. punkts.

(2) Atbilstoši Regulai Nr. 19/65/EEK Komisija ir pieņēmusi Komisijas Regulu (ES) Nr. 316/2014 ([2]). Regulā (ES) Nr. 316/2014 ir definētas tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijas, attiecībā uz kurām Komisija uzskatīja, ka tās parasti atbilst Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Ņemot vērā kopumā pozitīvo pieredzi minētās regulas piemērošanā un minētās regulas izvērtēšanas rezultātus, ir lietderīgi pieņemt jaunu grupu atbrīvojuma regulu.

(3) Šai regulai būtu jānodrošina efektīva konkurences aizsardzība un jāsniedz uzņēmumiem pietiekama juridiskā noteiktība. Minēto mērķu sasniegšanā būtu jāņem vērā nepieciešamība pēc iespējas vienkāršot administratīvo uzraudzību un tiesisko regulējumu.

(4) Tehnoloģiju nodošanas nolīgumi attiecas uz tehnoloģiju tiesību licencēšanu. Šādi nolīgumi parasti paaugstina ekonomikas efektivitāti un veicina konkurenci, jo tie mazina pētniecības un izstrādes pasākumu pārklāšanos, stimulē sākotnējo pētniecību un izstrādi, sekmē pakāpenisku inovāciju, veicina tehnoloģiju izplatību un rada konkurenci produktu tirgū.

(5) Varbūtība, ka šī efektivitāti un konkurenci veicinošā ietekme būs lielāka nekā tā negatīvā ietekme uz konkurenci, ko rada tehnoloģiju nodošanas nolīgumos ietvertie ierobežojumi, ir atkarīga no attiecīgo uzņēmumu tirgus varas pakāpes un tādējādi no pakāpes, kādā ar šiem uzņēmumiem konkurē citi uzņēmumi, kuru rīcībā ir alternatīvas tehnoloģijas, vai uzņēmumi, kuri ražo aizstājējproduktus.

(6) Šī regula būtu jāattiecina tikai uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem starp licenciāru un licenciātu. Tā būtu jāattiecina uz šādiem nolīgumiem pat tad, ja nolīgumā ir paredzēti nosacījumi vairākiem tirdzniecības līmeņiem, piemēram, pieprasot, lai licenciāts izveidotu īpašu izplatīšanas sistēmu, un nosakot pienākumus, kuri licenciātam jāuzliek vai kurus tas var uzlikt saskaņā ar licenci ražoto produktu tālākpārdevējiem. Tomēr minētajiem nosacījumiem un pienākumiem būtu jāatbilst konkurences noteikumiem, kas piemērojami piegādes un izplatīšanas nolīgumiem, kā noteikts Komisijas Regulā (ES) 2022/720 ([3]) un paskaidrots Komisijas Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā ([4]). Ar šo regulu nebūtu jānosaka atbrīvojumi piegādes un izplatīšanas nolīgumiem, kas noslēgti starp licenciātu un tā līguma produktu pircējiem.

([1]) OV 36, 6.3.1965., 533./65. lpp.

([2]) Komisijas Regula (EK) Nr. 316/2014 (2014. gada 21. marts) par Līguma 101. panta 3. punkta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijām (OV L 93, 28.3.2014., 17. lpp.).

([3]) Komisijas Regula (ES) 2022/720 (2022. gada 10. maijs) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu vertikālo nolīgumu un saskaņotu darbību kategorijām (OV L 134, 11.5.2022., 4. lpp.).

([4]) Komisijas Paziņojums "Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā" (OV C 248, 30.6.2022., 1. lpp.).

(7) Šī regula būtu jāpiemēro tikai tiem nolīgumiem, ar kuriem licenciārs atļauj licenciātam un/vai vienam vai vairākiem tā apakšuzņēmējiem preču ražošanas vai pakalpojumu sniegšanas mērķiem izmantot licencētās tehnoloģiju tiesības, iespējams, pēc licenciāta un/vai tā apakšuzņēmēja(-u) veiktas papildu pētniecības un izstrādes. Tā nebūtu piemērojama licencēšanai pētniecības un izstrādes nolīgumu ietvaros, uz kuriem attiecas Komisijas Regula (ES) 2023/1066 ([5]), vai licencēšanai specializācijas nolīgumu ietvaros, uz ko attiecas Komisijas Regula (ES) 2023/1067 ([6]). Turklāt tā nebūtu piemērojama nolīgumiem, kuru galvenais mērķis ir vienīgi programmatūras tālākpārdošana vai izplatīšana, izmantojot fiziskus vai digitālus kanālus, jo šādi nolīgumi neattiecas uz tehnoloģiju licencēšanu ražošanas nolūkā, bet ir tuvāki izplatīšanas nolīgumiem.

(8) Minētā regula nebūtu piemērojama arī tiem nolīgumiem, ar kuriem izveido tehnoloģiju kopfondus, t. i., nolīgumiem, kuru mērķis ir apvienot tehnoloģijas, lai tās licencētu kopfonda dalībniekiem vai trešām personām, ne arī nolīgumiem, ar kuriem kopfondā ietvertās tehnoloģijas licencē šīm trešām personām. Tā nebūtu piemērojama arī kārtībai, ar kuru potenciālie tehnoloģiju licenciāti vienojas kopīgi apspriest tehnoloģiju nodošanas nolīgumu noteikumus (licencēšanas sarunu grupas).

(9) Lai ar regulu piemērotu Līguma 101. panta 3. punktu, nav nepieciešams definēt tos tehnoloģiju nodošanas nolīgumus, uz kuriem varētu attiekties Līguma 101. panta 1. punkts. Atsevišķi novērtējot nolīgumus saskaņā ar 101. panta 1. punktu, jāņem vērā vairāki faktori, un jo īpaši konkrēto tehnoloģiju un produktu tirgu struktūra un dinamika.

(10) Šajā regulā noteiktais grupu atbrīvojums būtu jāattiecina tikai uz tiem nolīgumiem, par kuriem var pietiekami droši pieņemt, ka tie atbilst Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Lai sasniegtu tehnoloģiju nodošanas mērķus un no tās gūtu labumu, šī regula būtu jāattiecina ne tikai uz pašu tehnoloģiju nodošanu, bet arī uz citiem noteikumiem, kas ietverti tehnoloģiju nodošanas nolīgumos, ja – un ciktāl – minētie noteikumi ir tieši saistīti ar līguma produktu ražošanu vai pārdošanu.

(11) Attiecībā uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem starp konkurentiem var pieņemt, ka tie kopumā uzlabo ražošanu vai izplatīšanu un ļauj patērētājiem baudīt pienācīgu daļu no attiecīgajiem ieguvumiem, ja pušu kopējā tirgus daļa konkrētajos tirgos nepārsniedz 20 % un ja šajos nolīgumos nav ietverti noteikti nopietni konkurences ierobežojumi.

(12) Attiecībā uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem starp savstarpēji nekonkurējošām pusēm var pieņemt, ka tie kopumā uzlabo ražošanu vai izplatīšanu un ļauj patērētājiem baudīt pienācīgu daļu no attiecīgajiem ieguvumiem, ja katras puses individuālā tirgus daļa konkrētajos tirgos nepārsniedz 30 % un ja šajos nolīgumos nav ietverti noteikti nopietni konkurences ierobežojumi.

(13) Tirgus daļas konkrētajā tehnoloģiju tirgū būtu jāaprēķina, pamatojoties uz licencēto tehnoloģiju tiesību klātbūtni konkrētajā produktu un ģeogrāfiskajā tirgū, kurā pārdod līguma produktus, proti, pamatojoties uz licenciāra un tā licenciātu saražoto līguma produktu kopējo pārdošanu. Tāpēc šīs regulas piemērošanas nolūkā tiks uzskatīts, ka tehnoloģiju, attiecībā uz kurām vēl nav pārdoti līguma produkti, tirgus daļa ir nulle.

(14) Ja piemērojamais tirgus daļas robežlielums vienā vai vairākos produktu vai tehnoloģiju tirgos ir pārsniegts, grupu atbrīvojums attiecīgajam nolīgumam šajos konkrētajos tirgos nebūtu piemērojams.

([5]) Komisijas Regula (ES) 2023/1066 (2023. gada 1. jūnijs) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu dažām pētniecības un izstrādes nolīgumu kategorijām (OV L 143, 2.6.2023., 9. lpp.).

([6]) Komisijas Regula (ES) 2023/1067 (2023. gada 1. jūnijs) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu dažām specializācijas nolīgumu kategorijām (OV L 143, 2.6.2023., 20. lpp.).

(15) Nevar būt prezumpcija, ka gadījumā, ja minētie tirgus daļu robežlielumi ir pārsniegti, uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem attiecas Līguma 101. panta 1. punkts. Piemēram, izņēmuma licences nolīgumi starp nekonkurējošiem uzņēmumiem bieži vien ir ārpus 101. panta 1. punkta piemērošanas jomas. Tāpat nevar arī būt prezumpcija, ka gadījumā, ja minētie tirgus daļu robežlielumi ir pārsniegti, tehnoloģiju nodošanas nolīgumi, uz kuriem attiecas 101. panta 1. punkts, neizpildīs atbrīvojuma nosacījumus. Tomēr nevar arī būt prezumpcija, ka šie nolīgumi parasti radīs objektīvas tāda veida un apjoma priekšrocības, kas kompensēs šo nolīgumu nelabvēlīgo ietekmi uz konkurenci.

(16) Ar šo regulu nedrīkstētu noteikt atbrīvojumus tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, kuros ietverti ierobežojumi, kas nav obligāti nepieciešami ražošanas vai izplatīšanas uzlabošanai. Neatkarīgi no attiecīgo uzņēmumu tirgus daļas šajā regulā noteikto grupu atbrīvojumu jo īpaši nedrīkstētu attiecināt uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, kuros ietverti tādi nopietni konkurences ierobežojumi kā cenu noteikšana attiecībā pret trešām personām. Ja kādā nolīgumā ir ietverti šādi stingri ierobežojumi, grupu atbrīvojumu vispār nedrīkstētu attiecināt ne uz vienu nolīguma daļu.

(17) Lai aizsargātu inovācijas stimulus un nodrošinātu intelektuālā īpašuma tiesību pienācīgu piemērošanu, uz atsevišķiem ierobežojumiem grupu atbrīvojumu nedrīkstētu attiecināt. To jo īpaši nedrīkstētu attiecināt uz atsevišķām atpakaļnodošanas saistībām un neapstrīdēšanas klauzulām. Ja tehnoloģiju nodošanas nolīgumā ir ietverti šādi ierobežojumi, grupu atbrīvojumu nedrīkstētu attiecināt vienīgi uz konkrēto ierobežojumu.

(18) Tirgus daļas robežlielumi, atbrīvojuma liegšana tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, kuros ietverti nopietni konkurences ierobežojumi, un izslēgtie ierobežojumi, kas paredzēti šajā regulā, parasti nodrošinātu, ka nolīgumi, uz kuriem attiecas grupu atbrīvojums, nedod attiecīgajiem uzņēmumiem iespēju novērst konkurenci attiecībā uz būtisku attiecīgo produktu daļu.

(19) Šajā regulā būtu jānorāda tipiskas situācijas, kurās var uzskatīt par lietderīgu atsaukt šajā regulā paredzēto atbrīvojumu saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 ([7]) 29. pantu.

(20) Lai stiprinātu tādu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu paralēlo tīklu pārraudzību, kuriem ir līdzīga ierobežojoša ietekme un kuri attiecas uz vairāk nekā 50 % no attiecīgā tirgus, Komisija, izmantojot regulu, var noteikt, ka šo regulu nepiemēro tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, kas ietver īpašus ierobežojumus, kuri attiecas uz konkrēto tirgu, tādējādi pilnībā atjaunojot Līguma 101. panta piemērošanu šādiem nolīgumiem,

IR PIEŅĒMUSI ŠO REGULU.

1. pants

Definīcijas

1. Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

a) "nolīgums" ir vienošanās, uzņēmumu apvienības lēmums vai saskaņota darbība;

b) "tehnoloģiju tiesības" ir zinātība un turpmāk minētās tiesības vai to kombinācija, tostarp minēto tiesību pieteikumi vai reģistrācijas pieteikumi:

i) patenti;

ii) funkcionālie modeļi;

iii) dizainparauga tiesības;

iv) pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas;

([7]) Padomes Regula (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV L 1, 4.1.2003., 1. lpp.).

v) papildu aizsardzības sertifikāti zālēm vai citiem produktiem, attiecībā uz kuriem iespējams saņemt šādus papildu aizsardzības sertifikātus;

vi) augu selekcionāru sertifikāti un

vii) programmatūras autortiesības;

c) "tehnoloģiju nodošanas nolīgums" ir:

i) divu uzņēmumu starpā noslēgts tehnoloģiju tiesību licences nolīgums, kura mērķis ir dot licenciātam un/vai tā apakšuzņēmējam(-iem) iespēju ražot līguma produktus;

ii) tehnoloģiju tiesību nodošana starp diviem uzņēmumiem, lai ražotu līguma produktus, ja uz nodevēju turpina gulties daļa riska, kas saistīts ar tehnoloģiju izmantošanu;

d) "savstarpējs nolīgums" ir tehnoloģiju nodošanas nolīgums, kurā divi uzņēmumi ar vienu kopīgu vai atsevišķiem līgumiem piešķir viens otram tehnoloģiju tiesību licenci un kurā šīs licences attiecas uz konkurējošām tehnoloģijām vai var tikt izmantotas konkurējošu produktu ražošanai;

e) "nesavstarpējs nolīgums" ir tehnoloģiju nodošanas nolīgums, kurā viens uzņēmums piešķir otram uzņēmumam tehnoloģiju tiesību licenci vai divi uzņēmumi piešķir viens otram šādu licenci, bet šīs licences neattiecas uz konkurējošām tehnoloģijām un nevar tikt izmantotas konkurējošu produktu ražošanai;

f) "produkts" ir preces vai pakalpojums, ieskaitot gan starppatēriņa preces un pakalpojumus, gan galapatēriņa preces un pakalpojumus;

g) "līguma produkts" ir produkts, kas ražots, tieši vai netieši izmantojot licencētās tehnoloģiju tiesības;

h) "intelektuālā īpašuma tiesības" ietver rūpnieciskā īpašuma tiesības, jo īpaši patentus un preču zīmes, autortiesības un blakustiesības;

i) "zinātība" ir praktiskas informācijas kopums, kas rodas pieredzes un testēšanas rezultātā un ir:

i) slepens, t. i., nav vispārzināms vai viegli pieejams;

ii) būtisks, t. i., svarīgs un noderīgs līguma produktu ražošanai, un

iii) precizēts, t. i., aprakstīts pietiekami vispusīgi, lai būtu iespējams pārbaudīt, vai tas atbilst slepenības un būtiskuma kritērijiem;

j) "konkrētais produktu tirgus" ir tirgus, kas ietver līguma produktus un to aizstājējus, t. i., visus tos produktus, kurus pircējs uzskata par savstarpēji vai citādi aizstājamiem, ņemot vērā to īpašības, cenas un paredzēto izmantojumu;

k) "konkrētais tehnoloģiju tirgus" ir tirgus, kas ietver licencētās tehnoloģiju tiesības un to aizstājējus, t. i., visas tās tehnoloģiju tiesības, kuras licenciāts uzskata par savstarpēji vai citādi aizstājamām, ņemot vērā tehnoloģiju tiesību īpašības, licences atlīdzību par šīm tiesībām un to paredzēto izmantojumu;

l) "konkrētais ģeogrāfiskais tirgus" ir teritorija, kurā attiecīgie uzņēmumi piedāvā vai pieprasa produktus vai tehnoloģiju tiesību licences, kurā ir pietiekami viendabīgi konkurences apstākļi un kuru var nošķirt no blakus esošajām teritorijām ievērojami atšķirīgu konkurences apstākļu dēļ;

m) "konkrētais tirgus" ir konkrētā produktu vai tehnoloģiju tirgus un konkrētā ģeogrāfiskā tirgus apvienojums;

n) "konkurējoši uzņēmumi" ir uzņēmumi, kas konkurē konkrētajā tirgū, t. i.:

i) konkurējoši uzņēmumi konkrētajā tirgū, kurā licencē attiecīgās tehnoloģiju tiesības, t. i., uzņēmumi, kas piedāvā licenci konkurējošām tehnoloģiju tiesībām (faktiski konkurenti konkrētajā tirgū);

ii) konkurējoši uzņēmumi konkrētajā tirgū, kurā pārdod līguma produktus, t. i., uzņēmumi, kuri, neslēdzot tehnoloģiju nodošanas nolīgumu, darbojas konkrētajā(-os) tirgū(-os), kurā(-os) pārdod līguma produktus, (faktiski konkurenti konkrētajā tirgū) vai kuri, neslēdzot tehnoloģiju nodošanas nolīgumus, ne tikai teorētiski, bet reāli varētu veikt vajadzīgās papildu investīcijas vai segt citas nepieciešamās izmaksas, lai ienāktu konkrētajā(-ajos) tirgū(-os) pietiekami īsā laikā, lai radītu konkurences spiedienu uz uzņēmumiem, kas jau darbojas konkrētajā tirgū (potenciālie konkurenti konkrētajā tirgū);

o) "selektīva izplatīšanas sistēma" ir izplatīšanas sistēma, kurā licenciārs apņemas tieši vai netieši piešķirt licenci līguma produktu ražošanai tikai tiem licenciātiem, kas izraudzīti, pamatojoties uz noteiktiem kritērijiem, un šie licenciāti apņemas nepārdot līguma produktus nepilnvarotiem izplatītājiem teritorijā, kuru licenciārs rezervējis šai sistēmai;

p) "izņēmuma licence" ir licence, saskaņā ar kuru pašam licenciāram vai nu nemaz, vai noteiktam lietojumam, vai noteiktā teritorijā nav atļauts ražot, izmantojot licencēto tehnoloģiju, un nav atļauts trešām personām piešķirt licencēto tehnoloģiju tiesību licenci;

q) "ekskluzīva teritorija" ir noteikta teritorija, kurā līguma produktus atļauts ražot tikai vienam uzņēmumam, bet kurā tomēr ir iespējams atļaut vēl kādam licenciātam ražot līguma produktus vienīgi konkrētam klientam, ja šī otrā licence piešķirta, lai minētajam klientam nodrošinātu alternatīvu sagādes avotu;

r) "ekskluzīva klientu grupa" ir klientu grupa, kurai līguma produktus, kas ražoti, izmantojot licencēto tehnoloģiju, aktīvi tirgot drīkst tikai viena no tehnoloģiju nodošanas nolīguma pusēm;

s) "aktīvā pārdošana" ir aktīva vēršanās pie klientiem ar apmeklējumiem, vēstulēm, e-pastiem, zvaniem vai citiem tiešās komunikācijas veidiem vai ar mērķorientētu bezsaistes vai tiešsaistes reklāmu un tirdzniecības veicināšanas pasākumiem, piemēram, izmantojot drukātos vai digitālos medijus, tai skaitā tiešsaistes medijus, cenu salīdzināšanas pakalpojumus vai reklāmu meklētājos, kas vērsti uz klientiem konkrētās teritorijās vai klientu grupās, tādas vietnes ekspluatēšana, kuras augstākā līmeņa domēna nosaukums atbilst konkrētām teritorijām, vai tādu valodu izvēles iespēju piedāvāšana vietnē, kuras parasti tiek lietotas konkrētās teritorijās, ja tās atšķiras no valodām, kuras parasti tiek lietotas teritorijā, kurā iedibināts pircējs;

t) "pasīvā pārdošana" ir pārdošana pēc individuālu klientu pašiniciatīvas pieprasījumiem, tai skaitā preču piegāde vai pakalpojumu sniegšana klientam gadījumos, kad pārdošanas darījums nav ticis iniciēts, aktīvi vēršoties pie konkrētā klienta, klientu grupas vai teritorijas, un ietver pārdošanu, kas ir rezultāts dalībai publiskajā iepirkumā vai privātā konkursā.

2. Šajā regulā termini "uzņēmums", "licenciārs" un "licenciāts" ietver attiecīgos saistītos uzņēmumus.

"Saistītie uzņēmumi" ir:

a) uzņēmumi, kuros kādai no tehnoloģiju nodošanas nolīguma pusēm tieši vai netieši:

i) ir pilnvaras izmantot vairāk nekā pusi balsstiesību vai

ii) ir pilnvaras iecelt vairāk nekā pusi uzraudzības padomes, valdes vai uzņēmuma likumīgās pārstāvības struktūru locekļu, vai

iii) ir tiesības vadīt uzņēmuma darījumus;

b) uzņēmumi, kuriem attiecībā uz kādu no tehnoloģiju nodošanas nolīguma pusēm tieši vai netieši ir a) apakšpunktā norādītās tiesības vai pilnvaras;

c) uzņēmumi, kuros b) apakšpunktā minētajam uzņēmumam tieši vai netieši ir a) apakšpunktā norādītās tiesības vai pilnvaras;

d) uzņēmumi, kuros kādai no tehnoloģiju nodošanas nolīguma pusēm kopā ar vienu vai vairākiem a), b) vai c) apakšpunktā minētajiem uzņēmumiem vai kuros diviem vai vairākiem pēdējiem minētajiem uzņēmumiem kopīgi ir a) apakšpunktā norādītās tiesības vai pilnvaras;

e) uzņēmumi, kuros a) apakšpunktā norādītās tiesības vai pilnvaras kopīgi ir:

i) tehnoloģiju nodošanas nolīguma pusēm vai to attiecīgajiem saistītajiem uzņēmumiem, kas minēti a) līdz d) apakšpunktā, vai

ii) vienai vai vairākām tehnoloģiju nodošanas nolīguma pusēm vai vienam vai vairākiem to saistītajiem uzņēmumiem, kas minēti a) līdz d) apakšpunktā, un vienai vai vairākām trešām personām.

2. pants

Atbrīvojums

1. Atbilstoši Līguma 101. panta 3. punktam un ievērojot šīs regulas noteikumus, Līguma 101. panta 1. punktu nepiemēro tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem.

2. Atbrīvojumu, kas paredzēts 1. punktā, piemēro, ja tehnoloģiju nodošanas nolīgumi ietver konkurences ierobežojumus, uz kuriem attiecas Līguma 101. panta 1. punkts. Atbrīvojums ir piemērojams tik ilgi, kamēr licencētajām tehnoloģiju tiesībām nav beidzies termiņš vai tās nav zaudējušas spēku vai atzītas par spēkā neesošām, bet zinātības gadījumā – kamēr šī zinātība ir slepena. Tomēr, ja licenciāta darbības rezultātā zinātība kļūst publiski zināma, atbrīvojumu piemēro līdz nolīguma termiņa beigām.

3. Atbrīvojumu, kas paredzēts 1. punktā, piemēro arī tehnoloģiju nodošanas nolīgumu noteikumiem par produktu iegādi, ko veic licenciāts, vai par citu intelektuālā īpašuma tiesību vai zinātības licencēšanu vai nodošanu licenciātam, ja – un ciktāl – minētie noteikumi ir tieši saistīti ar līguma produktu ražošanu vai pārdošanu.

3. pants

Tirgus daļas robežlielumi

1. Ja uzņēmumi, kas ir nolīguma puses, ir konkurējoši uzņēmumi, 2. pantā paredzēto atbrīvojumu piemēro tikai ar nosacījumu, ka pušu kopējā tirgus daļa konkrētajā(-os) tirgū(-os) nepārsniedz 20 %.

2. Ja uzņēmumi, kas ir nolīguma puses, nav konkurējoši uzņēmumi, 2. pantā paredzēto atbrīvojumu piemēro tikai ar nosacījumu, ka nevienas puses individuālā tirgus daļa konkrētajā(-os) tirgū(-os) nepārsniedz 30 %.

4. pants

Stingrie ierobežojumi

1. Ja uzņēmumi, kas ir nolīguma puses, ir konkurējoši uzņēmumi, 2. pantā paredzēto atbrīvojumu nepiemēro nolīgumiem, kuru mērķis tieši vai netieši, atsevišķi vai kopā ar citiem faktoriem, ko puses var ietekmēt, ir kāds no turpmāk minētajiem:

a) ierobežot kādas puses spēju noteikt cenas, pārdodot produktus trešām personām;

b) ierobežot ražošanas apjomu, izņemot līguma produktu ražošanas apjoma ierobežojumus, kas licenciātam noteikti nesavstarpējā nolīgumā vai kas savstarpējā nolīgumā noteikti tikai vienam licenciātam;

c) sadalīt tirgus vai klientus, izņemot, ja:

i) licenciāram un/vai licenciātam nesavstarpējā nolīgumā ir noteikts pienākums, izmantojot licencētās tehnoloģiju tiesības, neražot ekskluzīvajā teritorijā, kas rezervēta otrai pusei, un/vai aktīvi vai pasīvi nepārdot līguma produktus ekskluzīvajā teritorijā vai ekskluzīvajai klientu grupai, kas rezervēta otrai pusei;

ii) licenciātam nesavstarpējā nolīgumā ir noteikts ierobežojums veikt līguma produktu aktīvo tirdzniecību ekskluzīvajā teritorijā vai ekskluzīvajai klientu grupai, kuru licenciārs iedalījis citam licenciātam, ja vien šis cits licenciāts savas licences noslēgšanas brīdī nebija ar licenciāru konkurējošs uzņēmums;

iii) licenciātam ir noteikts pienākums ražot līguma produktus vienīgi savām vajadzībām ar nosacījumu, ka licenciāts var bez ierobežojumiem aktīvi un pasīvi tirgot līguma produktus kā savu produktu rezerves daļas;

iv) licenciātam nesavstarpējā nolīgumā ir noteikts pienākums ražot līguma produktus vienīgi konkrēta klienta vajadzībām, ja licence izdota, lai minētajam klientam nodrošinātu alternatīvu sagādes avotu;

d) ierobežot licenciāta iespējas izmantot savu tehnoloģiju tiesības vai ierobežot jebkuras nolīguma puses iespējas nodarboties ar pētniecību un izstrādi, izņemot, ja šis pēdējais ierobežojums nepieciešams, lai novērstu licencētās zinātības izpaušanu trešām personām.

2. Ja uzņēmumi, kas ir nolīguma puses, nav konkurējoši uzņēmumi, 2. pantā paredzēto atbrīvojumu nepiemēro nolīgumiem, kuru mērķis tieši vai netieši, atsevišķi vai kopā ar citiem faktoriem, ko puses var ietekmēt, ir kāds no turpmāk minētajiem:

a) ierobežot puses spēju noteikt cenas, pārdodot produktus trešām personām, neskarot iespēju noteikt maksimālo pārdošanas cenu vai ieteikt pārdošanas cenu, ja vien tā nesasniedz nemainīgo vai minimālo pārdošanas cenu kādas puses spiediena vai piedāvātā stimula dēļ;

b) ierobežot teritoriju vai klientu loku, kurā licenciāts var pasīvi pārdot līguma produktus, izņemot:

i) pasīvās pārdošanas ierobežojumu ekskluzīvā teritorijā vai ekskluzīvā klientu grupā, kas rezervēta licenciāram;

ii) pienākumu ražot līguma produktus tikai savām vajadzībām ar nosacījumu, ka licenciāts var bez ierobežojumiem aktīvi un pasīvi pārdot līguma produktus kā savu produktu rezerves daļas;

iii) pienākumu ražot līguma produktus vienīgi konkrēta klienta vajadzībām, ja licence izdota, lai minētajam klientam nodrošinātu alternatīvu sagādes avotu;

iv) ierobežojumu pārdot galalietotājiem, kurš noteikts licenciātiem, kas darbojas vairumtirdzniecības līmenī;

v) ierobežojumu pārdot nepilnvarotiem izplatītājiem, kas atrodas teritorijā, kurā licenciārs izmanto līguma produktu selektīvās izplatīšanas sistēmu;

c) ierobežot tāda licenciāta aktīvo vai pasīvo tirgošanu galalietotājam, kurš ir selektīvās izplatīšanas sistēmas dalībnieks un darbojas mazumtirdzniecības līmenī, neskarot iespēju aizliegt minētās sistēmas dalībniekam darboties neapstiprinātā iedibināšanas vietā.

3. Ja uzņēmumi, kas ir nolīguma puses, nolīguma noslēgšanas brīdī nav konkurējoši uzņēmumi, bet vēlāk kļūst par konkurējošiem uzņēmumiem un ja nolīgumu vēlāk būtiski negroza, visā nolīguma darbības laikā ir piemērojams 2., nevis 1. punkts. Pie šādiem grozījumiem ir pieskaitāma jauna tehnoloģiju nodošanas nolīguma noslēgšana starp pusēm attiecībā uz konkurējošām tehnoloģiju tiesībām.

5. pants

Izslēgtie ierobežojumi

1. Atbrīvojums, kas paredzēts 2. pantā, nav piemērojams šādiem tehnoloģiju nodošanas nolīgumos ietvertiem pienākumiem:

a) tiešam vai netiešam licenciāta pienākumam piešķirt licenciāram vai tā izraudzītai trešai personai izņēmuma licenci vai pilnībā vai daļēji nodot licenciāram vai tā izraudzītai trešai personai tiesības uz saviem licencētās tehnoloģijas uzlabojumiem vai jauniem pielietojumiem;

b) tiešam vai netiešam puses pienākumam neapstrīdēt otrai pusei Savienībā piederošo intelektuālā īpašuma tiesību spēkā esību, neskarot iespēju izņēmuma licences gadījumā paredzēt tehnoloģiju nodošanas nolīguma izbeigšanu, ja licenciāts apstrīd licencēto tehnoloģiju tiesību spēkā esību.

2. Ja uzņēmumi, kas ir nolīguma puses, nav konkurējoši uzņēmumi, 2. pantā paredzēto atbrīvojumu nepiemēro tiešiem vai netiešiem pienākumiem, kas ierobežo licenciāta spēju izmantot savas tehnoloģiju tiesības vai ierobežo jebkuras nolīguma puses iespējas nodarboties ar pētniecību un izstrādi, izņemot, ja šis pēdējais ierobežojums nepieciešams, lai novērstu licencētās zinātības izpaušanu trešām personām.

6. pants

Atsaukšana individuālos gadījumos

1. Ievērojot Regulas (EK) Nr. 1/2003 29. panta 1. punktu, Komisija var atsaukt šīs regulas piemērošanu, ja tā konkrētā gadījumā konstatē, ka tehnoloģiju nodošanas nolīgums, kuram piemērojams šīs regulas 2. pantā paredzētais atbrīvojums, tomēr rada tādu ietekmi, kas nav saderīga ar Līguma 101. panta 3. punktu, un jo īpaši, ja:

a) ir ierobežota trešo personu tehnoloģiju piekļuve tirgum, piemēram, līdzīgu ierobežojošu nolīgumu, ar ko licenciātiem aizliegts izmantot trešo personu tehnoloģijas, paralēlu tīklu kumulatīvās iedarbības dēļ;

b) ir ierobežota potenciālo licenciātu piekļuve tirgum, piemēram, līdzīgu ierobežojošu nolīgumu, ar ko licenciāriem aizliegts izdot licenci citiem licenciātiem, paralēlu tīklu kumulatīvās iedarbības dēļ, vai tāpēc, ka vienīgais tehnoloģiju īpašnieks, kurš licencē attiecīgo tehnoloģiju tiesības, noslēdz izņēmuma licenci ar licenciātu, kurš jau darbojas attiecīgajā produktu tirgū, pamatojoties uz aizstājamām tehnoloģiju tiesībām.

2. Ja konkrētā gadījumā tehnoloģiju nodošanas nolīgums, kuram piemērojams šīs regulas 2. pantā paredzētais atbrīvojums, dalībvalsts teritorijā vai tās daļā, kurai ir visas atsevišķa ģeogrāfiskā tirgus pazīmes, rada tādu ietekmi, kas nav saderīga ar Līguma 101. panta 3. punktu, attiecīgās dalībvalsts konkurences iestāde, ievērojot Regulas (EK) Nr. 1/2003 29. panta 2. punktu, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šā panta 1. punktā var atsaukt šīs regulas piemērošanu minētajā teritorijā.

7. pants

Šīs regulas nepiemērošana

1. Ja līdzīgu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu paralēlie tīkli attiecas uz vairāk nekā 50 % no konkrētā tirgus, Komisija saskaņā ar Regulas Nr. 19/65/EEK 1.a pantu, izmantojot regulu, var noteikt, ka šo regulu nepiemēro tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, kas ietver īpašus ierobežojumus, kuri attiecas uz minēto tirgu.

2. Saskaņā ar 1. punktu pieņemtu regulu sākt piemērot ne agrāk kā sešus mēnešus pēc tās pieņemšanas dienas.

8. pants

Tirgus daļas robežlielumu piemērošana

Lai piemērotu 3. pantā noteiktos tirgus daļas robežlielumus, piemēro šādus noteikumus:

a) tirgus daļu aprēķina, pamatojoties uz pārdotās produkcijas vērtību tirgū; ja dati par pārdošanas apjomu tirgū nav pieejami, var izmantot aplēses, kas pamatotas ar pārējo ticamo tirgus informāciju, tostarp par pārdošanas apjomu tirgū, lai noteiktu attiecīgā uzņēmuma tirgus daļu;

b) tirgus daļu aprēķina, pamatojoties uz iepriekšējā kalendārā gada datiem; ja iepriekšējais kalendārais gads neatspoguļo pušu stāvokli konkrētajā(-os) tirgū(-os), tirgus daļu aprēķina kā pušu tirgus daļu vidējo rādītāju par 3 iepriekšējiem kalendārajiem gadiem;

c) tirgus daļu, kas ir 1. panta 2. punkta otrās daļas e) apakšpunktā minētajiem uzņēmumiem, sadala vienlīdzīgi uz katru uzņēmumu, kuram ir 1. panta 2 punkta otrās daļas a) apakšpunktā uzskaitītās tiesības vai pilnvaras;

d) tās puses tirgus daļu, kas darbojas attiecīgajā tehnoloģiju tirgū, aprēķina, pamatojoties uz minētās puses tehnoloģiju tiesību esību konkrētajā(-os) tirgū(-os) (proti, produktu tirgū(-os) un ģeogrāfiskajā(-os) tirgū(-os)), kur tiek pārdoti līguma produkti, t. i., pamatojoties uz minētās puses un tās licenciātu kopējo pārdošanas apjomu produktiem, kas ietver minētās puses licencētās tehnoloģiju tiesības;

e) ja 3. panta 1. vai 2. punktā minētā tirgus daļa sākotnēji nepārsniedz attiecīgi 20 % vai 30 %, bet vēlāk pārsniedz šos robežlielumus, 2. pantā paredzēto atbrīvojumu turpina piemērot trīs turpmākos kalendāros gadus pēc gada, kad pirmoreiz pārsniegts 20 % vai 30 % robežlielums.

9. pants

Saikne ar citām grupu atbrīvojuma regulām

Šī regula neattiecas uz licencēšanas vienošanos pētniecības un izstrādes nolīgumos, uz kuriem attiecas Regula (ES) 2023/1066, vai specializācijas nolīgumos, uz kuriem attiecas Regula (ES) 2023/1067.

10. pants

Pārejas periods

Līguma 101. panta 1. punktā noteikto aizliegumu no 2026. gada 1. maija līdz 2027. gada 30. aprīlim nepiemēro nolīgumiem, kuri jau ir spēkā 2026. gada 30. aprīlī un kuri neatbilst atbrīvojuma nosacījumiem, kas paredzēti šajā regulā, bet kuri 2026. gada 30. aprīlī atbilst Regulā (ES) Nr. 316/2014 paredzētajiem atbrīvojuma nosacījumiem.

11. pants

Spēkā esības periods

Šī regula stājas spēkā 2026. gada 1. maijā.

Tā zaudē spēku 2038. gada 30. aprīlī.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē, …

Komisijas vārdā –
priekšsēdētāja
Ursula VON DER LEYEN

II PIELIKUMS

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Pamatnostādnes par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem

(Dokuments attiecas uz EEZ)

PROJEKTS

SATURA RĀDĪTĀJS

1. IEVADS 13

2. VISPĀRĪGIE PRINCIPI 14

2.1. Līguma 101. pants un intelektuālā īpašuma tiesības 14

2.2. Jēdzieni, kas būtiski Līguma 101. panta piemērošanai tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem 16

2.2.1. Uzņēmuma jēdziens 16

2.2.2. Konkurences ierobežojums un nošķīrums starp ierobežojumiem mērķa dēļ un ierobežojumiem seku dēļ 16

2.2.3. Tehnoloģiju nodošanas nolīgumu ietekme 17

2.2.4. Tirgus definīcija 19

2.2.5. Konkurentu un nekonkurējošo pušu nošķīrums 21

2.3. Nolīgumi, kas parasti neietilpst Līguma 101. panta 1. punkta darbības jomā 23

3. TNGER PIEMĒROŠANA 23

3.1. TNGAR juridiskās sekas 23

3.2. TNGER darbības joma un darbības ilgums 24

3.2.1. Tehnoloģiju nodošanas nolīgumu jēdziens 24

3.2.2. Nodošanas jēdziens 27

3.2.3. Divpusēji nolīgumi 28

3.2.4. Nolīgumi par līguma produktu ražošanu 28

3.2.5. Ilgums 30

3.2.6. Saikne ar citām grupu atbrīvojuma regulām 31

3.3. TNGAR noteiktie tirgus daļu robežlielumi 32

3.3.1. Tirgus daļas robežlielumi 33

3.3.2. Tirgus daļu aprēķināšana tehnoloģiju tirgiem saskaņā ar TNGAR 33

3.4. TNGAR noteiktie stingrie ierobežojumi 36

3.4.1. Vispārīgie principi 36

3.4.2. Konkurentu nolīgumi 37

3.4.3. Nekonkurējošu pušu nolīgumi 42

3.5. Izslēgtie ierobežojumi 45

3.6. Grupu atbrīvojuma atcelšana un piemērošanas pārtraukšana 48

3.6.1. Grupu atbrīvojuma priekšrocības atsaukšana 48

3.6.2. TNGAR piemērošanas pārtraukšana 49

4. LĪGUMA 101. PANTA 1. UN 3. PUNKTA PIEMĒROŠANA ĀRPUS TNGAR DARBĪBAS JOMAS 50
4.1. Vispārīgā analīzes sistēma 50
4.1.1. Būtiskie faktori novērtējumam saskaņā ar Līguma 101. panta 1. punktu 50
4.1.2. Novērtējumam būtiskie faktori saskaņā ar Līguma 101. panta 3. punktu 52
4.2. Līguma 101. panta piemērošana dažādiem licencēšanas ierobežojumu veidiem 54
4.2.1. Pienākums maksāt licences atlīdzību 54
4.2.2. Izņēmuma licenču izsniegšana un pārdošanas ierobežojumi 55
4.2.3. Ražošanas apjoma ierobežojumi 58
4.2.4. Pielietojuma jomas ierobežojumi 59
4.2.5. Ierobežojumi attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām 60
4.2.6. Sasaistīšana un komplektēšana 61
4.2.7. Nekonkurēšanas pienākumi 62
4.3. Izlīguma nolīgumi 63
4.4. Tehnoloģiju kopfondi 65
4.4.1. Tehnoloģiju kopfondu izveides un darbības novērtējums 66
4.4.2. Individuālu ierobežojumu novērtējums kopfonda un tā licenciātu nolīgumos 70
4.5. Licencēšanas sarunu grupas 71
4.5.1. Ievads 71
4.5.2. Novērtējums saskaņā ar Līguma 101. panta 1. punktu 72
4.5.3. Novērtējums saskaņā ar Līguma 101 panta 3. punktu 76

1. IEVADS

(1) Šajās pamatnostādnēs ir izklāstīti tehnoloģiju nodošanas nolīgumu novērtējuma principi saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību ("līgums") ([1]) 101. pantu. Tehnoloģiju nodošanas nolīgumi ir nolīgumi, ar kuriem licenciārs atļauj licenciātam izmantot noteiktas licencētās tehnoloģiju tiesības preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai, kā noteikts 1. panta 1. punkta c) apakšpunktā Komisijas Regulā (ES)../...(...) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijām ("TNGAR") ([2]).

(2) Šīs pamatnostādnes sniedz norādījumus par TNGAR piemērošanu, kā arī par līguma 101. panta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, uz kuriem TNGAR neattiecas. Izdodot šīs pamatnostādnes, Komisijas mērķis ir palīdzēt uzņēmumiem novērtēt to tehnoloģiju nodošanas nolīgumus saskaņā ar Savienības konkurences noteikumiem un tādējādi atvieglot šādu nolīgumu izmantošanu. Tehnoloģiju nodošanas nolīgumi ļauj izplatīt tehnoloģijas un stimulēt sākotnējo pētniecību un izstrādi, tādējādi veicinot inovāciju ([3]). Tehnoloģiju un inovācijas izplatīšana ir konkurētspējīgas, noturīgas ([4]) un ilgtspējīgas Savienības ekonomikas galvenie virzītājspēki.

(3) Šajās pamatnostādnēs noteiktie principi ir jāpiemēro, ņemot vērā katra konkrētā gadījuma specifiskos apstākļus. Tas izslēdz mehānisku piemērošanu. Šajās pamatnostādnēs sniegtie piemēri ir tikai ilustratīvi un nav paredzēti kā izsmeļoši.

(4) Šīs pamatnostādnes neskar to, kā Vispārējā tiesa un Eiropas Savienības Tiesa (kopā – "Eiropas Savienības Tiesa") interpretē Līguma 101. pantu un TNGAR.

(5) TNGAR un šīs pamatnostādnes neskar iespēju tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem paralēli piemērot Līguma 102. pantu ([5]).

(6) Pamatnostādnes ir strukturētas šādi:

(a) 2.1. iedaļā ir izklāstīti vispārējie principi, kas reglamentē Līguma 101. panta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem. 2.2. iedaļā ir aplūkoti jēdzieni, kas attiecas uz šo nolīgumu novērtēšanu saskaņā ar 101. pantu, tai skaitā intelektuālā īpašuma licencēšanas pozitīvā un negatīvā ietekme uz konkurenci, konkrētā tirgus definīcija un konkurentu un nekonkurējošo pušu nošķiršana. 2.3. iedaļā aplūkoti nolīgumi, uz kuriem 101. pants parasti neattiecas.

(b) 3. iedaļā ir sniegti norādījumi par TNGAR darbības jomu. Tajā ir izskaidrota tehnoloģiju nodošanas nolīgumu definīcija attiecībā uz līguma produktu ražošanu, saistība starp TNGAR un citām grupu atbrīvojuma regulām, TNGAR 3. pantā noteiktie tirgus daļas robežlielumi un TNGAR 4. un 5. pantā noteiktie stingrie un izslēgtie ierobežojumi.

([1]) Šīs pamatnostādnes aizstāj Komisijas Pamatnostādnes par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta piemērošanu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem (OV C 89, 28.3.2014., 3. lpp.).

([2]) OV L [..]. TNGAR aizstāj Komisijas Regulu (ES) Nr. 316/2014 (2014. gada 21. marts) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu dažām specializācijas nolīgumu kategorijām (OV L 93, 28.3.2014., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/316/oj).

([3]) Sk. Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "ES Konkurētspējas kompass" (COM (2025) 30 final).

([4]) Noturība ietver aizsardzības gatavību, aizsardzības piegādes ķēžu un iekšējā tirgus noturību.

([5]) Pēc analoģijas sk. Tiesas 2023. gada 21. decembra spriedumu lietā *European Superleague Company*, C-333/21, ECLI:EU:C:2023:1011, 119. punktu un tajā citēto judikatūru. Piemēru tehnoloģiju nodošanas nolīgumu jomā sk. Komisijas 2012. gada 20. decembra lēmumā lietā AT.39230 *Rio Tinto Alcan*.

(c) 4. iedaļā ir izklāstīta Komisijas izpildes panākšanas politika atsevišķos gadījumos. Šajā nolūkā tajā paskaidrots, kā tehnoloģiju nodošanas nolīgumi, uz kuriem neattiecas TNGAR, tiek novērtēti saskaņā ar Līguma 101. panta 1. un 3. punktu, un sniegti norādījumi par dažādiem ierobežojumu veidiem, kas parasti sastopami tehnoloģiju nodošanas nolīgumos un citos nolīgumos, kas saistīti ar tehnoloģiju tiesībām.

2. VISPĀRĪGIE PRINCIPI

2.1. *Līguma 101. pants un intelektuālā īpašuma tiesības*

(7) Līguma 101. panta mērķis ir nodrošināt, ka uzņēmumi neizmanto nolīgumus, uzņēmumu apvienību lēmumus un saskaņotas darbības ([6]), lai novērstu, ierobežotu vai izkropļotu konkurenci tirgū, kaitējot patērētājiem. Līguma 101. panta mērķis ir arī izveidot integrētu iekšējo tirgu, kas veicina konkurenci Savienībā.

(8) Līguma 101. pants attiecas uz nolīgumiem starp uzņēmumiem, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm ([7]) un kas nepieļauj, ierobežo vai kropļo konkurenci ([8]). Tas nodrošina tiesisko regulējumu šādu nolīgumu novērtēšanai, ņemot vērā atšķirību starp konkurenci ierobežojošām un konkurenci veicinošām sekām.

(9) Nolīgumu novērtēšana saskaņā ar Līguma 101. pantu sastāv no diviem posmiem. Pirmais posms saskaņā ar 101. panta 1. punktu ir novērtēt, vai nolīgumam ir pret konkurenci vērsts mērķis vai arī tas rada faktiskas vai iespējamas ierobežojošas sekas. Otrais posms, kas kļūst nepieciešams tikai tad, ja tiek konstatēts, ka nolīgums ierobežo konkurenci 101. panta 1. punkta nozīmē, ir novērtēt, vai nolīgums rada efektivitātes ieguvumus, kas atbilst 101. panta 3. punktā paredzētā izņēmuma četriem nosacījumiem. Šie nosacījumi ir tādi, ka nolīgumam i) ir jāveicina produktu ražošanas vai izplatīšanas uzlabošana vai tehniskās vai ekonomiskās attīstības sekmēšana, vienlaikus ii) ļaujot patērētājiem baudīt taisnīgu daļu no iegūtajiem labumiem, iii) neuzliekot ierobežojumus, kas nav obligāti nepieciešami šo mērķu sasniegšanai, un iv) nedodot iesaistītajiem uzņēmumiem iespēju likvidēt konkurenci attiecībā uz būtisku attiecīgo produktu daļu ([9]). Saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 2. pantu pienākums pierādīt, ka nolīgums ierobežo konkurenci 101. panta 1. punkta nozīmē, ir konkurences iestādei vai prasītājam, kas apgalvo, ka ir pārkāpts 101. pants, savukārt pienākums pierādīt, ka ir izpildīti 101. panta 3. punkta izņēmuma četri nosacījumi, ir uzņēmumiem, kas vēlas izmantot šo izņēmumu.

(10) Intelektuālā īpašuma tiesību akti paredz izņēmuma tiesības patentu, autortiesību, tiesību uz dizainparaugiem, preču zīmju un citu juridiski aizsargātu tiesību īpašniekiem. Intelektuālā īpašuma īpašniekam saskaņā ar intelektuālā īpašuma tiesību aktiem ir tiesības liegt sava intelektuālā īpašuma neatļautu izmantošanu, kā arī izmantot to, piemēram, izsniedzot licences trešām personām. Tiklīdz tiesību īpašnieks produktu, uz kuru attiecināmas intelektuālā īpašuma tiesības, izņemot izpildījuma tiesības ([10]), ir laidis tirgū Eiropas Ekonomikas

([6]) Šajās pamatnostādnēs, ja vien nav norādīts citādi, turpmāk tekstā termins "nolīgums" ietver arī saskaņotas darbības un uzņēmumu apvienību lēmumus.

([7]) Sk. Komisijas Pamatnostādnes par Līguma 81. un 82. pantā ietverto jēdzienu "ietekme uz tirdzniecību" (OV C 101, 27.4.2004., 81. lpp.).

([8]) Šajās pamatnostādnēs termins "ierobežojums/ierobežošana" ietver arī konkurences nepieļaušanu un izkropļošanu.

([9]) 101. panta 3. punkta nosacījumi un to piemērošanas metodika ir sīkāk izskaidrota Komisijas Pamatnostādnēs par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu (OV C 101, 27.4.2004., 97. lpp.).

([10]) Šis izņēmums attiecas arī uz nomas tiesībām. Šajā ziņā sk. 1. panta 2. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2006/115/EK (2006. gada 12. decembris) par nomas tiesībām un patapinājuma tiesībām, un dažām blakustiesībām intelektuālā īpašuma jomā (OV L 376, 27.12.2006., 28. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/115/oj).

zonas (EEZ) valstīs, vai tas ir darīts ar īpašnieka piekrišanu, šīs intelektuālā īpašuma tiesības ir izsmeltas tādā ziņā, ka īpašnieks vairs nevar tās izmantot, lai kontrolētu produkta pārdošanu (Savienības tiesību izsmelšanas princips) ([11]). Saskaņā ar intelektuālā īpašuma tiesību aktiem tiesību īpašniekam nav tiesību neļaut licenciātam vai pircējiem pārdot produktus, kuros iekļauta licencētā tehnoloģija. Savienības tiesību izsmelšanas princips atbilst intelektuālā īpašuma tiesību pamatfunkcijai – dot īpašniekam tiesības liegt citiem izmantot tā intelektuālo īpašumu bez tā piekrišanas.

(11) Tas, ka intelektuālā īpašuma tiesību akti paredz izmantošanas izņēmuma tiesības, nenozīmē, ka intelektuālā īpašuma tiesības būtu atbrīvotas no konkurences tiesību aktu piemērošanas. Konkrēti, ja tiesību īpašnieks ar nolīgumu dod citam uzņēmumam licenci izmantot tā intelektuālā īpašuma tiesības, šim nolīgumam ir piemērojams Līguma 101. pants ([12]). Tomēr tas nenozīmē, ka starp intelektuālā īpašuma tiesībām un Savienības konkurences noteikumiem pastāv konflikts. Intelektuālā īpašuma tiesības veicina inovāciju, stimulējot uzņēmumus ieguldīt jaunu vai uzlabotu produktu un procesu pētniecībā un izstrādē. To veicina arī konkurence, piespiežot uzņēmumus nodarboties ar inovāciju. Inovācija ir atvērtas un konkurētspējīgas tirgus ekonomikas būtiska un dinamiska sastāvdaļa. Tādējādi, lai veicinātu inovāciju un nodrošinātu tās konkurētspējīgu izmantošanu, ir vajadzīgas gan intelektuālā īpašuma tiesības, gan konkurence.

(12) Novērtējot tehnoloģiju nodošanas nolīgumus saskaņā ar Līguma 101. pantu, ir jāpatur prātā, ka intelektuālā īpašuma tiesību radīšana bieži ir saistīta ar ievērojamiem ieguldījumiem un bieži ir riskanta. Lai nevājinātu dinamisku konkurenci un uzturētu stimulu nodarboties ar inovāciju, novatorus nedrīkst pārmērīgi ierobežot tādu intelektuālā īpašuma tiesību izmantošanā, kas izrādās vērtīgas. Šo iemeslu dēļ novatoram būtu jānodrošina iespēja pieprasīt tādu atlīdzību par sekmīgajiem projektiem, ar kuru pietiktu, lai saglabātos ieguldījumu stimuli, ņemot vērā arī neizdevušos projektus. Turklāt tehnoloģiju licencēšana arī licenciātam var prasīt veikt ievērojamus neatgūstamos ieguldījumus (t. i., licenciātam pārtraucot darbību konkrētajā jomā, viņš šos ieguldījumus nevar izmantot citiem darbības veidiem un tos var pārdot, neciešot ievērojamus zaudējumus) licencētajā tehnoloģijā un ražošanas līdzekļos, kas nepieciešami tās izmantošanai. 101. pantu nevar piemērot, neņemot vērā šos pušu veiktos sākotnējos ieguldījumus un ar tiem saistītos riskus. Tādējādi, ievērojot riskus, kas pusēm jāuzņemas, un vajadzīgos neatgūstamos ieguldījumus, var gadīties, ka ieguldījumu atpelnīšanas periodā nolīgumam attiecīgi vai nu 101. panta 1. punkts nav piemērojams, vai arī tas atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem.

([11]) Šis Savienības tiesību izsmelšanas princips ir nostiprināts, piemēram, 15. panta 1. punktā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2015/2436 (2015. gada 16. decembris), ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (OV L 336, 23.12.2015., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2015/2436/oj), 15. panta 1. punktā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2017/1001 (2017. gada 14. jūnijs) par Eiropas Savienības preču zīmi (OV L 154, 16.6.2017., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1001/oj), 15. pantā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 98/71/EK (1998. gada 13. oktobris) par dizainparaugu tiesisko aizsardzību (OV L 289, 28.10.1998., 28. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1998/71/oj), 21. pantā Padomes Regulā (EK) Nr. 6/2002 (2001. gada 12. decembris) par Eiropas Savienības dizainparaugiem (OV L 3, 5.1.2002., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/6/oj), 9. panta 2. punktā Direktīvā 2006/115/EK, 10. zemsvītras piezīmē, 4. panta 2. punkts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2001/29/EK (2001. gada 22. maijs) par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā (OV L 167, 22.6.2001., 10. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/29/oj), 4. panta 2. punktā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/24/EK (2009. gada 23. aprīlis) par datorprogrammu tiesisko aizsardzību (OV L 111, 5.5.2009., 16. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/24/oj), 5. panta c) punktā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 96/9/EK (1996. gada 11. marts) par datubāzu tiesisko aizsardzību (OV L 77, 27.3.1996., 20. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1996/9/oj), 5. panta 5. punktā Padomes Direktīvā 87/54/EEK (1986. gada 16. decembris) par pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju tiesisko aizsardzību (OV L 24, 27.1.1987., 36. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1987/54/oj), 16. pantā Padomes Regulā (EK) Nr. 2100/94 (1994. gada 27. jūlijs) par Kopienas augu šķirņu aizsardzību (OV L 227, 1.9.1994., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1994/2100/oj), 6. pantā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1257/2012 (2012. gada 17. decembris), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz vienotas patentaizsardzības izveidi (OV L 361, 31.12.2012., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2012/1257/oj). Par programmatūras autortiesībām sk., piemēram, Tiesas 2012. gada 3. jūlija spriedumu lietā *UsedSoft Gmbh/Oracle International Corp.*, C-128/11, ECLI:EU:C:2012:407, un 2016. gada 12. oktobra spriedumu lietā *Ranks un Vasiļevičs*, C-166/15, ECLI:EU:C:2016:762.

([12]) Sk., piemēram, Vispārējās tiesas 2023. gada 27. septembra spriedumu lietā *Valve*/Komisija, T-172/21, ECLI:EU:T:2023:587, 191. punktu.

(13) Līguma 101. pantā paredzētais tiesiskais regulējums ir pietiekami elastīgs, lai ņemtu vērā tehnoloģiju licencēšanas dinamiskos aspektus. Netiek iepriekš pieņemts, ka intelektuālā īpašuma tiesības un licences nolīgumi kā tādi izraisītu konkurences problēmas. Lielākā daļa tehnoloģiju licencēšanas nolīgumu neierobežo konkurenci. Tehnoloģiju licencēšana kā tāda ir konkurencei labvēlīga, jo tā veicina tehnoloģiju izplatīšanos un inovāciju no licenciāru un licenciātu puses. Ja tehnoloģiju licencēšanas nolīgumi tomēr ierobežo konkurenci, tie bieži rada konkurenci veicinošus efektivitātes uzlabojumus, kas atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem ([13]). Tādēļ vairums tehnoloģiju licencēšanas nolīgumu ir saderīgi ar 101. pantu.

2.2. *Jēdzieni, kas būtiski Līguma 101. panta piemērošanai tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem*

2.2.1. **Uzņēmuma jēdziens**

(14) Uz uzņēmumiem un uzņēmumu apvienībām attiecas Līguma 101. panta 1. punkts. Uzņēmums ir jebkura struktūra ar personīgiem, materiāliem un nemateriāliem elementiem, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no tā juridiskā statusa un veida, kādā tas tiek finansēts.

2.2.2. **Konkurences ierobežojums un nošķīrums starp ierobežojumiem mērķa dēļ un ierobežojumiem seku dēļ**

(15) Ar Līguma 101. panta 1. punktu ir aizliegti nolīgumi, kuru mērķis vai sekas ir konkurences ierobežošana. 101. panta 1. punkts attiecas gan uz konkurences ierobežojumiem starp nolīguma pusēm, gan uz konkurences ierobežojumiem starp nolīguma pusēm un trešām personām.

(16) Tas, vai tehnoloģiju nodošanas nolīgums ierobežo konkurenci, ir jāvērtē, ņemot vērā reālos apstākļus, kuros konkurence būtu notikusi, ja nebūtu noslēgts nolīgums ar tajā ietvertajiem ierobežojumiem. Veicot šo novērtēšanu, jāņem vērā nolīguma iespējamā ietekme uz konkurenci starp tehnoloģijām (konkurenci starp uzņēmumiem, kas izmanto konkurējošas tehnoloģijas) un uz konkurenci tehnoloģijas ietvaros (konkurenci starp uzņēmumiem, kuri izmanto to pašu tehnoloģiju) ([14]). Ar Līguma 101. panta 1. punktu ir aizliegts ierobežot gan konkurenci starp tehnoloģijām, gan konkurenci vienas tehnoloģijas ietvaros. Tāpēc ir jānovērtē, kādā mērā nolīgums ietekmē vai varētu ietekmēt šos divus tirgus konkurences aspektus.

(17) Jēdziens "ierobežojumi mērķa dēļ" attiecas tikai uz noteiktiem uzņēmumu savstarpējās koordinācijas veidiem, kam ir pietiekama kaitējuma konkurencei pakāpe, lai nebūtu jānovērtē to sekas ([15]).

(18) Jēdziens "ierobežojumi seku dēļ" attiecas uz nolīgumiem, kuriem nav pret konkurenci vērsta mērķa, bet attiecībā uz kuriem ir pierādīts, ka tiem ir ievērojamas faktiskas vai potenciālas konkurenci ierobežojošas sekas ([16]). Lai nolīgums radītu konkurenci ierobežojošas sekas, tam ir vai varētu būt ievērojama negatīva ietekme uz vismaz vienu no konkurences parametriem tirgū, piemēram, cenu, izlaidi, produkta kvalitāti, produktu daudzveidību vai

([13]) Sk. Pamatnostādnes par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas 9. zemsvītras piezīmē.

([14]) Konkurence starp uzņēmumiem, kuri izmanto vienu un to pašu tehnoloģiju (licenciātu konkurence tehnoloģijas ietvaros), ir nozīmīgs papildinājums konkurencei starp uzņēmumiem, kuri izmanto konkurējošas tehnoloģijas (konkurence starp tehnoloģijām). Piemēram, konkurence vienas tehnoloģijas ietvaros var izraisīt cenu pazemināšanos produktiem, kuru ražošanā izmantota attiecīgā tehnoloģija, tādējādi radot ne tikai tiešu un tūlītēju ieguvumu šo produktu patērētājiem, bet arī veicinot turpmāku konkurences attīstību starp uzņēmumiem, kas izmanto konkurējošas tehnoloģijas. Licencēšanas kontekstā ir jāņem vērā arī tas, ka licenciāti pārdod paši savus produktus. Tie nenodarbojas ar cita uzņēmuma piegādāta produkta tālākpārdošanu. Tādējādi starp licenciātiem var būt lielāka iespēja produktu diferenciācijai un uz kvalitāti balstītai konkurencei nekā vertikālu nolīgumu gadījumā par produktu tālākpārdošanu.

([15]) Sk., piemēram, Tiesas 2023. gada 21. decembra spriedumu lietā *European Superleague Company*, C-333/21, ECLI:EU:C:2023:1011, 162. punktu un tajā minēto judikatūru.

([16]) Sīkākus norādījumus par jēdzieniem "ierobežojumi mērķa dēļ" un "ierobežojumi seku dēļ", to attiecīgo analītisko satvaru un šo ierobežojumu piemērus sk., piemēram, Tiesas 2023. gada 21. decembra spriedumā lietā *European Superleague Company*, C-333/21, ECLI:EU:C:2023:1011, 161. un turpmākos punktus, un 2024. gada 5. decembra spriedumā lietā *Tallinna Kaubamaja Grupp* un *KIA Auto*, C-606/23, ECLI:EU:C:2024:1004, 23. un turpmākos punktus. Sk. arī Komisijas Pamatnostādnes par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta piemērojamību horizontālās sadarbības nolīgumiem ("Pamatnostādnes par horizontālajiem nolīgumiem") (OV C 259, 21.7.2023., 1. lpp.), 22. un turpmākie punkti.

inovāciju. Lai pierādītu, ka nolīgums ierobežo konkurenci seku dēļ, parasti ir jādefinē konkrētais(-ie) tirgus(-i) un jānovērtē nolīguma ietekme uz tirgus dinamiku konkrētajā gadījumā. Piemēram, ja vismaz vienai no nolīguma pusēm ir zināma tirgus vara vai tā iegūst zināmu tirgus varu, ir lielāka iespējamība, ka radīsies jūtamas konkurenci ierobežojošas sekas ([17]).

(19) Ja uzņēmumi iesaistās sadarbībā, uz kuru neattiecas Līguma 101. panta 1. punktā noteiktais aizliegums, jo tai ir neitrālas vai pozitīvas sekas attiecībā uz konkurenci, minētais aizliegums neattiecas arī uz vienas vai vairāku pušu komerciālās autonomijas ierobežojumu ar nosacījumu, ka minētais ierobežojums ir objektīvi nepieciešams sadarbības īstenošanai un ir samērīgs ar sadarbības mērķiem ("aksesuāri ierobežojumi") ([18]). Lai noteiktu, vai ierobežojums ir aksesuārs ierobežojums, ir jāpārbauda, vai sadarbību nebūtu iespējams īstenot, ja nebūtu attiecīgā ierobežojuma. Tas, ka sadarbība ir vienkārši grūtāk īstenojama vai mazāk ienesīga bez attiecīgā ierobežojuma, nepadara šo ierobežojumu par "objektīvi nepieciešamu" un līdz ar to par aksesuāru ierobežojumu ([19]).

(20) Kā paskaidrots šo pamatnostādņu (9). punktā, nolīgums, kas ierobežo konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē, joprojām var būt saderīgs ar 101. pantu, ja puses var pierādīt, ka nolīgums atbilst 101. panta 3. punkta četriem kumulatīvajiem nosacījumiem.

2.2.3. **Tehnoloģiju nodošanas nolīgumu ietekme**

(21) Lai novērtētu tehnoloģiju nodošanas nolīgumus saskaņā ar Līguma 101. pantu, ir jāņem vērā visi attiecīgie konkurences parametri, piemēram, cenas, izlaide produktu daudzuma izteiksmē, produktu kvalitāte un daudzveidība, kā arī inovācija. Turpmākajās iedaļās ir sniegti piemēri, kas ilustrē licencēšanas nolīgumu iespējamo ietekmi uz šiem parametriem, nošķirot pozitīvo un negatīvo ietekmi.

2.2.3.1. *Pozitīvā ietekme*

(22) Tomēr tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem var būt ievērojama konkurenci veicinoša ietekme, un lielākā daļa minēto nolīgumu patiešām veicina konkurenci. Tehnoloģiju nodošanas nolīgumi var veicināt inovāciju, dodot novatoriem iespēju nopelnīt un segt vismaz daļu no pētniecības un izstrādes izmaksām.

(23) Tehnoloģiju nodošanas nolīgumi arī veicina tehnoloģiju izplatīšanos, kas var radīt pievienoto vērtību, samazinot licenciāta ražošanas izmaksas vai dodot tam iespēju ražot jaunus vai uzlabotus produktus. Licenciāta līmenī efektivitātes uzlabojumi bieži rodas no tā, ka licenciāra tehnoloģija tiek apvienota ar licenciāta aktīviem un tehnoloģijām. Licencēšana bieži notiek tādēļ, ka licenciāram ir izdevīgāk licencēt savu tehnoloģiju nekā to izmantot pašam. Vēl jo vairāk tad, ja licenciātam jau ir pieejami nepieciešamie ražošanas līdzekļi. Tad nolīgums dod licenciātam iespēju piekļūt tehnoloģijai, ko var apvienot ar minētajiem līdzekļiem, un tādējādi tas var izmantot jaunas vai uzlabotas tehnoloģijas.

([17]) Tirgus vara ir spēja zināmā laikposmā izdevīgi saglabāt cenas virs konkurences līmeņa vai zināmā laikposmā izdevīgi saglabāt izlaidi attiecībā uz produktu daudzumu, kvalitāti un daudzveidību un inovāciju zem konkurences līmeņa. Parasti tirgus varas pakāpe, kas ir vajadzīga, lai konstatētu 101. panta 1. punkta pārkāpumu, ir mazāka par tirgus varas pakāpi, kas vajadzīga, lai konstatētu dominējošu stāvokli saskaņā ar 102. pantu.

([18]) Tiesas 2023. gada 26. oktobra spriedums lietā *EDP – Energias de Portugal* u. c., C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, 88. un turpmākie punkti, 2014. gada 11. septembra spriedums lietā *MasterCard*/ Komisija, C-382/12 P, ECLI:EU:C:2014:2201, 89. punkts, 1985. gada 11. jūlija spriedums lietā *Remia* u. c./Komisija, lieta 42/84, EU:C:1985:327, 19.–20. punkts, 1986. gada 28. janvāra spriedums lietā *Pronuptia*, lieta 161/84, ECLI:EU:C:1986:41, 15.–17. punkts, 1994. gada 15. decembra spriedums lietā *Gøttrup-Klim*, C-250/92, ECLI:EU:C:1994:413, 35. punkts, 1995. gada 12. decembra spriedums lietā *Oude Luttikhuis* u. c., C-399/93, ECLI:EU:C:1995:434, 12.–15. punkts.

([19]) Tiesas 2023. gada 26. oktobra spriedums lietā *EDP – Energias de Portugal* u. c., C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, 90. punkts, un 2014. gada 11. septembra spriedums lietā *MasterCard*/ Komisija, C-382/12 P, ECLI:EU:C:2014:2201, 91. punkts.

(24) Cits piemērs licencēšanai, kas var uzlabot efektivitāti, ir, ja licenciātam jau ir sava tehnoloģija un tās apvienošana ar licenciāra tehnoloģiju rada sinerģijas efektu. Apvienojot abas tehnoloģijas, licenciāts var panākt tādu izmaksu un izlaides konfigurāciju, kas citādi nebūtu iespējama.

(25) Licences nolīgumi var nodrošināt efektivitātes uzlabojumus arī izplatīšanas posmā, tāpat kā vertikāli izplatīšanas nolīgumi attiecībā uz precēm un pakalpojumiem. Šādi efektivitātes uzlabojumi var izpausties kā izmaksu ietaupījums vai vērtīgu pakalpojumu sniegšana patērētājiem. Vertikālo nolīgumu pozitīvā ietekme ir aprakstīta Komisijas Pamatnostādnēs vertikālo ierobežojumu jomā ([20]) ("Vertikālo nolīgumu pamatnostādnes").

(26) Licencēšana var arī veicināt konkurenci, likvidējot šķēršļus pašam licenciātam piederošas tehnoloģijas attīstīšanai un izmantošanai. Īpaši nozarēs, kurās ir raksturīgs liels patentu skaits, licencēšana bieži notiek, lai radītu projektēšanas brīvību, novēršot risku, ka licenciārs ceļ prasību par tiesību pārkāpumu ([21]).

2.2.3.2. *Negatīvā ietekme*

(27) Lai gan tehnoloģiju nodošanas nolīgumi parasti veicina konkurenci, dažos gadījumos uzņēmumi tos var izmantot, lai sasniegtu pret konkurenci vērstus mērķus, kas galu galā kaitē patērētājiem.

(28) Negatīvā ietekme uz tirgu, kas var izrietēt no ierobežojošiem tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, var būt šāda:

(a) konkurences samazināšanās starp tehnoloģijām, arī veicinot aizliegtas vienošanās gan tiešas vienošanās, gan vienošanās klusuciešot,

(b) konkurentu bloķēšana, izraisot izmaksu celšanos, ierobežojot piekļuvi svarīgākajiem resursiem vai citādi palielinot šķēršļus ieiešanai tirgū; un

(c) tehnoloģiju iekšējās konkurences samazināšana.

(29) Tehnoloģiju savstarpējās konkurences samazināšanās risks ir lielāks, ja tiek uzlikti savstarpēji pienākumi ([22]). Piemēram, ja konkurenti viens otram nodod konkurējošas tehnoloģijas un savstarpēji uzliek viens otram pienākumu nodrošināt savu attiecīgo tehnoloģiju turpmākos uzlabojumus un ja šis nolīgums liedz vienam konkurentam tehnoloģiskā ziņā gūt pārsvaru pār otru, ir ierobežota pušu konkurence inovācijas jomā (skatīt arī (262). punktu).

(30) Tehnoloģiju nodošanas nolīgumi starp konkurentiem arī var veicināt aizliegtas vienošanās. Aizliegtu vienošanos risks ir jo īpaši augsts koncentrētos tirgos ([23]). Nolīgumi var veicināt aizliegtu vienošanos noslēgšanu, palielinot tirgus pārredzamību, kontrolējot noteiktu rīcību un paaugstinot piekļuves šķēršļus. Aizliegtas vienošanās var veicināt arī nolīgumi, kuri izraisa izmaksu lielu vienveidību, jo uzņēmumiem, kam ir līdzīgas izmaksas, visticamāk, būs līdzīgi viedokļi par koordinācijas nosacījumiem ([24]).

([20]) OV C 248, 30.6.2022., 1. lpp., 12. un turpmākie punkti.

([21]) Tomēr, ja šādu licencēšanas nolīgumu rezultātā viena no pusēm izstājas no tirgus, uz tiem var attiekties 101. panta 1. punkts.

([22]) Piemēram, divi uzņēmumi, kas iedibināti dažādās dalībvalstīs, savstarpēji licencē konkurējošas tehnoloģijas un vienojas nepārdot produktus viens otra vietējos tirgos. Šāds nolīgums ierobežo potenciālo konkurenci starp tām.

([23]) Lai noslēgtu aizliegtu vienošanos, ir nepieciešams, lai iesaistītajiem uzņēmumiem būtu līdzīgi uzskati par to, kādas ir to kopējās intereses un par to, kā darbojas koordinācijas mehānismi. Lai aizliegtā vienošanās darbotos, uzņēmumiem jāspēj uzraudzīt vienam otra rīcību tirgū un ir jābūt piemērotiem preventīviem līdzekļiem, kas nodrošina, ka uzņēmumi ir ieinteresēti neatkāpties no kopējās tirgus politikas, un līdztekus piekļuves šķēršļiem jābūt pietiekami augstiem, lai ierobežotu nepiederošu uzņēmumu ieiešanu tirgū vai to darbības paplašināšanos.

([24]) Šajā ziņā sk. Pamatnostādņu par horizontālajiem nolīgumiem 21. punktu.

(31) Aizliegtas vienošanās var veicināt arī komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņa starp konkurentiem tehnoloģiju nodošanas nolīguma īstenošanas laikā. Lai īstenotu licences līgumu, var būt nepieciešama apmaiņa ar komerciāli sensitīvu informāciju. Ja uz pašu nolīgumu neattiecas Līguma 101. panta 1. punktā noteiktais aizliegums, jo tam ir neitrāla vai pozitīva ietekme uz konkurenci, šis aizliegums neattiecas arī uz informācijas apmaiņu, kas ir aksesuāra minētajam nolīgumam. Tā tas ir gadījumā, ja informācijas apmaiņa ir objektīvi nepieciešama licences nolīguma īstenošanai un ir samērīga ar tā mērķiem. Ja informācijas apmaiņa pārsniedz to, kas ir objektīvi nepieciešams nolīguma īstenošanai, vai nav samērīga ar nolīguma mērķiem, tā būtu jānovērtē, izmantojot norādījumus, kas sniegti Pamatnostādņu par horizontālajiem nolīgumiem 6. nodaļā. Ja uz informācijas apmaiņu attiecas 101. panta 1. punkts, tā joprojām var atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem.

(32) Tehnoloģiju nodošanas nolīgumi turklāt var ierobežot konkurenci starp tehnoloģijām, radot konkurentiem piekļuves vai paplašināšanās šķēršļus. Piemēram, trešo personu piekļuve tirgum var būt bloķēta, ja tirgū pārstāvētie licenciāri licenciātiem nosaka tādus nekonkurēšanas pienākumus, ka trešām personām nepietiek licenciātu, kuriem tie varētu piešķirt licences, un jaunu licenciātu piekļuve tirgum ir apgrūtināta ([25]).

(33) Tehnoloģiju nodošanas nolīgumi var arī ierobežot tehnoloģiju iekšējo konkurenci. Tas var izrietēt, piemēram, no tālākpārdošanas cenu piemērošanas licenciātiem vai pārdošanas ierobežojumiem attiecībā uz noteiktām teritorijām vai klientiem. Tehnoloģiju iekšējās konkurences ierobežojumi var veicināt aizliegtas vienošanās starp licenciātiem. Tie var arī veicināt aizliegtu vienošanos noslēgšanu starp konkurējošu tehnoloģiju īpašniekiem vai samazināt konkurenci starp tehnoloģijām, paaugstinot piekļuves tirgum šķēršļus.

2.2.4. **Tirgus definīcija**

(34) Komisijas pieeja konkrētā tirgus definēšanai ir izklāstīta Paziņojumā par jēdziena "konkrētais tirgus" definīciju Savienības konkurences tiesībās ([26]) ("Paziņojums par tirgus definīciju"). Šajās pamatnostādnēs ir aplūkoti tikai tie tirgus definēšanas aspekti, kas ir īpaši svarīgi tehnoloģiju licencēšanas jomā.

(35) Tehnoloģija ir resurss, ko integrē vai nu produktā, vai ražošanas procesā. Tādēļ tehnoloģiju licencēšana var ietekmēt konkurenci gan augšupējos – resursu tirgos, gan lejupējos – produktu tirgos. Piemēram, ja nolīgumu noslēdz divas puses, kas pārdod konkurējošus produktus lejupējā tirgū un savstarpēji licencē ar šo produktu ražošanu saistītas tehnoloģiju tiesības augšupējā tirgū, nolīgums var ierobežot konkurenci attiecīgo preču vai pakalpojumu lejupējā tirgū. Pretlicencēšana var ierobežot konkurenci arī augšupējā – tehnoloģiju – tirgū un, iespējams, arī citos augšupējos resursu tirgos. Tādēļ, lai novērtētu licences nolīgumu ietekmi uz konkurenci, var būt nepieciešams definēt gan konkrētā produkta tirgu(-us), gan konkrētās tehnoloģijas tirgu(-us) ([27]).

([25]) Vēl viens piemērs ir aizstājamu tehnoloģiju piegādātāju iespējamā bloķēšana, kas var notikt, ja licenciārs ar būtisku tirgus varu apvieno dažādus tehnoloģijas komponentus vienā licencēšanas paketē, lai gan tikai daļa paketes ir būtiska konkrēta produkta ražošanai.

([26]) OV C, C/2024/1645, 22.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1645/oj.

([27]) Sk., piemēram, Komisijas 2010. gada 17. novembra Lēmumu lietā Nr. COMP/M.5675 *Syngenta/Monsanto*, kurā Komisija analizēja divu vertikāli integrētu saulespuķu selekcionāru apvienošanos, vērtējot gan i) augšupējo tirgu, kurā tirgo (apmaiņa un licencēšana) šķirnes (vecākaugu līnijas un hibrīdi), gan ii) lejupējo tirgu, kurā tirgo hibrīdus. 2009. gada 13. marta Lēmumā lietā COMP/M.5406 *IPIC/MAN Ferrostaal AG* Komisija papildus augstas kvalitātes melamīna ražošanas tirgum definēja arī augšupējo tehnoloģiju tirgu, kurā tiek piedāvātas melamīna ražošanas tehnoloģijas. Sk. arī Komisijas 1995. gada 8. jūnija lēmumu lietā Nr. COMP/M.269 *Shell/Montecatini* un Komisijas 2023. gada 2. jūnija lēmumu lietā Nr. COMP/M.10783 *EQT Future/AM Fresh/SNFL/IFG*, kurā Komisija novērtēja apvienošanos, kurā iesaistīti uzņēmumi, kas darbojas galda vīnogu nozarē, pārbaudot aizsargātu bezsēklu galda vīnogu šķirņu audzēšanas un licencēšanas augšupējo tirgu, kā arī lejupējos tirgus galda vīnogu ražošanai un izplatīšanai.

(36) Konkrētais produktu tirgus ietver līguma produktus (kuros ietverta licencētā tehnoloģija) un produktus, kurus pircēji uzskata par savstarpēji aizstājamiem vai aizstājamiem ar līguma produktiem to īpašību, cenas un paredzēto izmantojumu dēļ, ņemot vērā konkurences apstākļus un piedāvājuma un pieprasījuma struktūru tirgū. Līguma produkti var piederēt galaproduktu un/vai starpproduktu tirgum.

(37) Attiecīgie tehnoloģiju tirgi ietver licencētās tehnoloģiju tiesības un to aizstājējus, tas ir, citas tehnoloģiju tiesības, kuras licenciāti uzskata par savstarpēji aizstājamām vai aizstājamām ar licencēto tehnoloģiju tiesībām tehnoloģiju tiesību īpašību, licences atlīdzību un paredzētā izmantojuma dēļ, ņemot vērā konkurences apstākļus un piedāvājuma un pieprasījuma struktūru tirgū. Vispirms analizē licenciāra piedāvāto tehnoloģiju, pēc tam nepieciešams apzināt pārējās tehnoloģijas, uz kurām licenciāti varētu pāriet, reaģējot uz licenciāra tehnoloģijas nodrošināšanas apstākļu pasliktināšanos salīdzinājumā ar citām tehnoloģijām. Alternatīva pieeja ir tirgū apzināt produktus, kuru ražošanā izmantotas licencētās tehnoloģiju tiesības (sk. (40). punktu).

(38) Termins "konkrētais tirgus", kas ir lietots TNGAR 3. pantā un definēts 1. panta 1. punkta m) apakšpunktā, attiecas gan uz konkrētā produktu tirgus un konkrētā tehnoloģiju tirgus produktu, gan ģeogrāfisko dimensiju.

(39) "Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus" ir definēts TNGAR 1. panta 1. punkta l) apakšpunktā un ir teritorija, kurā attiecīgie uzņēmumi piedāvā vai pieprasa produktus vai tehnoloģiju licences, kurā ir pietiekami viendabīgi konkurences apstākļi un kuru var nošķirt no blakus esošajām teritorijām ievērojami atšķirīgu konkurences apstākļu dēļ. Konkrētā(-o) tehnoloģiju tirgus(-u) ģeogrāfiskais tirgus var atšķirties no konkrēto produktu tirgu ģeogrāfiskā tirgus.

(40) Kad konkrētie tirgi ir definēti, dažādajiem tirgus konkurences avotiem var noteikt tirgus daļas un izmantot tās kā tirgus dalībnieku relatīvās ietekmes rādītājus. Tehnoloģiju tirgu gadījumā viena iespēja ir aprēķināt tirgus daļas, pamatojoties uz katras tehnoloģijas daļu kopējos licencēšanas ienākumos no atlīdzības, kas atspoguļo attiecīgās tehnoloģijas daļu tirgū, kurā licencē konkurējošas tehnoloģijas. Tomēr šī metode bieži vien var izrādīties tikai teorētiski, bet ne praktiski izmantojama, jo trūkst skaidras informācijas par licences ienākumiem. Otra pieeja, kas tiek izmantota TNGAR likumīguma prezumpcijas piemērošanai, ir aprēķināt tirgus daļas tehnoloģiju tirgū, pamatojoties uz produktu, kuros izmantota licencētā tehnoloģija, noietu lejupējos produktu tirgos (sīkāk sk. šo pamatnostādņu (110).–(115). punktā). Atsevišķos gadījumos, uz kuriem neattiecas TNGAR likumīguma prezumpcija, var būt nepieciešams – ja tas ir praktiski iespējams – piemērot abas aprakstītās pieejas, lai tādējādi precīzāk novērtētu licenciāra stāvokli tirgū un ņemtu vērā citus pieejamos faktorus, kas dod labu ieskatu par pieejamo tehnoloģiju relatīvo ietekmīgumu (sīkāku informāciju par šiem faktoriem sk. šo pamatnostādņu (184).–(193). punktā) ([28]).

(41) Daži tehnoloģiju licences nolīgumi var ietekmēt konkurenci inovācijas jomā ([29]). Tomēr, analizējot šādu ietekmi, Komisija parasti izvērtē tikai nolīguma ietekmi uz konkurenci esošajos produktu un tehnoloģiju tirgos. Konkurenci šādos tirgos var ietekmēt nolīgumi, kas aizkavē tādu uzlabotu vai jaunu produktu ieviešanu tirgū, kuri laika gaitā aizstātu pašreizējos produktus. Šādos gadījumos inovācija ir potenciālas konkurences avots, kas ir

([28]) Sk., piemēram, Komisijas 2012. gada 20. decembra lēmumu lietā AT.39230 *Rio Tinto Alcan*, 38.–41. punktu. Sk. arī Komisijas Lēmumu lietā COMP/M.5675 *Syngenta/Monsanto* un Lēmumu lietā COMP/M.5406 *IPIC/MAN Ferrostaal AG*, kas norādīti 27. zemsvītras piezīmē.

([29]) Piemēram, tehnoloģiju licencēšanas nolīgumi var ietekmēt tādu produktu vai tehnoloģiju izstrādi, kas i) uzlabos esošos produktus vai tehnoloģijas, ii) aizstās esošos produktus vai tehnoloģijas vai iii) radīs pilnīgi jaunu pieprasījumu. Tehnoloģiju licences nolīgumi var ietekmēt arī iv) agrīnus inovācijas centienus, proti, pētniecības un izstrādes darbības, kas nav cieši saistītas ar konkrētu produktu vai tehnoloģiju.

jāņem vērā, novērtējot nolīguma ietekmi uz produktu un tehnoloģiju tirgiem. Tomēr dažos gadījumos var būt lietderīgi un nepieciešami atsevišķi analizēt arī ietekmi uz konkurenci inovācijas jomā. Tas jo īpaši attiecas uz ļoti inovatīviem tirgiem, kuriem raksturīga bieža un nozīmīga pētniecība un izstrāde un kuros nolīgums ietekmē inovāciju, kuras mērķis ir radīt jaunus produktus vai tehnoloģijas ([30]). Tādos gadījumos var analizēt, vai pēc nolīguma noslēgšanas paliks pietiekami daudz konkurējošu pētniecības un izstrādes projektu, lai saglabātos efektīva konkurence inovācijas jomā ([31]).

2.2.5. **Konkurentu un nekonkurējošo pušu nošķīrums**

(42) Vispārīgā gadījumā nolīgumi starp konkurentiem rada lielāku risku konkurencei nekā nolīgumi starp nekonkurējošām pusēm ([32]).

(43) Lai raksturotu nolīguma pušu attiecības no konkurences viedokļa, ir jānoskaidro, vai puses būtu bijušas faktiski vai potenciāli konkurenti, ja nolīgums nebūtu noslēgts. Ja bez nolīguma puses nebūtu bijušas faktiski vai potenciāli konkurenti nevienā nolīguma konkrētajā tirgū, tās uzskata par nekonkurējošām pusēm.

(44) Puses ir faktiski konkurenti tirgū saistībā ar produktu piedāvājumu, ja pirms minētā nolīguma noslēgšanas tās abas jau darbojās tajā pašā konkrētā tirgū.

(45) Puse tiek uzskatīta par otras puses potenciālu konkurentu produktu piegādes tirgū, ja nolīguma neesamības gadījumā pirmajai pusei būtu bijušas reālas un konkrētas iespējas ienākt konkrētajā tirgū un konkurēt ar otru pusi, kas ir iedibināta šajā tirgū ([33]). Potenciālas konkurences konstatējumam ir jābalstās uz saskanīgu faktu kopumu, ņemot vērā tirgus struktūru un ekonomisko un juridisko kontekstu, kurā tas darbojas. Hipotētiska ieiešanas tirgū iespēja vai tikai puses vēlme ieiet tirgū nav pietiekama ([34]). Un otrādi, nav pārliecinoši jāpierāda, ka uzņēmums faktiski ienāks konkrētajā tirgū un ka tas varēs saglabāt savu vietu šajā tirgū ([35]). Piemēram, ieiešana tirgū ir reālāka, ja licenciāta rīcībā ir aktīvi, kurus viegli var izmantot ieiešanai tirgū bez ievērojamām neatgūstamajām izmaksām, vai ja tas jau ir izstrādājis plānus ieiešanai tirgū vai sācis citāda veida investīcijas.

(46) Intelektuālā īpašuma tiesību īpašajā kontekstā var būt tā, ka vienai vai abām pusēm ir spēkā esošas intelektuālā īpašuma tiesības, kas liedz otrai pusei darboties vai ienākt konkrētajā tirgū, nepārkāpjot šādas tehnoloģiju tiesības. To sauc par "bloķējošu situāciju". Novērtējot bloķējošās situācijas iespējamo ietekmi uz to konkurences attiecībām, pusēm būtu jāņem vērā šādi faktori.

(a) Ja abas puses jau darbojas konkrētajā tirgū, ir ļoti maz ticams, ka tās atrodas bloķējošā situācijā, ja vien ar galīgu tiesas spriedumu nav apstiprināts intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpums un to spēkā esamība. Ja šāda sprieduma nav, puses parasti tiek uzskatītas par faktiskiem konkurentiem.

([30]) Sk., piemēram, 90. un turpmākos punktus Paziņojumā par tirgus definīciju, kas minēts 26. zemsvītras piezīmē.

([31]) Šajā ziņā šajās pamatnostādnēs ir paredzēta nesaistošā likumīguma prezumpcija tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, uz kuriem neattiecas grupu atbrīvojums, jo ir pārsniegti tirgus daļas robežlielumi: Sk. (181). punktu.

([32]) Sk., piemēram, apsvērumus Vertikālo nolīgumu pamatnostādņu 10. punktā, kas *mutatis mutandis* attiecas uz tehnoloģiju licencēšanu.

([33]) Sk. Tiesas 2023. gada 26. oktobra spriedumu lietā *EDP – Energias de Portugal* u. c., C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, 61. punktu.

([34]) Sk, piemēram, Tiesas 2023. gada 26. oktobra spriedumu lietā *EDP – Energias de Portugal* u. c., C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, 60.–63. punktu, un 2020. gada 30. janvāra spriedumu lietā *Generics (UK)* u. c., C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, 36.–39. punktu.

([35]) Sk., piemēram, Tiesas 2023. gada 26. oktobra spriedumu lietā *EDP – Energias de Portugal* u. c., C-331/21, ECLI:EU:C:2023:812, 62. punktu, 2020. gada 30. janvāra spriedumu lietā *Generics (UK)* u. c., C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, 36.–45. punktu, 2021. gada 25. marta spriedumu lietā *H. Lundbeck A/S* un *Lundbeck Ltd*/Eiropas Komisija, C-591/16 P, ECLI:EU:C:2021:243, 54.–57. punktu, 2024. gada 27. jūnija spriedumu lietā Komisija/*Servier* u. c., C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, 100.–101. punktu.

(b) Ja viena no pusēm vēl nedarbojas tirgū, bet jau ir veikusi būtiskas investīcijas vai ir veikusi būtiskus sagatavošanās pasākumus, lai ienāktu tirgū, ir ļoti iespējams, ka puses ir vismaz potenciāli konkurenti ([36]). Ja nav šādu investīciju un pasākumu, pusēm, lai noteiktu, vai tās ir potenciāli konkurenti, būs jābalstās uz visiem tobrīd pieejamajiem pierādījumiem, arī uz iespējamību, ka intelektuālā īpašuma tiesības ir pārkāptas, uz attiecīgo tiesību spēkā esamību un to, vai ir reālas iespējas rast efektīvus risinājumus, neizmantojot esošās intelektuālā īpašuma tiesības. Īpaši pārliecinoši pierādījumi par bloķējošas situācijas pastāvēšanu ir nepieciešami, ja puses ir abpusēji ieinteresētas apgalvot, ka pastāv bloķējoša situācija, lai tās tiktu kvalificētas kā nekonkurējošas puses, piemēram, ja apgalvojums par abpusēji bloķējošu situāciju attiecas uz savstarpēji aizstājošām tehnoloģijām (sk. (37). punktu) vai ja no vienas puses otrai pastāv ievērojama stimulēšana ([37]).

(47) Puses ir faktiski konkurenti tehnoloģiju tirgū, ja tās abas vai nu jau licencē savstarpēji aizstājošu tehnoloģiju tiesības, vai ja licenciāts jau licencē savu tehnoloģiju tiesības un licenciārs ieiet tehnoloģiju tirgū, licenciātam izsniedzot licenci uz konkurējošu tehnoloģiju tiesībām.

(48) Puses ir uzskatāmas par potenciāliem konkurentiem tehnoloģiju tirgū, ja tām pieder savstarpēji aizstājamas tehnoloģijas un licenciāts nelicencē pats savu tehnoloģiju, ar nosacījumu, ka tas to, iespējams, darītu, ja pasliktinātos licenciāram tehnoloģijas nodrošināšanas apstākļi salīdzinājumā ar citām tehnoloģijām ([38]). Attiecībā uz tehnoloģiju tirgiem parasti ir sarežģītāk noteikt, vai puses ir potenciāli konkurenti. Tāpēc, piemērojot TNGAR, potenciālā konkurence tehnoloģiju tirgū netiek ņemta vērā (sk. šo pamatnostādņu (107). punktu) un attiecīgās puses tiek uzskatītas par nekonkurējošām pusēm.

(49) Dažos gadījumos turklāt var būt iespējams secināt, ka, lai gan licenciārs un licenciāts ražo konkurējošus produktus, tie nav konkurenti konkrētajā produktu tirgū un konkrētajā tehnoloģiju tirgū, jo licencētā tehnoloģija ir tik krass jauninājums, ka licenciāta tehnoloģija izrādās novecojusi vai konkurētnespējīga. Šādos gadījumos licenciāra tehnoloģija vai nu rada jaunu tirgu, vai arī izslēdz licenciāta tehnoloģiju no esošā tirgus. Taču bieži vien nolīguma noslēgšanas laikā šādu secinājumu nav iespējams izdarīt. Parasti tikai tad, kad tehnoloģija vai produkti, kuros tā izmantota, ir bijuši pieejami patērētājiem jau kādu laiku, kļūst acīmredzams, ka agrākā tehnoloģija ir novecojusi vai kļuvusi konkurētnespējīga. Piemēram, kad tika izstrādāta kompaktdisku tehnoloģija un tirgū parādījās diski un atskaņotāji, nebija acīmredzams, ka šī jaunā tehnoloģija aizstās plates. Tas kļuva acīmredzams tikai pēc vairākiem gadiem. Tāpēc puses tiks uzskatītas par konkurentiem, ja nolīguma noslēgšanas brīdī nav acīmredzams, ka licenciāta tehnoloģija ir novecojusi vai kļuvusi konkurētnespējīga. Tomēr, tā kā gan Līguma 101. panta 1. punkts, gan 101. panta 3. punkts ir jāpiemēro, ņemot vērā faktiskos apstākļus, kādos nolīgums noslēgts, vērtējums ir atkarīgs no būtiskām izmaiņām faktos. Līdz ar to, ja licenciāta tehnoloģija attiecīgajā tirgū vēlāk izrādās novecojusi vai konkurētnespējīga, pušu attiecību statuss var mainīties, un tās var tikt uzskatītas par nekonkurējošām pusēm.

([36]) Piemēram, puses, visticamāk, tiks uzskatītas par potenciāliem konkurentiem konkrētajā produktu tirgū, ja licenciāts vienā ģeogrāfiskajā tirgū ražošanai izmanto pats savu tehnoloģiju un citā ģeogrāfiskajā tirgū uzsāk ražošanu, izmantojot licencētu konkurējošu tehnoloģiju. Šādā gadījumā ir iespējams, ka licenciāts būtu varējis ieiet otrā ģeogrāfiskajā tirgū, izmantojot pats savu tehnoloģiju, izņemot, ja to neizslēdz objektīvi faktori, tostarp bloķējošu intelektuālā īpašuma tiesību pastāvēšana.

([37]) Šajā ziņā sk. Tiesas 2020. gada 30. janvāra spriedumu lietā *Generics (UK)* u. c., C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, 54.–56. punktu, 2024. gada 27. jūnija spriedumu lietā Komisija/*Servier* u. c., C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, 87.–89., 103. un 131. punktu. 2024. gada 27. jūnija spriedumu lietā Komisija/*Krka*, C-151/19 P, ECLI:EU:C:2024:546, 411. punktu.

([38]) Operatīvos un praktiskos nolūkos šis novērtējums parasti ir vērsts uz reakciju uz cenu pieaugumu. Piemēram, viena no metodēm ir apsvērt, vai licenciāts varētu sākt licencēt savu tehnoloģiju, reaģējot uz nelielu, bet pastāvīgu tehnoloģiju cenu pieaugumu. Tomēr novērtējumā var ņemt vērā arī izmaiņas, kas ietekmē citus konkurences parametrus, piemēram, produktu kvalitāti vai inovācijas līmeni.

(50) Dažos gadījumos puses var kļūt par konkurentiem pēc nolīguma noslēgšanas, ja licenciāts pats izstrādā vai iegādājas un sāk izmantot konkurējošu tehnoloģiju. Šādos gadījumos tas, ka puses nolīguma noslēgšanas brīdī nebija konkurenti un ka nolīgums tika noslēgts šādā kontekstā, ir jāņem vērā. Tāpēc Komisija galvenokārt pievērsīs uzmanību tam, kā nolīgums ietekmē licenciāta spēju izmantot savu (konkurējošo) tehnoloģiju. Šā iemesla dēļ šādiem nolīgumiem nepiemēros stingro ierobežojumu sarakstu, ko piemēro nolīgumiem starp konkurentiem, ja vien attiecīgais nolīgums vēlāk kādā būtiskā aspektā netiek grozīts pēc tam, kad puses ir kļuvušas par konkurentiem (sk. TNGAR 4. panta 3. punktu).

(51) Uzņēmumi, kas ir nolīguma puses, var kļūt par konkurentiem pēc nolīguma noslēgšanas arī tad, ja pirms licences iegūšanas licenciāts jau ir darbojies konkrētajā tirgū, kurā pārdod līguma produktus, pirms nolīguma noslēgšanas, un licenciārs vēlāk ienāk konkrētajā tirgū, izmantojot licencētu tehnoloģiju tiesības vai jaunu tehnoloģiju. Šajā gadījumā stingro ierobežojumu saraksts, kas piemērojams nolīgumiem starp nekonkurējošām pusēm, turpinās attiekties uz nolīgumu visā tā darbības laikā, ja vien nolīgums pēc tam nav grozīts kādā būtiskā aspektā (skatīt TNGAR 4. panta 3. punktu). Pie būtiskiem grozījumiem ir pieskaitāma jauna tehnoloģiju nodošanas nolīguma noslēgšana starp pusēm attiecībā uz konkurējošu tehnoloģiju tiesībām, kuras var izmantot ar līguma produktiem konkurējošu produktu ražošanai.

2.3. *Nolīgumi, kas parasti neietilpst Līguma 101. panta 1. punkta darbības jomā*

(52) Nolīgumiem, kas nespēj ievērojami ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm (ietekmes uz tirdzniecību neesība) vai kuriem nav ievērojamas konkurenci ierobežojošas ietekmes (maznozīmīgi nolīgumi), 101. panta 1. punkts nav piemērojams. Komisija ir sniegusi norādījumus par ietekmes uz tirdzniecību trūkumu Komisijas Pamatnostādnēs par EK līguma ([39]) 81. un 82. pantā ietverotojēdzienu "ietekme uz tirdzniecību" ("Pamatnostādnes par ietekmi uz tirdzniecību") un par maznozīmīgiem nolīgumiem Komisijas Paziņojumā par maznozīmīgiem nolīgumiem, kas ievērojami neierobežo konkurenci saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 1. punktu ([40]) ("*De minimis* paziņojums"). Gan Pamatnostādnes par ietekmi uz tirdzniecību, gan *De minimis* paziņojums ir īpaši svarīgi, lai novērtētu tehnoloģijas nodošanas nolīgumus starp maziem un vidējiem uzņēmumiem ([41]).

3. TNGER PIEMĒROŠANA

3.1. *TNGAR juridiskās sekas*

(53) Tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, kas atbilst TNGAR ietvertajiem nosacījumiem, ir piemērojams atbrīvojums no aizlieguma, kurš paredzēts Līguma 101. panta 1. punktā. Grupu atbrīvojuma nolīgumi ir juridiski spēkā esoši un piemērojami ([42]).

(54) Grupu atbrīvojums, kas noteikts TNGER, pamatojas uz pieņēmumu, ka, ciktāl uz šādiem nolīgumiem attiecas Līguma 101. panta 1. punkts, dažas tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kategorijas kopumā atbilst četriem nosacījumiem, kas paredzēti 101. panta 3. punktā ([43]). Tirgus daļu robežlielumu (TNGER 3. pants), stingro ierobežojumu (4. pants) un izslēgto ierobežojumu (5. pants) mērķis ir nodrošināt, ka grupu atbrīvojumu attiecina vienīgi uz tādiem ierobežojošiem nolīgumiem, par kuriem var pamatoti pieņemt, ka tie atbilst visiem četriem 101. panta 3. punkta nosacījumiem.

([39]) OV C 101, 27.4.2004., 81. lpp.
([40]) OV C 291, 30.8.2014., 1. lpp.
([41]) Norādījumus par konkrēto tirgu definīciju un tirgus daļu aprēķināšanu saistībā ar tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem sk. šo pamatnostādņu 2.2.4. iedaļā.
([42]) Grupu atbrīvojuma nolīgumus var aizliegt tikai pēc tam, kad Komisija vai dalībvalstu konkurences iestādes ir atsaukušas grupu atbrīvojumu, sk. šo pamatnostādņu 3.6. iedaļu par grupu atbrīvojuma atcelšanu.
([43]) Sk. (9). punktu.

(55) Kā skaidrots šo pamatnostādņu 2. iedaļā, uz daudziem tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem Līguma 101. panta 1. punkts neattiecas vai nu tāpēc, ka tie vispār neierobežo konkurenci, vai tāpēc, ka konkurences ierobežojums nav būtisks ([44]). Jebkurā gadījumā, ja tehnoloģiju nodošanas nolīgums atbilst TNGAR nosacījumiem, nav nepieciešams noteikt, vai uz to attiecas 101. panta 1. punkts ([45]).

(56) Ārpus grupu atbrīvojuma darbības jomas ir svarīgi izvērtēt, vai konkrētā gadījumā nolīgums ierobežo konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē, un, ja ierobežo, tad jānosaka, vai ir izpildīti 101. panta 3. punkta nosacījumi. Netiek pieņemts, ka uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, uz kuriem grupu atbrīvojums neattiecas, attiecas 101. panta 1. punkts vai ka tie neatbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Konkrētāk, tas vien, ka pušu tirgus daļas pārsniedz tirgus daļu robežlielumus, kas noteikti TTBER 3. pantā, nav pietiekams iemesls, lai konstatētu, ka uz nolīgumu attiecas 101. panta 1. punkta noteikumi. Šādā gadījumā ir jāveic nolīguma iespējamās ietekmes individuāls novērtējums.

3.2. *TNGER darbības joma un darbības ilgums*

3.2.1. **Tehnoloģiju nodošanas nolīgumu jēdziens**

(57) TNGER un šīs pamatnostādnes attiecas uz nolīgumiem par tehnoloģijas nodošanu. Saskaņā ar TNGAR 1. panta 1. punkta b) apakšpunktu jēdzienā "tehnoloģiju tiesības" ir ietverta zinātība, kā arī patenti, funkcionālie modeļi, dizainparauga tiesības, pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas, papildu aizsardzības sertifikāti medicīnas produktiem vai citiem produktiem, attiecībā uz kuriem iespējams saņemt šādus papildu aizsardzības sertifikātus, augu selekcionāru sertifikāti un programmatūras autortiesības vai minēto kombinācija, kā arī šo tiesību pieteikumi un šo tiesību reģistrācijas pieteikumi. Licencētām tehnoloģiju tiesībām būtu jādod licenciātam iespēja ar vai bez citiem ražošanas līdzekļiem ražot līgumā paredzētos produktus. TNGAR ir piemērojama vienīgi dalībvalstīs, kurās licenciāram pieder konkrētās tehnoloģiju tiesības. Pretējā gadījumā nav nekādu tehnoloģiju tiesību, kas nododamas TNGAR nozīmē.

(58) Zinātība TNGAR 1. panta 1. punkta i) apakšpunktā ir definēta kā praktiskas informācijas kopums, kas rodas pieredzes un testēšanas rezultātā un kas ir slepens, būtisks un precizēts.

(a) "Slepens" nozīmē, ka zinātība nav vispārzināma vai viegli pieejama.

(b) "Būtisks" nozīmē, ka zinātība ietver informāciju, kas ir svarīga un noderīga licences nolīgumā paredzēto produktu ražošanai vai licences nolīgumā paredzētā procesa pielietošanai. Citiem vārdiem, šai informācijai ir ievērojami jāveicina vai jāatvieglo līguma produktu ražošana. Gadījumos, kad licencētā zinātība attiecas uz produktu, nevis procesu, šis nosacījums nozīmē, ka zinātība ir noderīga līguma produktu ražošanai. Šis nosacījums nav izpildīts, ja līguma produktu ir iespējams ražot, pamatojoties uz brīvi pieejamu tehnoloģiju. Tomēr šis nosacījums nenozīmē, ka līguma produktam ir jābūt vērtīgākam nekā produktiem, kas ražoti, izmantojot brīvi pieejamu tehnoloģiju. Ja tehnoloģijas attiecas uz procesu, šis nosacījums nozīmē, ka zinātība ir noderīga tādā nozīmē, ka nolīguma noslēgšanas brīdī bija pamatoti uzskatīt, ka zinātība ļaus ievērojami uzlabot licenciāta konkurētspēju, piemēram, samazinot tā ražošanas izmaksas.

(c) "Precizēts" nozīmē, ka ir iespējams pārbaudīt, vai licencētā zinātība atbilst slepenības un būtiskuma kritērijiem. Šis nosacījums ir izpildīts, ja licencētā zinātība ir aprakstīta digitālā vai papīra formā. Tomēr dažos gadījumos tas nav reāli iespējams. Licencētā zinātība var sastāvēt no praktiskām zināšanām, kuras ir licenciāra darbiniekiem. Piemēram, licenciāra darbiniekiem var būt slepenas un būtiskas zināšanas par noteiktu ražošanas procesu, kuras tiek nodotas licenciātam, apmācot tā darbiniekus. Šādos gadījumos pietiek ar to, ja nolīgumā apraksta zinātības vispārīgo raksturu un iekļauj to darbinieku sarakstu, kuri būs vai ir bijuši iesaistīti zinātības nodošanā licenciātam.

([44]) Sk., piemēram, 2.4. iedaļu.

([45]) Saskaņā ar 3. panta 2. punktu Padomes Regulā (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV L 1, 4.1.2003., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1/oj), nolīgumus, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, bet kas nav aizliegti ar 101. pantu, nevar aizliegt arī ar valsts konkurences tiesību aktiem.

3.2.1.1. *TNGER 2. panta 3. punkta piemērošana*

(59) Uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumos ietvertajiem noteikumiem par produktu iegādi, ko veic licenciāts, TNGAR attiecas tikai tad, ja un ciktāl minētie noteikumi ir tieši saistīti ar līguma produktu ražošanu vai pārdošanu. Tādējādi TNGAR neattiecas uz tām tehnoloģiju nodošanas nolīgumu daļām, kas saistītas ar resursiem vai aprīkojumu, ko izmanto mērķiem, kas nav līguma produktu ražošana. Piemēram, ja pienu pārdod kopā ar siera ražošanas tehnoloģijas licenci, TNGAR attieksies tikai uz tiem piena daudzumiem, kas izmantoti siera ražošanai ar licencēto tehnoloģiju. Uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumos ietvertiem noteikumiem par cita veida intelektuālā īpašuma, piemēram, preču zīmju un autortiesību, izņemot programmatūras autortiesību (attiecībā uz programmatūras autortiesībām sk. šo pamatnostādņu (57). un(86). punktu), licencēšanu TNGAR attiecas tikai tad, ja un ciktāl minētie noteikumi ir tieši saistīti ar līguma produktu ražošanu vai pārdošanu. Šis nosacījums nodrošina, ka noteikumiem par cita veida intelektuālā īpašuma tiesībām grupu atbrīvojumu piemēro, ja šīs citas intelektuālā īpašuma tiesības dod iespēju licenciātam labāk izmantot licencēto tehnoloģiju tiesības. Piemēram, ja licenciārs atļauj licenciātam izmantot tā preču zīmi uz produktiem, kuros ietverta licencētā tehnoloģija, šī preču zīmes licence dod iespēju licenciātam labāk izmantot licencēto tehnoloģiju, ļaujot patērētājiem tieši sasaistīt produktu ar raksturīgajām īpašībām, ko tam nodrošina licencētās tehnoloģiju tiesības. Licenciātam noteiktais pienākums izmantot licenciāra preču zīmi var arī veicināt tehnoloģijas izplatību, ļaujot licenciāram tikt identificētam kā attiecīgās tehnoloģijas avotam. *TNGAR* attiecas uz tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem šajā situācijā, pat ja puses pirmām kārtām interesē šo preču zīmju, nevis licencētās tehnoloģijas izmantošana ([46]).

3.2.1.2. *Tādu intelektuālā īpašuma tiesību licencēšana, kas neietilpst TNGAR darbības jomā*

(60) TNGAR un šajās pamatnostādnēs ietvertos principus Komisija neattiecinās arī uz preču zīmju licencēšanu (izņemot šo pamatnostādņu (59). punktā minētajā situācijā). Preču zīmju licencēšana bieži notiek ar mērķi izplatīt un tālākpārdot preces un pakalpojumus un parasti ir radniecīgāka izplatīšanas nolīgumiem nekā tehnoloģiju licencēšanai. Ja preču zīmes licence ir tieši saistīta ar preču un pakalpojumu izmantošanu, pārdošanu vai tālākpārdošanu un nav nolīguma galvenais priekšmets, uz licences nolīgumu attiecas Komisijas Regula (ES) 720/2022 ([47]) ("Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojumu regula").

(61) Izņemot programmatūras autortiesības, TNGAR uz autortiesību licencēšanu neattiecas (izņemot šo pamatnostādņu (59). punktā minētajā situācijā). Komisija, novērtējot šādu autortiesību licencēšanu līguma produktu ražošanai saskaņā ar Līguma 101. pantu, vispārīgā gadījumā piemēros TNGAR un šajās pamatnostādnēs noteiktos principus ([48]). Savukārt Komisija nepaplašinās TNGAR un šo pamatnostādņu principus, attiecinot tos arī uz autortiesību licencēšanu tirdzniecības nolīgumos. Šie nolīgumi parasti nozīmē, ka tiesību īpašnieks licencē zīmolu, izdomātu tēlu vai publisku figūru, lai ražotu un pārdotu preces ar šo apzīmējumu vai tēlu. Šādi nolīgumi bieži vien vairāk līdzinās izplatīšanas nolīgumiem nekā tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem ([49]).

([46]) Piemēram, TNGAR varētu aptvert tehnoloģiju nodošanas nolīgumu, kas novērtēts Komisijas Lēmumā 90/186/EEK (1990. gada 23. marts) par procedūru saskaņā ar EEK līguma 85. pantu (IV/32.736 – *Moosehead/Whitbread*) (OV L 100, 20.4.1990., 32. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/1990/186/oj), jo īpaši sk. minētā lēmuma 16. punktu.

([47]) Komisijas Regula (ES) 720/2022 (2022. gada 10. maijs) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu vertikālo nolīgumu un saskaņotu darbību kategorijām (OV L 134, 11.5.2022., 4. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/720/oj).

([48]) Novērtējot, vai piemērot TNGAR un šajās pamatnostādnēs izklāstītos principus, Komisija ņems vērā juridiskā un ekonomiskā konteksta specifiku. Attiecībā uz 101. panta piemērošanu autortiesību licencēm sk., piemēram, Tiesas 2011. gada 4. oktobra spriedumu *Football Association Premier League* u. c., C-403/08, ECLI:EU:C:2011:631, 137.–146. punktu, un 2020. gada 9. decembra spriedumu *Groupe Canal+*/Komisija, C-132/19 P, ECLI:EU:C:2020:1007.

([49]) Sk., piemēram, Komisijas 2019. gada 25. marta lēmumu lietā AT.40436 – *Ancillary sports merchandise*, 2019. gada 9. jūlija spriedumu lietā AT.40432 – *Character merchandise,* 2020. gada 30. janvāra spriedumu lietā AT. 40433 – *Film merchandise*.

3.2.1.3. *Dažu datu veidu licencēšana*

TNGAR principu un pamatnostādņu piemērošana

(62) TNGAR neattiecas uz datu licencēšanu, izņemot gadījumus, kad licencētie dati atbilst zinātības definīcijai TNGAR 1. panta 1. punkta i) apakšpunktā (sk. šo pamatnostādņu (58). punktu) vai kādai no tehnoloģiju tiesībām, kas uzskaitītas TNGAR 1. panta 1. punkta b) apakšpunktā, vai ja datu licencēšana notiek tehnoloģiju nodošanas nolīgumā un atbilst TNGAR 2. panta 3. punkta nosacījumiem ([50]).

(63) Tomēr Komisija vispārēji piemēros TNGAR un šo pamatnostādņu principus, saskaņā ar Līguma 101. pantu novērtējot datu licencēšanas nolīgumus starp diviem uzņēmumiem līguma produktu ražošanas nolūkā, ja licencētie dati attiecas uz datubāzi, ko aizsargā autortiesības vai *sui generis* tiesības, kas definētas Direktīvā 96/9/EK.

(64) Novērtējot nolīgumus par šādu datubāzu licencēšanu preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai saskaņā ar Līguma 101. pantu, jāizvērtē līdzīgi apsvērumi kā tehnoloģiju tiesību licencēšanas gadījumā, uz ko attiecas TNGAR. Ar autortiesībām vai *sui generis* tiesībām aizsargātu datubāzu izveide var ietvert būtiskus ieguldījumus, un to licencēšanai parasti ir konkurenci veicinošs raksturs. Tas veicina inovāciju, dodot datubāzu veidotājiem iespēju nopelnīt, lai segtu vismaz daļu no pētniecības un izstrādes izmaksām. Tas arī veicina ar intelektuālā īpašuma tiesībām aizsargātu datu izplatīšanu, kas var palielināt lejupējo inovāciju un radīt vērtību, samazinot licenciātu ražošanas izmaksas vai ļaujot tiem ražot jaunus vai uzlabotus produktus ([51]).

(65) Tomēr līdzīgi tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem konkurences ierobežojumi licencēšanas nolīgumos attiecībā uz datubāzēm, kas aizsargātas ar autortiesībām vai *sui generis* tiesībām, var radīt konkurenci ierobežojošas sekas tirgū ([52]), jo īpaši gadījumos, kad vienai no pusēm ir tirgus vara. Novērtējot šādus ierobežojumus, Komisija pamatā piemēros *TNGAR* un šo pamatnostādņu principus. Tomēr datu licencēšana ir strauji mainīga prakse, un nevar izslēgt, ka uz dažiem konkurences ierobežojumiem, kas iekļauti šādās licencēs, šīs pamatnostādnes neattiecas vai arī tās ietekmē konkurenci vai patērētājus veidā, kas būtiski atšķiras no šajās pamatnostādnēs aprakstītajiem. Šādos gadījumos Komisija izvērtēs ierobežojumus saskaņā ar Līguma 101. pantu, katra gadījuma faktiem piemērojot vispārīgus principus (sk. šo pamatnostādņu 2. iedaļu).

(66) Ja datu licencēšanas nolīgumi attiecas uz datiem, kurus neaizsargā datubāzes *sui generis* tiesības vai autortiesības uz datubāzēm, Komisija novērtēs, vai ir lietderīgi piemērot *TNGAR* un šo pamatnostādņu principus, pamatojoties uz katra gadījuma apstākļiem. Datu licencēšanas nolīgumi, kas noslēgti preču ražošanas vai pakalpojumu sniegšanas nolūkā, var attiekties uz dažādiem datu veidiem. Datu īpašību, attiecīgā tiesiskā regulējuma vai veida, kādā dati tiek vākti vai ģenerēti, atšķirību dēļ *TNGAR* un šajās pamatnostādnēs izklāstītie principi (arī šīs iedaļas turpmākajos punktos izklāstītie principi) var nebūt piemēroti šādu nolīgumu novērtēšanai visos gadījumos.

([50]) Tas attiecas uz gadījumiem, kad datu licencēšana notiek tehnoloģiju nodošanas nolīgumā, ir tieši saistīta ar līguma produktu ražošanu vai pārdošanu un ir kvalificējama kā intelektuālā īpašuma tiesību vai zinātības licencēšana vai piešķiršana licenciātam. Komisija uzskata, ka pēdējā prasība ir izpildīta, ja licencētos datus aizsargā autortiesības vai datubāzes *sui generis* tiesības, kā noteikts Direktīvā 96/9/EK par datubāzu tiesisko aizsardzību.

([51]) Konkurenci veicinošā ietekme uz lejupējo tirgu, kurā licenciāts darbojas, ir saistīta ar licences mērķi, proti, līguma produktu ražošanu. Tomēr licenciāti var izmantot licencētas datubāzes arī citiem mērķiem, arī konkurenci ierobežojošā veidā, lai kaitētu patērētājiem (piemēram, ekspluatējošai praksei, kas vērsta uz konkrētiem patērētājiem (patērētāju grupām)). Šajā iedaļā sniegtie norādījumi attiecas tikai uz licencēšanas nolīgumiem līguma produktu ražošanas nolūkā.

([52]) Norādījumi par to, kā definēt tirgus, ir atrodami Paziņojumā par tirgus definīciju, kas minēts 26. zemsvītras piezīmē.

Apmaiņa ar komerciāli sensitīvu informāciju

(67) Komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņa starp konkurentiem neatkarīgi no tā, vai apmaiņa notiek tieši vai netieši ar trešās personas starpniecību, var būt Līguma 101. panta pārkāpums ([53]).

(68) Saistībā ar tādu datubāzu licencēšanu, ko aizsargā *sui generis* tiesības vai autortiesības, apmaiņa ar komerciāli sensitīvu informāciju var notikt: i) ja pats licences priekšmets, t. i., datubāze, ko aizsargā *sui generis* tiesības vai autortiesības, ietver komerciāli sensitīvu informāciju, un/vai ii) ja, lai īstenotu datu licencēšanas nolīgumu, puses apmainās ar informāciju, kas nav daļa no pašas datubāzes, bet ir komerciāli sensitīva.

(69) Novērtējot komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņu datu licencēšanas nolīgumos starp konkurentiem, Komisija parasti piemēros principus, kas izklāstīti Pamatnostādņu par horizontāliem nolīgumiem 6. nodaļā attiecībā uz informācijas apmaiņu. It īpaši, ja uz pašu datubāzes licencēšanu neattiecas Līguma 101. panta 1. punkts, jo tai ir neitrāla vai pozitīva ietekme uz konkurenci, šis aizliegums neattiecas arī uz informācijas apmaiņu, kas ir aksesuāra attiecībā uz šo nolīgumu. Tā tas būs gadījumā, ja apmaiņa ar komerciāli sensitīvu informāciju ir objektīvi nepieciešama, lai īstenotu datu licencēšanas nolīgumu, un ir samērīga ar tā mērķiem.

(70) Turklāt daudzos gadījumos komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņa datubāzu licencēšanas kontekstā neierobežo konkurenci mērķa dēļ, un šādā gadījumā būs jāizvērtē, vai apmaiņai ir ierobežojoša ietekme ([54]). Šajā novērtējumā būtisks ir tās informācijas raksturs, ar kuru notikusi apmaiņa, apmaiņas iezīmes un tirgus iezīmes, kā arī visi pasākumi, ko puses īstenojušas, lai līdz minimumam samazinātu konkurences tiesību pārkāpumu risku ([55]).

(71) Ja konkurenti izmanto datu licencēšanas nolīgumus kā līdzekli, lai apmainītos ar komerciāli sensitīvu informāciju nolūkā ierobežot konkurenci, Komisija nepiemēros šo pamatnostādņu principus, lai novērtētu nolīgumu saskaņā ar Līguma 101. pantu.

Pienākumi, kas noteikti ar citiem Savienības tiesību aktiem

(72) Šajās pamatnostādnēs sniegtie norādījumi neskar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (Vispārīgā datu aizsardzības regula) ([56]) un citu Savienības tiesību aktu, kas piemērojami informācijas apmaiņai, piemērošanu.

(73) Ja ar *sui generis* tiesībām vai autortiesībām aizsargātu datubāzu licencēšanu nosaka Savienības tiesību aktos noteikts datu kopīgošanas pienākums, Komisija šādu pienākumu ņem vērā, piemērojot licencēšanas nolīgumam TNGAR un šo pamatnostādņu principus. Ciktāl uzņēmumi saglabā rīcības brīvību attiecībā uz to, kā īstenot attiecīgos tiesību aktus, turpina piemērot Līguma 101. pantu.

3.2.2. **Nodošanas jēdziens**

(74) Jēdziens "nodošana" nozīmē, ka tehnoloģijai ir jāpāriet no viena uzņēmuma uz otru. Šī nodošana parasti izpaužas kā licencēšana, t. i., licenciārs dod licenciātam tiesības izmantot savas tehnoloģiju tiesības, pretī saņemot licences atlīdzību.

([53]) Sk. Pamatnostādņu par horizontālajiem nolīgumiem 6. nodaļu; sk. arī Tiesas 2024. gada 29. jūlija Tiesas spriedumu lietā *Banco BPN/BIC Português* u. c., C-298/22, ECLI:EU:C:2024:638, 51. un turpmākos punktus.

([54]) Sk. Pamatnostādņu par horizontālajiem nolīgumiem 6.2.7. iedaļu.

([55]) Sk. Pamatnostādņu par horizontālajiem nolīgumiem 6.2.4.4. iedaļu.

([56]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

(75) Kā noteikts TNGAR 1. panta 1. punkta c) apakšpunktā, par nodošanas nolīgumiem uzskata arī tehnoloģiju tiesību nodošanu gadījumā, ja uz nodevēju turpina gulties daļa riska, kas saistīts ar tehnoloģiju tiesību izmantošanu. Jo īpaši gadījumā, kad par nodošanu maksājamā summa ir atkarīga no pārņēmēja apgrozījuma, kas gūts, pārdodot produktus, kas saražoti, izmantojot pārņemto tehnoloģiju, no šādu izgatavoto produktu daudzuma vai no operāciju skaita, kas veiktas, izmantojot minēto tehnoloģiju.

(76) Nolīgumu, ar ko licenciārs apņemas neizmantot savas tehnoloģiju tiesības pret licenciātu, arī var uzskatīt par tehnoloģiju tiesību nodošanu. Tīras patenta licences būtība ir tiesības darboties patenta izņēmuma tiesību ietvaros. No tā izriet, ka TNGAR attiecas arī uz tā sauktajiem nepieprasīšanas nolīgumiem, ar kuriem licenciārs ļauj licenciātam patenta ietvaros nodarboties ar ražošanu ([57]).

3.2.3. **Divpusēji nolīgumi**

(77) Saskaņā ar TNGAR 1. panta 1. punkta c) apakšpunktu grupu atbrīvojums attiecas tikai uz "divu uzņēmumu starpā" noslēgtiem tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem. TNGER neattiecas uz tehnoloģijas nodošanas nolīgumiem starp vairāk nekā diviem uzņēmumiem ([58]).

(78) TNGAR attiecas uz divu uzņēmumu noslēgtiem nolīgumiem pat tad, ja nolīgumā ir paredzēti nosacījumi vairāk nekā vienam tirdzniecības līmenim. Piemēram, TNGAR piemēro tehnoloģiju nodošanas nolīgumam, kas attiecas ne tikai uz ražošanas posmu, bet arī uz izplatīšanas posmu, nosakot pienākumus, kas licenciātam jāuzliek vai kurus tas var uzlikt saskaņā ar licenci ražoto produktu tālākpārdevējiem ([59]).

(79) Nolīgumi, ar ko izveido tehnoloģiju kopfondus un licencēšanu no tehnoloģiju kopfondiem, parasti ir daudzpusēji nolīgumi, un tādējādi uz tiem TNGAR neattiecas ([60]). Tehnoloģiju kopfonda jēdziens attiecas uz nolīgumiem, ar kuriem divas vai vairākas puses vienojas apvienot savas attiecīgās tehnoloģijas un licencēt tās kā tehnoloģiju paketi. Tehnoloģiju kopfonda jēdzienā ietilpst arī vienošanās, ar ko divi vai vairāki uzņēmumi piešķir licenci trešai personai un pilnvaro to izsniegt licences uz šo tehnoloģiju paketi.

(80) Licences nolīgumi, kas noslēgti starp vairāk nekā diviem uzņēmumiem, bieži rada tādas pašas problēmas kā tāda paša veida licences nolīgumi, kas noslēgti starp diviem uzņēmumiem. Individuāli izvērtējot licences nolīgumus, kas ir tāda paša veida kā tie, uz kuriem attiecas grupu atbrīvojums, bet kas ir noslēgti starp vairāk nekā diviem uzņēmumiem, Komisija pēc analoģijas piemēros TNGAR noteiktos principus. Tomēr tehnoloģiju kopfondi un tehnoloģiju kopfonda licenču piešķiršana ir īpaši aplūkoti šo pamatnostādņu 4.4. iedaļā.

3.2.4. **Nolīgumi par līguma produktu ražošanu**

(81) No TNGAR 1. panta 1. punkta c) apakšpunkta izriet, ka, lai uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem attiektos grupu atbrīvojums, to mērķim ir jābūt "līguma produktu ražošana", tas ir, produktu ražošana, kuros ietvertas licencētās tehnoloģiju tiesības, vai kas ražoti, izmantojot licencētās tehnoloģiju tiesības. Ar nolīgumu ir jāļauj licenciātam un/vai tā apakšuzņēmējam(-iem) izmantot licencēto tehnoloģiju preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai (skatīt arī TNGAR 7. apsvērumu).

([57]) Šajās pamatnostādnēs izmantotie termini "licencēšana" un "licencēts" ietver arī nepieprasīšanas nolīgumus, ciktāl tehnoloģiju tiesību nodošana notiek, kā aprakstīts šajā iedaļā.

([58]) Saskaņā ar Padomes Regulu Nr. 19/65/EEK (1965. gada 2. marts) par Līguma 85. panta 3. punkta piemērošanu dažām nolīgumu un saskaņotu darbību kategorijām (OV 36, 6.3.1965., 533. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1965/19/oj) Komisija nav pilnvarota piemērot grupu atbrīvojumu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, kas noslēgti starp vairāk nekā diviem uzņēmumiem.

([59]) Sk. TNGAR 6. apsvērumu un šo pamatnostādņu 3.2.6. iedaļu.

([60]) Sīkāku informāciju sk. (268). punktā.

(82) Ja nolīguma mērķis nav ražot līguma produktus, bet, piemēram, tikai bloķēt konkurējošās tehnoloģijas izstrādi vai komercializāciju, uz licences nolīgumu neattiecas TNGAR un šīs pamatnostādnes var nebūt piemērotas nolīguma izvērtēšanai. Vispārīgi runājot, ja puses atturas izmantot licencētās tehnoloģiju tiesības, nenotiek efektivitāti veicinoša saimnieciskā darbība, un līdz ar to zūd grupu atbrīvojuma loģiskais pamats.

(83) Licencēto tehnoloģiju tiesību izmantošanai nav noteikti jāizpaužas aktīvu integrēšanas veidā. Izmantošana notiek arī tad, ja licence licenciātam nodrošina projektēšanas brīvību, dodot tam iespēju izmantot savu tehnoloģiju un novēršot risku, ka licenciārs varētu celt prasību par tiesību pārkāpumu. Ja licencēšana notiek starp konkurentiem, fakts, ka puses neizmanto licencēto tehnoloģiju, var norādīt uz to, ka vienošanās ir slēpts kartelis. Šo iemeslu dēļ Komisija ļoti rūpīgi izskatīs tehnoloģijas neizmantošanas gadījumus.

(84) TNGAR attiecas uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, kuru mērķis ir dot licenciātam un/vai tā apakšuzņēmējam(-iem) iespēju ražot līguma produktus. Tādējādi TNGAR neattiecas uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem (vai tām nolīgumu daļām), ar ko atļauj apakšlicencēšanu. Tomēr Komisija TNGAR un šajās pamatnostādnēs ietvertos principus pēc analoģijas piemēros "licencēšanas pamatnolīgumiem" starp licenciāru un licenciātu (tas ir nolīgums, ar ko licenciārs ļauj licenciātam izsniegt apakšlicenci uz tehnoloģiju). TNGAR attiecas uz licenciāta un apakšlicenciātu nolīgumiem par līguma produktu ražošanu.

(85) Termins "līguma produkti" ietver preces, kas ražotas, un pakalpojumus, kas sniegti, izmantojot licencētās tehnoloģiju tiesības. Tas vienlīdz attiecas uz gadījumiem, kad licencēto tehnoloģiju izmanto ražošanas procesā, un uz gadījumiem, kad tā ir ietverta pašā produktā. Šajās pamatnostādnēs formulējums "produkti, kuros ietverta licencētā tehnoloģija" apzīmē abus gadījumus. TNGAR ir piemērojama visos gadījumos, kad tehnoloģiju tiesības tiek licencētas ar mērķi ražot preces vai sniegt pakalpojumus. TNGAR un šo pamatnostādņu pamatā ir pieņēmums, ka pastāv tieša saikne starp licencētām tehnoloģiju tiesībām un līguma produktu. Ja šīs saiknes nav, t. i., nolīguma galvenais mērķis nav dot iespēju ražot līguma produktu, analītiskā struktūra, kas noteikta TNGAR un šajās pamatnostādnēs, var nebūt piemērota.

(86) Programmatūras autortiesību licencēšanu programmatūras tālākpārdošanas vai citādas izplatīšanas nolūkā ar fizisku vai digitālu kanālu ([61]) starpniecību neuzskata par "ražošanu" TNGAR nozīmē, un tādējādi uz to neattiecas ne TNGAR, ne šīs pamatnostādnes. Tā vietā uz šādu licencēšanu pēc analoģijas attiecas Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regula un Vertikālo nolīgumu pamatnostādnes ([62]). Piemēram, TNGAR un šīs pamatnostādnes neattiecas uz programmatūras autortiesību licencēšanu, ja licenciātam nodrošina programmatūras digitālu vai fizisku eksemplāru, lai šo programmatūru piedāvātu galalietotājiem. Tāpat šie noteikumi neattiecas uz programmatūras autortiesību licencēšanu un programmatūras izplatīšanu, izmantojot digitāli apstiprinātu licenci, t. i., nosacījumu kopu, kas tiek parādīta galalietotājam programmatūras instalēšanas vai tiešsaistes lejupielādes laikā, kad tiek uzskatīts, ka lietotājs ir piekritis noteikumiem, noklikšķinot uz "Piekrītu" vai uz līdzvērtīgas pogas, pirms turpināt darbu, vai uz programmatūras autortiesību licencēšanu un programmatūras izplatīšanu, izmantojot lejupielādi vai straumēšanu tiešsaistē.

(87) Tomēr, ja licenciāts licencēto programmatūru iestrādā līguma produktā, to vairs neuzskata tikai par tālākpārdošanu, bet gan par ražošanu. Piemēram, TNGAR un šīs pamatnostādnes attiecas uz programmatūras autortiesību licencēšanu tādā gadījumā, ja licenciātam ir tiesības izmantot programmatūru, iestrādājot to ierīcē, ar kuru programmatūra mijiedarbojas. Līdzīgi, ja licencēto programmatūru izmanto kā resursu licenciāta rūpnieciskajos procesos vai ja licenciāts, pārveidojot vai tālāk izstrādājot programmatūru, pievieno tai ievērojamu vērtību, to uzskata par licencēšanu ražošanas nolūkā.

([61]) Sk., piemēram, Komisijas 2021. gada 20. janvāra lēmumu lietā AT.40413 – *Focus Home*.
([62]) Minēts 20. zemsvītras piezīmē.

(88) TNGAR attiecas arī uz "apakšnolīgumiem" – ja licenciārs licencē tehnoloģiju tiesības licenciātam, un tas apņemas, izmantojot šo tehnoloģiju, ražot noteiktus produktus vienīgi licenciāram. Apaknošlīgumi var paredzēt arī to, ka licenciārs nodrošina iekārtas, kuras izmantojamas nolīgumā paredzēto preču ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai. Lai uz pēdējo minēto apakšlīgumu veidu tehnoloģiju nodošanas nolīguma ietvaros būtu attiecināma TNGAR, nodrošinātajām iekārtām ir jābūt tieši saistītām ar līguma produktu ražošanu. Uz apaknošlīgumiem attiecas arī Komisijas Paziņojums par apakšnolīgumiem ([63]). Saskaņā ar minēto paziņojumu, kas joprojām ir spēkā, Līguma 101. panta 1. punkts parasti neattiecas uz apakšnolīgumiem, ar kuriem apakšuzņēmējs apņemas ražot noteiktus produktus vienīgi galvenajam uzņēmējam. Turklāt 101. panta 1. punkts parasti neattiecas arī uz apakšlīgumiem, ar kuriem galvenais uzņēmējs nosaka līguma starpproduktu iekšējo cenu apakšuzņēmējiem, kas iesaistīti apakšlīguma pievienotās vērtības ķēdē, ja vien līguma produktus ražo vienīgi galvenajam uzņēmējam. Tomēr 101. panta 1. punkts ([64]) var attiekties uz citiem apakšuzņēmējam noteiktiem ierobežojumiem, piemēram, pienākumu neveikt pašam savus pētniecības un izstrādes pasākumus vai neizmantot to rezultātus.

(89) TNGAR attiecas arī uz nolīgumiem, saskaņā ar kuriem licenciātam ir jāveic pētniecības un izstrādes darbs pirms tāda produkta vai procesa, kas ir gatavs komerciālai izmantošanai, iegūšanas, ar nosacījumu, ka nolīguma priekšmets ir noteikta līguma produkta ražošana, t. i., tāda produkta ražošana, kas notiek, izmantojot licencētās tehnoloģiju tiesības. Ja licenciārs ir akadēmiska iestāde, pētniecības institūts vai MVU, kas katrā gadījumā nav iesaistīts ražošanas darbībās, produkta identifikāciju tehnoloģiju nodošanas nolīgumā var veikt vispārīgākā veidā.

(90) TNGAR un šīs pamatnostādnes neattiecas uz nolīgumiem, ar kuriem tehnoloģiju tiesības tiek licencētas ar mērķi dot iespēju licenciātam veikt turpmāku pētniecību un izstrādi dažādās jomās, tostarp pilnveidot šādas pētniecības un izstrādes rezultātā radītus produktus. Ja tie atbilst tajā izklāstītajiem nosacījumiem, uz šādiem nolīgumiem attiecas Komisijas Regula (ES) 2023/1066 ([65]) ("Pētniecības un izstrādes nolīgumu grupu atbrīvojuma regula"), un tie tiek novērtēti saskaņā ar attiecīgo nodaļu Pamatnostādnēs par horizontāliem nolīgumiem attiecībā uz pētniecības un izstrādes nolīgumiem ([66]). Piemēram, TNGAR un šīs pamatnostādnes neattiecas uz pētniecības un izstrādes apakšnolīgumiem, ar kuriem licenciāts apņemas veikt pētniecību un izstrādi licencētās tehnoloģijas jomā un nodot uzlaboto tehnoloģiju paketi atpakaļ licenciāram ([67]). Vienkārša tehnoloģiska pētniecības rīka licencēšana izmantošanai turpmākās pētniecības darbībās vairāk līdzinās pētniecības un izstrādes nolīgumiem, ņemot vērā novērtējumu saskaņā ar Līguma 101. pantu. Novērtējot šādus nolīgumus, Komisija parasti piemēro principus, kas noteikti Pētniecības un izstrādes nolīgumu grupu atbrīvojuma regulā un Pamatnostādņu par horizontāliem nolīgumiem nodaļā par pētniecības un izstrādes nolīgumiem.

3.2.5. **Ilgums**

(91) Grupu atbrīvojumu piemēro tik ilgi, kamēr licencētās tehnoloģijas tiesības nav zaudējušas spēku, tām nav beidzies termiņš vai tās nav atzītas par spēkā neesošām. Zinātības gadījumā grupu atbrīvojums ir piemērojams tik ilgi, kamēr licencētā zinātība ir slepena, un tas vairs nav piemērojams, kad zinātība pārtrauc būt slepena, izņemot gadījumus, kad licenciāta darbības rezultātā zinātība kļūst publiski zināma – tad atbrīvojumu piemēro līdz nolīguma termiņa beigām (skatīt TNGAR 2. panta 2. punktu).

([63]) Komisijas 1978. gada 18. decembra Paziņojums par dažu apakšnolīgumu novērtēšanu saistībā ar EEK līguma 85. panta 1. punktu (OV C 1, 3.1.1979., 2. lpp.).

([64]) Sk. 3. punktu Komisijas Paziņojumā par apakšnolīgumiem, minēts 63. zemsvītras piezīmē.

([65]) Komisijas Regula (ES) 2023/1066 (2023. gada 1. jūnijs) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu dažām pētniecības un izstrādes nolīgumu kategorijām (OV L 143, 2.6.2023., 9. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1066/oj). Sk. arī šo pamatnostādņu 3.2.6.1. iedaļu.

([66]) Sk. Pamatnostādņu par horizontālajiem nolīgumiem 51. un turpmākos punktus.

([67]) Tomēr uz šo pēdējo piemēru attiecas Pētniecības un izstrādes nolīgumu grupu atbrīvojuma regula, kas minēta 65. zemsvītras piezīmē, sk. arī pamatnostādņu 3.2.6.1. iedaļu.

(92) Grupu atbrīvojums ir piemērojams visām licencētajām tehnoloģiju tiesībām, uz kurām attiecas nolīgums, un tā piemērojamība beidzas dienā, kad pēdējām "tehnoloģijas" tiesībām TNGAR nozīmē beidzas termiņš, tās ir atzītas par spēkā neesošām vai kļūst publiskas.

3.2.6. **Saikne ar citām grupu atbrīvojuma regulām**

(93) TNGAR attiecas uz divu uzņēmumu starpā noslēgtiem nolīgumiem par tehnoloģiju tiesību licencēšanu ar mērķi ražot līguma produktus. Tomēr tehnoloģiju tiesības var būt elements arī citu veidu nolīgumos. Turklāt produktus, kuros ietverta licencētā tehnoloģija, pēc tam pārdod tirgū. Tāpēc ir jāpievēršas saskarnei starp TNGAR un Komisijas Regulu (ES) 2023/1067 ([68]) ("Specializācijas nolīgumu grupu atbrīvojuma regula"), Pētniecības un izstrādes nolīgumu grupu atbrīvojuma regulu ([69]) un Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regulu ([70]).

3.2.6.1. *Grupu atbrīvojuma regulas par specializācijas, pētniecības un izstrādes nolīgumiem*

(94) Saskaņā ar TNGAR 9. pantu TNGAR nepiemēro licencēšanai specializācijas nolīgumu ietvaros, uz kuriem attiecas Specializācijas nolīgumu grupu atbrīvojuma regula, un licencēšanai pētniecības un izstrādes nolīgumu ietvaros, uz kuriem attiecas Pētniecības un izstrādes nolīgumu grupu atbrīvojuma regula.

(95) Saskaņā ar Specializācijas nolīgumu grupu atbrīvojuma regulas 1. panta 1. punktu minētā regula attiecas uz specializācijas nolīgumiem, ar kuriem viena vai vairākas puses vienojas pārtraukt konkrētu produktu ražošanu un iegādāties tos no citas puses, un kopīgas ražošanas nolīgumiem, ar kuriem divas vai vairākas puses vienojas kopīgi ražot konkrētus produktus. Regula attiecas arī uz noteikumiem par intelektuālā īpašuma tiesību nodošanu vai izmantošanu, ja vien šie noteikumi nav nolīguma galvenais priekšmets, bet ir tieši saistīti ar nolīguma izpildi un tai nepieciešami.

(96) Ja uzņēmumi izveido ražošanas kopuzņēmumu un piešķir šim kopuzņēmumam ražošanā izmantojamās tehnoloģijas licenci, uz šādu licencēšanu attiecas Specializācijas nolīgumu grupu atbrīvojuma regula, nevis TNGAR. Taču, ja kopuzņēmums licencē tehnoloģiju trešām personām, šī darbība nav saistīta ar kopuzņēmuma veikto ražošanu, tādēļ uz to neattiecas Speciālizācijas nolīgumu grupu atbrīvojuma regula. Šādi licences nolīgumi, kas apvieno pušu tehnoloģijas, ir uzskatāmi par tehnoloģiju kopfondiem, kuru apskatīti šo pamatnostādņu 4.4. iedaļā.

(97) Pētniecības un izstrādes nolīgumu grupu atbrīvojuma regula attiecas uz nolīgumiem starp diviem vai vairākiem uzņēmumiem, kas saistīti ar kopīgu vai maksas pētniecību un izstrādi un to rezultātu kopīgu izmantošanu. Saskaņā ar minētās regulas 1. panta 1. punkta 10) apakšpunktu pētniecība un izstrāde un tās rezultātu izmantošana notiek kopīgi, ja attiecīgo darbu veic apvienota komanda, organizācija vai uzņēmums, ja to kopīgi uztic kādai trešai personai vai sadala starp pusēm, specializējoties saistībā ar pētniecību un izstrādi vai saistībā ar izmantošanu (kas ietver ražošanu un izplatīšanu, ieskaitot licencēšanu).

(98) No tā izriet, ka Pētniecības un izstrādes nolīgumu grupu atbrīvojuma regula attiecas uz licencēšanu starp pusēm un pušu veikto licencēšanu kopīgai struktūrai pētniecības un izstrādes nolīguma ietvaros, un uz šādu licencēšanu neattiecas TNGAR. Šādu nolīgumu ietvaros puses var arī noteikt nosacījumus, saskaņā ar kuriem kopīgos vai maksas pētniecības un izstādes rezultātus licencē trešām personām. Tomēr, tā kā licenciāti, kas ir trešās personas, nav attiecīgā pētniecības un izstrādes nolīguma puses, Pētniecības un izstrādes atbrīvojuma regula neattiecas uz individuāliem licences nolīgumiem, kas noslēgti ar trešām personām. Šiem licences nolīgumiem var izmantot TNGAR noteikto grupu atbrīvojumu, ja TNGAR nosacījumi ir izpildīti.

([68]) Komisijas Regula (ES) 2023/1067 (2023. gada 1. jūnijs) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. panta 3. punkta piemērošanu dažām specializācijas nolīgumu kategorijām (OV L 143, 2.6.2023., 20. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1067/oj).

([69]) Minēts 65. zemsvītras piezīmē.

([70]) Minēts 47. zemsvītras piezīmē.

3.2.6.2. *Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regula*

(99) Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regula ([71]) attiecas uz nolīgumiem starp diviem vai vairākiem uzņēmumiem, kas katrs attiecīgā nolīguma mērķiem darbojas citā ražošanas vai izplatīšanas ķēdes posmā, un kuri attiecas uz nosacījumiem, ar kādiem puses drīkst pirkt, pārdot vai tālākpārdot konkrētas preces vai pakalpojumus. Tādējādi tā attiecas uz piegādes un izplatīšanas nolīgumiem.

(100) Tā kā TNGAR attiecas tikai uz divu pušu starpā noslēgtiem nolīgumiem un licenciāts, kas pārdod licencēto tehnoloģiju ietverošus produktus, Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regulas izpratnē ir piegādātājs, abas grupu atbrīvojuma regulas ir savstarpēji cieši saistītas. Uz licenciāra un licenciāta tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem attiecas TNGAR, savukārt uz licenciāta un līguma produktu pircēju noslēgtiem nolīgumiem attiecas Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regula.

(101) TNGAR arī ir paredzēts atbrīvojums licenciāra un licenciāta nolīgumiem, ja tajos ir noteikti licenciāta pienākumi attiecībā uz veidu, kādā tam ir jāpārdod produkti, kuros ietverta licencētā tehnoloģija. Konkrētāk, licenciārs licenciātam var prasīt izveidot noteikta veida izplatīšanas sistēmu, piemēram, ekskluzīvu vai selektīvu izplatīšanu. Tomēr uz izplatīšanas nolīgumiem, kuri noslēgti šādu pienākumu izpildes nolūkā, attiecas tikai Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regula. Piemēram, licenciārs var likt licenciātam izveidot ekskluzīvu izplatīšanas sistēmu līguma produktu pārdošanai. Tomēr, lai gūtu labumu no Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regulas, licenciātam principā ir jānodrošina, ka tā izplatītāji joprojām var brīvi veikt pasīvo pārdošanu teritorijās, kas iedalītas citiem licenciāta ieceltiem ekskluzīvajiem izplatītājiem ([72]).

(102) Turklāt, lai gūtu labumu no Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regulu, izplatītājiem principā ir jādod iespēja gan aktīvi, gan pasīvi nodarboties ar pārdošanu teritorijās, kurās darbojas citu piegādātāju izplatīšanas sistēmas, tas ir, to licenciātu sistēmas, kuri ražo paši savus produktus, izmantojot licencētās tehnoloģiju tiesības. Tas ir tādēļ, ka Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regulas izpratnē katrs licenciāts ir atsevišķs piegādātājs. Tomēr piemērošanas iemesli, kādi ir minētajā regulā paredzētajam grupu atbrīvojumam, kas attiecas uz aktīvās pārdošanas ierobežojumiem piegādātāja izplatīšanas sistēmā, var attiekties arī uz situāciju, kad produktus, kuros ietverta licencētā tehnoloģija, dažādi licenciāti pārdod ar kopīgu zīmolu, kas pieder licenciāram. Ja licencēto tehnoloģiju ietverošos produktus pārdod, nodrošinot kopīgu zīmola identitāti, konkrētu ierobežojumu piemērošanai licenciātu izplatīšanas sistēmām var būt tādi paši efektivitātes nodrošināšanas iemesli, kādi ir vienotas vertikālās izplatīšanas sistēmas gadījumā. Šādos gadījumos Komisija, visticamāk, neapšaubītu attiecīgos ierobežojumus, ja pēc analoģijas ir izpildītas Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regulas prasības. Lai uzskatītu, ka pastāv kopīga zīmola identitāte, produkti ir jāpārdod un jālaiž tirgū ar kopīgu zīmolu, kas spēj radīt kvalitātes iespaidu un nodot citu patērētājam būtisku informāciju. Nepietiek ar to, ka papildus licenciātu zīmoliem uz produkta ir norādīts licenciāra zīmols, kas identificē to kā licencētās tehnoloģijas avotu.

3.3. ***TNGAR noteiktie tirgus daļu robežlielumi***

(103) TNGAR paredzētajai likumīguma prezumpcijai piemēro tirgus daļas robežlielumus, kas grupu atbrīvojuma darbības jomu ierobežo, attiecinot to tikai uz nolīgumiem, par kuriem parasti var pieņemt, ka tie atbilst Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Fakts, ka uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumu neattiecas likumīguma prezumpcija, jo pušu tirgus daļas pārsniedz noteiktos robežlielumus, netiek pieņemts, ka uz nolīgumu attiecas 101. panta 1. punkts vai ka nolīgums neatbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Šādiem nolīgumiem ir nepieciešams individuāls novērtējums saskaņā ar 101. pantu.

([71]) Minēts 47. zemsvītras piezīmē.

([72]) Sk. Vertikālo nolīgumu grupu atbrīvojuma regulas 4. panta b), c) un d) punktu.

3.3.1. **Tirgus daļas robežlielumi**

(104) Tirgus daļu robežlieluma piemērošana nolūkā noteikt likumīguma prezumpciju saskaņā ar TNGAR ir atkarīga no tā, vai nolīgums ir noslēgts starp konkurentiem vai nekonkurējošām pusēm.

(105) Tirgus daļas robežlielumi ir piemērojami gan licencēto tehnoloģiju tiesību konkrētajam(-iem) tirgum(-iem), gan līguma produktu konkrētajam(-iem) tirgum(-iem). Ja piemērojamais tirgus daļas robežlielums vienā vai vairākos produktu vai tehnoloģiju tirgos ir pārsniegts, grupu atbrīvojums attiecīgajam nolīgumam šajā(-os) konkrētajā(-os) tirgū(-os) netiek piemērots. Piemēram, ja tehnoloģiju nodošanas nolīgums attiecas uz diviem dažādiem produktu tirgiem, ir iespējams, ka uz vienu tirgu grupu atbrīvojums attiecas, bet uz otru neattiecas.

(106) Saskaņā ar TNGAR 3. panta 1. punktu TNGAR 2. pantā paredzēto likumīguma prezumpciju piemēro konkurentu tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem ar nosacījumu, ka pušu kopējā tirgus daļa nevienā no konkrētajiem tirgiem nepārsniedz 20 %. TNGAR 3. panta 1. punktā paredzēto tirgus daļas robežlielumu piemēro, ja puses ir faktiski vai potenciāli konkurenti produktu tirgū(-os), faktiski konkurenti tehnoloģiju tirgū vai abi (informāciju par konkurentu un nekonkurējošo pušu nošķīrumu sk. šo pamatnostādņu 2.2.5. iedaļā).

(107) Potenciāla konkurence tehnoloģiju tirgū netiek ņemta vērā ne tirgus daļas robežlieluma, ne stingro ierobežojumu saraksta saistībā ar konkurentu nolīgumiem piemērošanā. Ja TNGAR likumīguma prezumpcija neattiecas, tiek ņemta vērā potenciālā konkurence tehnoloģiju tirgū.

(108) Ja tehnoloģiju nodošanas nolīguma puses nav konkurējoši uzņēmumi, piemēro TNGAR 3. panta 2. punktā paredzēto tirgus daļas robežlielumu. Tajā noteikts, ka grupu atbrīvojums ir piemērojams, ja nevienas puses tirgus daļa skartajos konkrētajos tehnoloģiju un produktu tirgos nepārsniedz 30 %.

(109) Ja puses par konkurentiem TNGAR 3. panta 1. punkta nozīmē kļūst vēlāk, piemēram, ja licenciāts konkrētajā produktu tirgū, kurā pārdod līguma produktus, jau darbojās pirms licences izsniegšanas, un licenciārs pēc tam kļūst par faktisku vai potenciālu piegādātāju tajā pašā konkrētajā tirgū, 20 % tirgus daļas robežlielumu sāk piemērot no tā brīža, kad puses kļuva par konkurentiem. Tomēr šajā gadījumā stingro ierobežojumu saraksts, kas piemērojams nolīgumiem starp nekonkurējošām pusēm, turpinās attiekties uz nolīgumu visā tā darbības laikā, ja vien nolīgums pēc tam nav grozīts kādā būtiskā aspektā (sk. TNGAR 4. panta 3. punktu un šo pamatnostādņu (51). punktu).

3.3.2. **Tirgus daļu aprēķināšana tehnoloģiju tirgiem saskaņā ar TNGAR**

(110) TNGAR 8. panta d) punktā ir precizēta metode, kas TNGAR piemērošanas vajadzībām jāizmanto, lai aprēķinātu tirgus daļas attiecīgajos tehnoloģiju tirgos. Saskaņā ar šo metodi tās puses tirgus daļu, kas darbojas kā licenciārs konkrētajā tehnoloģiju tirgū, aprēķina, pamatojoties uz šīs puses tehnoloģiju tiesību klātbūtni konkrētajā(-os) tirgū(-os) (proti, produktu tirgū(-os) un ģeogrāfiskajā(-os) tirgū(-os)), kur līguma produkti tiek pārdoti. Konkrētāk, minētas puses un tās licenciātu kopējais pārdošanas apjoms attiecībā uz produktiem, kuros izmantotas šīs puses tehnoloģiju tiesības, tiek aprēķināts kā daļa no visu konkurējošu produktu noieta neatkarīgi no tā, vai konkurējošie produkti ir ražoti, izmantojot licencēto tehnoloģiju. Šo metodi izmanto, lai aprēķinātu gan licenciāra, gan licenciāta tirgus daļas gadījumos, kad licenciāts pats darbojas kā licenciārs konkrētajā tehnoloģiju tirgū.

(111) Šī pieeja aprēķināt pušu tirgus daļu konkrētajā tehnoloģiju tirgū, pamatojoties uz to "atspoguļojumu" produktu līmenī, ir izvēlēta, ņemot vērā praktiskās grūtības, ko rada tehnoloģiju tirgus daļu aprēķināšana, izmantojot ienākumus no licences atlīdzības (skatīt (40). punktu). Papildus vispārējai problēmai, ka ir grūti iegūt uzticamus licences atlīdzības ienākumu datus, reālo ienākumu dati turklāt var nozīmēt, ka gadījumā, ja atlīdzības maksājumi ir samazināti savstarpējās licencēšanas vai sasaistīto produktu piegādes dēļ, tehnoloģijas ietekmi tirgū novērtē stipri par zemu. Tirgus daļu aprēķināšana tehnoloģiju tirgū, pamatojoties uz produktiem, kas ražoti, izmantojot attiecīgo tehnoloģiju, nerada šādu risku. Šāds ietekmes atspoguļojums produktu tirgus līmenī parasti ir labs tehnoloģijas tirgus ietekmes rādītājs.

(112) No TNGAR 3. panta un 8. panta d) punkta izriet, ka, ja licencētā tehnoloģija iepriekšējā kalendārajā gadā nav nodrošinājusi līguma produktu noietu, piemēram, tāpēc, ka tehnoloģija ir jauna un tehnoloģiju ietveroši produkti vēl nav komercializēti, TNGAR piemērošanas vajadzībām tiek uzskatīts, ka tehnoloģijai minētajā kalendārajā gadā ir nulles tirgus daļa.

(113) Ideālā gadījumā produkti, kas ražoti, izmantojot iekšējās tehnoloģijas, kuras nav licencētas, tiktu izslēgti no produktu tirgus, lai aprēķinātu "pēdu", jo šīs iekšējās tehnoloģijas ir tikai netiešs ierobežojums licencētajai tehnoloģijai. Tomēr, tā kā praksē licenciāram un licenciātiem var būt sarežģīti noskaidrot, vai citi produkti tajā pašā produktu tirgū ir ražoti, izmantojot licencētas vai pašu tehnoloģijas, TNGAR piemērošanas nolūkā tirgus daļu tehnoloģiju tirgū aprēķina, par pamatu ņemot produktus, kas saražoti ar licencēto tehnoloģiju kā daļu no visu produktu noieta attiecīgajā produktu tirgū. Var sagaidīt, ka ar šo pieeju tiks samazināta aprēķinātā tirgus daļa, jo ir iekļauti ar pašu tehnoloģijām saražotie produkti, taču kopumā tā tomēr ir labs rādītājs attiecībā uz licencētās tehnoloģijas stāvokli tirguū. Pirmkārt, tas aptver jebkādu iespējamo konkurenci, ko rada uzņēmumi, kuri ražo, izmantojot savu tehnoloģiju, un kuri, visticamāk, sāks izsniegt licenci, ja pasliktināsies licenciāra tehnoloģijas nodrošināšanas nosacījumi salīdzinājumā ar citu tehnoloģiju piegādes nosacījumiem (piemēram, neliels, bet pastāvīgs licenciāra iekasētās licences maksas pieaugums). Otrkārt, pat ja ir maz ticams, ka citi tehnoloģiju īpašnieki varētu sākt licencēšanu, licenciāram ne obligāti ir tirgus vara tehnoloģiju tirgū, kaut arī tas saņem lielu daļu no licencēšanas ienākumiem. Ja lejupējā produktu tirgū ir konkurence, tā šajā līmenī var radīt reāli ierobežot licenciāru. Licences atlīdzības palielināšanās augšupējā tirgū ietekmē licenciāta izmaksas, tādējādi padarot to mazāk konkurētspējīgu un tādējādi izraisot noieta kritumu. Tehnoloģijas tirgus daļa produktu tirgū uzrāda arī šo elementu un tādēļ parasti ir labs rādītājs licenciāra tirgus varai tehnoloģiju tirgū.

(114) Lai novērtētu licencētās tehnoloģijas stāvokli tirgū, ir jāņem vērā arī tehnoloģiju tirgus ģeogrāfiskā dimensija. Dažos gadījumos tā var atšķirties no attiecīgā lejupējā produktu tirgus ģeogrāfiskās dimensijas. Piemērojot TNGAR, konkrētā tehnoloģiju tirgus ģeogrāfisko dimensiju arī nosaka, ņemot vērā produktu tirgu(-us). Tomēr ārpus TNGAR likumīguma prezumpcijas var būt vērts arī aplūkot, iespējams, plašāku ģeogrāfisko teritoriju, kurā konkurējošo tehnoloģiju licenciārs un licenciāti ir aktīvi, kurā konkurences apstākļi ir pietiekami viendabīgi, un kuru var nodalīt no kaimiņos esošajām teritorijām, jo konkurences apstākļi minētajās teritorijās ievērojami atšķiras.

(115) Ja nolīguma laikā tirgus daļa pārsniedz attiecīgi 20 % vai 30 % robežlielumu, likumīguma prezumpciju turpina piemērot trīs turpmākos kalendāros gadus pēc gada, kad pirmoreiz pārsniegts attiecīgais robežlielums (skatīt TNGAR 8. panta e) punktu).

Tirgus daļu aprēķināšana produktu tirgiem saskaņā ar TNGAR

(116) Attiecībā uz konkrētajiem tirgiem, kuros pārdod līguma produktus, licenciāta tirgus daļu aprēķina, ņemot vērā licenciāta pārdotos produktus, kuros ietverta licenciāra tehnoloģija, un tā pārdotos konkurējošos produktus, tas ir, ņemot vērā licenciāta kopējo noietu attiecīgajā produktu tirgū. Ja licenciārs ir arī produktu piegādātājs konkrētajam tirgum, ir jāņem vērā arī tā noiets attiecīgajā produktu tirgū. Citu licenciātu pārdošanas apjomus neņem vērā, aprēķinot licenciāta vai licenciāra tirgus daļu konkrētajā(-os) produktu tirgū(-os).

(117) Tirgus daļas būtu jāaprēķina, pamatojoties uz iepriekšējā kalendārā gada datiem par pārdoto produktu vērtību, ja šāda informācija ir pieejama. Šādi dati parasti precīzāk parāda tehnoloģijas ietekmīgumu nekā dati par pārdotajiem apjomiem. Taču, ja dati par pārdoto produktu vērtību nav pieejami, var izmantot aprēķinus, kas pamatojas uz citu uzticamu tirgus informāciju, arī tirgū pārdoto produktu apjomu. Parasti tirgus daļas jāaprēķina, izmantojot iepriekšējā kalendārā gada pārdošanas datus. Tomēr gadījumos, kad pārdošanas dati par iepriekšējo kalendāro gadu neatspoguļo pušu ietekmi konkrētajā(-os) tirgū(-os), tirgus daļas aprēķina kā pušu tirgus daļu vidējo rādītāju par trim iepriekšējiem kalendārajiem gadiem (sk. TNGAR 8. panta b) punktu) ([73]).

([73]) Sk. arī Pamatnostādņu par horizontālajiem nolīgumiem 95. punktu.

(118) Šajā 3.3. iedaļā izklāstītos principus var ilustrēt ar šādiem piemēriem:

Piemēri attiecībā uz licencēšanu starp nekonkurējošām pusēm

1. piemērs

Uzņēmums A specializējas biotehnoloģijas produktu un tehnisko paņēmienu izstrādē un ir izstrādājis jaunu produktu Xeran. Uzņēmums nenodarbojas ar Xeran ražošanu, jo tam nav ne vajadzīgo ražošanas iekārtu, ne izplatīšanas iespēju. Uzņēmums B ir viens no konkurējošo produktu ražotājiem un ražo tos, izmantojot brīvi pieejamas nepatentētas tehnoloģijas. 1. gadā produktus, kas ražoti ar brīvi pieejamām tehnoloģijām, B pārdod 25 miljonu euro vērtībā. 2. gadā A izsniedz uzņēmumam B licenci Xeran ražošanai. Minētajā gadā produktus, kuru ražošanā izmantotas brīvi pieejamas tehnoloģijas, B pārdod 15 miljonu euro vērtībā un Xeran – 15 miljonu euro vērtībā. 3. un turpmākajos gados B ražo un pārdod tikai Xeran – katru gadu 40 miljonu euro vērtībā. Turklāt 2. gadā A izdod licenci arī uzņēmumam C, kurš iepriekš šajā produktu tirgū nav darbojies. C ražo un pārdod tikai *Xeran* – 10 miljoni EUR 2. gadā un 15 miljoni EUR 3. gadā un turpmākajos gados. *Xeran* un tā aizstājēju tirgum, kurā darbojas B un C, kopējā ikgadējā vērtība ir 200 miljoni EUR.

2. gadā, kad tiek noslēgti licences nolīgumi, A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir 0 %, jo tirgus daļa TNGAR piemērošanas nolūkos ir jāaprēķina, pamatojoties uz *Xeran* kopējo noietu iepriekšējā gadā. 3. gadā A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir 12,5 %, kas atspoguļo uzņēmumu B un C iepriekšējā (2.) gadā saražotā Xeran vērtību. 4. gadā un turpmāk A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir 27,5 %, kas atspoguļo uzņēmumu B un C iepriekšējā gadā saražotā Xeran vērtību.

2. gadā B tirgus daļa produktu tirgū ir 12,5 %, kas atspoguļo B 1. gada noietu, kurš bija EUR 25 miljoni. 3. gadā B tirgus daļa ir 15 %, jo tā noiets 2. gadā pieauga līdz EUR 30 miljoniem. 4. gadā un turpmāk B tirgus daļa ir 20 %, jo tā noiets ik gadu ir EUR 40 miljoni. C tirgus daļa produktu tirgū 1. gadā ir 0 %, 2,5 % 3. gadā un turpmāk 7,5 %.

Tā kā gan A un B, gan A un C licences nolīgumi ir noslēgti starp nekonkurējošām pusēm un A, B un C individuālās tirgus daļas katru gadu ir zem 30 %, abi nolīgumi atbilst TNGAR likumīguma prezumpcijai.

2. piemērs

Situācija ir tāda pati kā 1. piemērā, taču šajā gadījumā B un C darbojas dažādos ģeogrāfiskajos tirgos. Ir konstatēts, ka Xeran un tā aizstājēju kopējā ikgadējā tirgus vērtība katrā ģeogrāfiskajā tirgū ir 100 miljoni euro. Šajā gadījumā A tirgus daļa konkrētajos tehnoloģiju tirgos ir jāaprēķina atsevišķi, ņemot vērā produktu noieta datus par katru no šiem diviem ģeogrāfiskajiem tirgiem.

Šajā gadījumā A tirgus daļa konkrētajos tehnoloģiju tirgos ir jāaprēķina atsevišķi, ņemot vērā produktu noieta datus par katru no šiem diviem ģeogrāfiskajiem tirgiem. Tirgū, kurā darbojas B, A tirgus daļa ir atkarīga no tā, kāds ir uzņēmuma B *Xeran* noiets. Tā kā šajā piemērā tiek pieņemts, ka tirgus kopējā vērtība ir 100 miljoni EUR, tas ir, puse no 1. piemēra tirgus apjoma, A tirgus daļa 2. gadā ir 0 %, 3. gadā 15 % un turpmāk – 40 %. B tirgus daļa 2. gadā ir 25 %, 3. gadā 30 % un turpmāk – 40 %. 2. un 3. gadā A un B atsevišķās tirgus daļas nepārsniedz 30 % robežlielumu. Taču, sākot no 4. gada, šis robežlielums tiek pārsniegts, un tas nozīmē, ka saskaņā ar TNGAR 8. panta e) punktu pēc 7. gada uz uzņēmumu A un B licences nolīgumu vairs neattiecas likumīguma prezumpcija, un nolīgums ir jāvērtē individuāli.

Tirgū, kurā darbojas C, uzņēmuma A tirgus daļa ir atkarīga no tā, kāds ir uzņēmuma C *Xeran* noiets. Līdz ar to A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū, pamatojoties uz uzņēmuma C iepriekšējā gada noietu, 2. gadā ir 0 %, 3. gadā 10 % un turpmāk – 15 %. C tirgus daļa produktu tirgū ir tāda pati: 2. gadā 0 %, 3. gadā 10 % un turpmāk – 15 %. Tādējādi uzņēmumu A un C licences nolīgums visu laiku atbilst likumīguma prezumpcijai.

Piemēri attiecībā uz licencēšanu starp konkurentiem

3. piemērs

Uzņēmumi A un B, pārdodot ķīmisku produktu, darbojas vienā un tajā pašā konkrētajā produktu un ģeogrāfiskajā tirgū. Katram no šiem uzņēmumiem ir savstarpēji atšķirīgas tehnoloģijas patents, ko izmanto šā produkta ražošanai. 1. gadā A un B paraksta savstarpēju licences nolīgumu, ar kuru tie viens otram izsniedz licenci par savas tehnoloģijas izmantošanu. 1. gadā A un B ražo, izmantojot tikai katrs savu tehnoloģiju, un A pārdod produktu 15 miljonu EUR vērtībā, bet B – 20 miljonu EUR vērtībā. Sākot no 2. gada, abi uzņēmumi izmanto gan katrs savu, gan otra uzņēmuma tehnoloģiju. Kopš tā laika produktu, kas ražots ar savu tehnoloģiju, A pārdod EUR 10 miljonu vērtībā un produktu, kas ražots ar uzņēmuma B tehnoloģiju, – EUR 10 miljonu vērtībā. Sākot no 2. gada, produktu, kas ražots ar savu tehnoloģiju, B pārdod EUR 15 miljonu vērtībā un produktu, kas ražots ar uzņēmuma A tehnoloģiju, – EUR 10 miljonu vērtībā. Produkta un tā aizstājēju kopējā ikgadējā tirgus vērtība ir 100 miljoni EUR.

Lai licences nolīgumu novērtētu saskaņā ar TNGAR, ir jāaprēķina A un B tirgus daļas gan tehnoloģiju tirgū, gan produktu tirgū. A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir atkarīga no iepriekšējā gadā pārdotā produkta apjoma, ko A un B saražoja, izmantojot uzņēmuma A tehnoloģiju. Tāpēc 2. gadā A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir 15 %, kas ietver tā ražošanas apjomu un pārdošanas apjomu 15 miljoni EUR 1. gadā. Sākot no 3. gada, A tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir 20 %, kas atspoguļo ar A tehnoloģiju saražotā produkta, ko ražojuši un pārdevuši A un B, noietu EUR 20 miljonu vērtībā (katram uzņēmumam – EUR 10 miljoni). Līdzīgi 2. gadā B tirgus daļa tehnoloģiju tirgū ir 20 % un pēc tam – 25 %.

A un B tirgus daļas produktu tirgū ir atkarīgas no attiecīgā produkta noieta iepriekšējā gadā neatkarīgi no izmantotās tehnoloģijas. A tirgus daļa produktu tirgū 2. gadā ir 15 % un pēc tam – 20 %. B tirgus daļa produktu tirgū 2. gadā ir 20 % un pēc tam – 25 %.

Tā kā nolīgums ir noslēgts starp konkurentiem, tad, lai tiem būtu piemērojams atbrīvojums, to kopējai tirgus daļai gan tehnoloģiju, gan produktu tirgū ir jābūt zem noteiktā tirgus daļas robežlieluma, kas ir 20 %. Ir skaidrs, ka šajā gadījumā tas tā nav. Pušu kopējā tirgus daļa tehnoloģiju tirgū un produktu tirgū 2. gadā ir 35 % un pēc tam – 45 %. Tāpēc šis konkurentu noslēgtais nolīgums ir jāvērtē individuāli.

3.4. *TNGAR noteiktie stingrie ierobežojumi*

3.4.1. **Vispārīgie principi**

(119) TNGAR 4. pantā ir ietverts stingro ierobežojumu saraksts. Tie ir nopietni konkurences ierobežojumi, kas vairumā gadījumu būtu jāaizliedz, ņemot vērā kaitējumu, ko tie nodara patērētājiem. Izņēmuma gadījumos uz stingriem ierobežojumiem var neattiekties Līguma 101. panta 1. punkts, ja tie ir objektīvi nepieciešami tehnoloģiju nodošanas nolīguma ([74]) noslēgšanai vai drošības vai veselības apsvērumu dēļ, kas saistīti ar attiecīgā produkta bīstamību. Šādu izņēmumu no 101. panta 1. punkta piemērošanas var izdarīt tikai uz objektīvu faktoru pamata, kas ir ārpus pušu ietekmes, nevis balstoties uz subjektīviem pušu viedokļiem un raksturojumu. Jautājums nav par to, vai puses savā konkrētajā situācijā nebūtu piekritušas noslēgt mazāk ierobežojošu nolīgumu, bet gan par to, vai, ņemot vērā nolīguma būtību un tirgus iezīmes, līdzīgos apstākļos darbojošies uzņēmumi nebūtu noslēguši mazāk ierobežojošu nolīgumu.

(120) No TNGAR 4. panta 1. un 2. punkta izriet, ka, ja tehnoloģiju nodošanas nolīgumā ir kāds no konkurences stingrajiem ierobežojumiem, viss šis nolīgums vairs nav grupu atbrīvojuma piemērošanas jomā. Turklāt Komisija uzskata, ka individuālā novērtējuma kontekstā ir maz ticams, ka stingrie ierobežojumi atbildīs visiem četriem Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumiem.

([74]) Sk. 18. punktu Komisijas Pamatnostādnēs par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas 9. zemsvītras piezīmē.

(121) TNGAR 4. pantā ir paredzēts nošķirums starp konkurentu nolīgumiem un nekonkurējošu pušu nolīgumiem.

3.4.2. **Konkurentu nolīgumi**

(122) TNGAR 4. panta 1. punktā ir uzskaitīti stingrie ierobežojumi attiecībā uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem starp konkurentiem. Saskaņā ar 4. panta 1. punktu minētais grupu atbrīvojums neattiecas uz nolīgumiem, kuru mērķis tieši vai netieši, atsevišķi vai kopā ar citiem faktoriem, ko puses var ietekmēt, ir kāds no turpmāk minētajiem:

(a) ierobežot kādas puses spēju noteikt cenas, pārdodot produktus trešām personām;

(b) ierobežot ražošanas apjomu, izņemot līguma produktu ražošanas apjoma ierobežojumus, kas licenciātam noteikti nesavstarpējā nolīgumā vai kas savstarpējā nolīgumā noteikti tikai vienam licenciātam;

(c) sadalīt tirgus vai klientus, izņemot, ja:

i) licenciāram un/vai licenciātam nesavstarpējā nolīgumā ir noteikts pienākums, izmantojot licencētās tehnoloģiju tiesības, neražot ekskluzīvā teritorijā, kas rezervēta otrai pusei, un/vai neveikt aktīvo un/vai pasīvo līguma produktu pārdošanu ekskluzīvajā teritorijā vai ekskluzīvajai klientu grupai, kas rezervēta otrai pusei;

ii) licenciātam nesavstarpējā nolīgumā ir noteikts ierobežojums veikt līguma produktu aktīvo pārdošanu ekskluzīvajā teritorijā vai ekskluzīvajai klientu grupai, kuru licenciārs iedalījis citam licenciātam, ja vien šis cits licenciāts licences līguma noslēgšanas brīdī nebija ar licenciāru konkurējošs uzņēmums;

iii) licenciātam ir noteikts pienākums ražot līguma produktus vienīgi savām vajadzībām ar nosacījumu, ka licenciāts var bez ierobežojumiem aktīvi un pasīvi pārdot līguma produktus kā savu produktu rezerves daļas;

iv) licenciātam nesavstarpējā nolīgumā ir noteikts pienākums ražot līguma produktus vienīgi konkrēta klienta vajadzībām, ja licence izdota, lai minētajam klientam nodrošinātu alternatīvu sagādes avotu;

(d) ierobežot licenciāta iespējas izmantot savu tehnoloģiju tiesības vai ierobežot jebkuras nolīguma puses iespējas nodarboties ar pētniecību un izstrādi, izņemot, ja šis pēdējais ierobežojums nepieciešams, lai novērstu licencētās zinātības izpaušanu trešām personām.

Konkurentu savstarpējo un nesavstarpējo nolīgumu nošķīrums

(123) Attiecībā uz dažiem stingrajiem ierobežojumiem TNGAR ir nošķirti savstarpēji un nesavstarpēji nolīgumi. Konkurentu savstarpējiem nolīgumiem stingro ierobežojumu sarakstā ir paredzētas stingrākas prasības salīdzinājumā ar nesavstarpējiem nolīgumiem. Savstarpēji nolīgumi ir savstarpējās licencēšanas nolīgumi, kuros licencētās tehnoloģijas ir konkurējošas tehnoloģijas vai tādas, kuras var izmantot konkurējošu produktu ražošanai. Nesasvstarpējs nolīgums ir nolīgums, ar kuru tikai viena no pusēm licencē savas tehnoloģiju tiesības otrai pusei vai ar kuru savstarpējās licencēšanas gadījumā licencētās tehnoloģijas nav konkurējošas tehnoloģijas un licencētās tiesības nevar tikt izmantotas konkurējošu produktu ražošanai. Tas vien, ka nolīgumā ir iekļauts atpakaļnodošanas pienākums vai ka licenciāts nodod atpakaļ licenci par saviem licencētās tehnoloģijas uzlabojumiem, nenozīmē, ka nolīgums TNGAR nozīmē uzskatāms par savstarpēju. Ja nesavstarpējs nolīgums vēlāk kļūst par savstarpēju nolīgumu, jo to pašu pušu starpā ir noslēgts otrs licences nolīgums, tām var būt jāpārskata pirmā licence, lai novērstu, ka nolīgumā ir iekļauts kāds stingrais ierobežojums. Vērtējot šādus gadījumus, Komisija ņems vērā laiku, kas pagājis starp pirmā un otrā licences nolīguma noslēgšanu.

Cenu ierobežojumi konkurentu starpā

(124) Stingrais ierobežojums, kas minēts TNGAR 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā, attiecas uz tiem konkurentu nolīgumiem, kuru mērķis ir cenu noteikšana produktiem, ko tirgo trešām personām, arī produktiem, kuros ietverta licencētā tehnoloģija. Cenu noteikšana starp konkurentiem parasti ir konkurences ierobežojums mērķa dēļ. Cenu noteikšana var izpausties kā nolīgums par konkrētu pieprasāmo cenu vai par cenrādi ar pieļaujamām maksimālajām atlaidēm. Nav svarīgi, vai nolīgums attiecas uz fiksētām, minimālajām, maksimālajām vai ieteicamajām cenām. Cenu noteikšana var tikt īstenota arī netieši, izmantojot nosacījumus, kas mazina motivāciju novirzīties no saskaņotā cenu līmeņa, piemēram, paredzot, ka licences atlīdzība palielināsies, ja produktu cenas tiks samazinātas zem noteikta līmeņa. Tomēr licenciātam noteikts pienākums maksāt noteiktu minimālo licences atlīdzību pats par sevi nav uzskatāms par cenu noteikšanu.

(125) Ja licences atlīdzību aprēķina, balstoties uz konkrētā produkta noietu, licences atlīdzības lielums tieši ietekmē produkta robežizmaksas un līdz ar to tiešā veidā ietekmē produkta cenas ([75]). Konkurenti tādējādi var izmantot savstarpējo licencēšanu ar savstarpējām mainīgajām licences atlīdzībām, ko izmanto kā līdzekli cenu koordinēšanai un/vai celšanai lejupējos produktu tirgos ([76]). Tomēr Komisija licences ar savstarpējām mainīgajām licences atlīdzībām uzskatīs par cenu noteikšanu tikai īpašos apstākļos, piemēram, ja nolīgumā ir paredzēta licences atlīdzības samaksa neatkarīgi no tā, vai tehnoloģija tiek faktiski izmantota, vai ja nolīgumam nav konkurenci veicinoša mērķa un tāpēc tas nav *bona fide* licencēšanas nolīgums.

(126) Stingrais ierobežojums, kas minēts TNGAR 4. panta 1. punkta a) apakšpunktā, attiecas arī uz nolīgumiem, saskaņā ar kuriem licences atlīdzību aprēķina, balstoties uz visu produktu noietu neatkarīgi no tā, vai ir izmantota licencētā tehnoloģija. Uz šādiem nolīgumiem attiecas arī TNGAR 4. panta 1. punkta d) apakšpunktā noteiktais stingrais ierobežojums attiecībā uz ierobežojumiem licenciāta spējai izmantot savas tehnoloģiju tiesības (sk. šo pamatnostādņu (141). punktu). Vispārīgā gadījumā šādi nolīgumi ierobežo konkurenci, jo tie paaugstina izmaksas par paša licenciāta konkurējošo tehnoloģiju tiesību izmantošanu un ierobežo konkurenci, kas pastāvēja tad, kad nolīgums nebija noslēgts ([77]). Tas attiecas gan uz savstarpējiem, gan nesavstarpējiem nolīgumiem.

(127) Tomēr izņēmuma gadījumos nolīgums, kas paredz licences atlīdzības aprēķināšanu, pamatojoties uz visu produktu noietu, individuālā vērtējumā var atbilst Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumiem, ja uz objektīvu faktoru pamata var secināt, ka ierobežojums ir nepieciešams, lai notiktu konkurenci veicinoša licencēšana. Tā tas var būt, ja bez ierobežojuma noteikšanas būtu neiespējami vai pārlieku sarežģīti aprēķināt un uzraudzīt licenciāta maksāto licences atlīdzību, piemēram, tāpēc, ka licenciāra tehnoloģija neatstāj redzamas pēdas galaproduktā un citu praktiski izmantojamu uzraudzības metožu nav.

Ražošanas apjoma ierobežojumi konkurentu starpā

(128) Stingrais ierobežojums, kas minēts TNGAR 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā, attiecas uz pušu savstarpējiem ražošanas apjoma ierobežojumiem. Ražošanas apjoma ierobežojums ir nosacījums attiecībā uz to, cik daudz konkrētā puse drīkst saražot un pārdot. 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts neattiecas uz ražošanas apjoma ierobežojumiem, kas licenciātam noteikti nesavstarpējā nolīgumā, un uz ražošanas apjoma ierobežojumiem, kas vienam no licenciātiem noteikti savstarpējā nolīgumā, ar nosacījumu, ka ražošanas apjoma ierobežojums attiecas tikai uz produktiem, kas ražoti, izmantojot licencēto tehnoloģiju. Tādējādi 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā kā stingrie savstarpējie ražošanas apjoma ierobežojumi ir noteikti licenciāra ražošanas apjoma ierobežojumi attiecībā uz paša tehnoloģiju. Ja konkurenti vienojas par savstarpēju ražošanas apjoma ierobežojumu piemērošanu, nolīguma mērķis un iespējamās sekas ir ražošanas apjoma samazināšanās tirgū. Tas pats attiecas uz nolīgumiem, kas samazina pušu stimulu palielināt ražošanas apjomu, piemēram, ja savstarpēja mainīgā licences atlīdzība par katru vienību palielinās līdz ar ražošanas apjoma palielināšanos vai ja katrai pusei tiek noteikts pienākums maksāt par noteikta ražošanas apjoma pārsniegšanu.

([75]) Attiecībā uz šo sk. 98. punktu Pamatnostādnēs par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas 9. zemsvītras piezīmē.

([76]) Tas pats attiecas uz gadījumiem, kad viena puse izsniedz licenci otrai pusei un piekrīt no licenciāta iegādāties fiziskos resursus. Attiecīgā iegādes cena var pildīt to pašu funkciju kā licences atlīdzība.

([77]) Šajā ziņā sk. Tiesas 1986. gada 25. februāra spriedumu lietā *Windsurfing International*, C-193/83, ECLI:EU:C:1986:75, 67. punktu.

(129) Nesavstarpēju daudzuma ierobežojumu labvēlīgākais traktējums ir balstīts uz apsvērumu, ka vienpusējs ierobežojums ne vienmēr izraisa ražošanas apjoma samazināšanos tirgū, savukārt nesavstarpēja ierobežojuma gadījumā risks, ka nolīgums nav labticīgs licences nolīgums, ir arī mazāks. Ja licenciāts ir gatavs piekrist vienpusējam ierobežojumam, ir iespējams, ka nolīgums nodrošinātu reālu savstarpēji papildinošu tehnoloģiju integrāciju vai arī licenciāra augstvērtīgākās tehnoloģijas integrēšanu ar licenciāta ražošanas aktīviem, uzlabojot efektivitāti. Tāpat arī savstarpējā nolīgumā noteikts ražošanas apjoma ierobežojums tikai vienam no licenciātiem, iespējams, atspoguļo vienas puses licencētās tehnoloģijas augstāku vērtību un var kalpot, lai sekmētu konkurenci veicinošu licencēšanu.

Tirgu un klientu sadale starp konkurentiem

(130) Stingrais ierobežojums, kas minēts TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā, attiecas uz tirgu un klientu sadali. Nolīgumiem, ar kuriem konkurenti sadala tirgus un klientus, mērķis ir konkurences ierobežošana. Nolīgums, ar kuru konkurenti savstarpējā nolīgumā vienojas noteiktās teritorijās produktu neražot vai nenodarboties ar aktīvo, pasīvo vai abu veidu pārdošanu noteiktās teritorijās vai noteiktiem klientiem, kas rezervēti otrai pusei, ir stingrs ierobežojums. Tādējādi, piemēram, savstarpēju ekskluzīvu licencēšanu starp konkurentiem uzskata par tirgus sadali.

(131) TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunkts ir piemērojams neatkarīgi no tā, vai licenciāts var brīvi izmantot savas tehnoloģiju tiesības. Ja licenciāts ir sagādājis iekārtas, kas nepieciešamas licenciāra tehnoloģijas izmantošanai attiecīgā produkta ražošanā, var būt dārgi uzturēt atsevišķu ražošanas līniju, kurā tiek izmantota cita tehnoloģija, lai apkalpotu klientus, ko neskar ierobežojumi. Turklāt, ņemot vērā ierobežojumu potenciālu vājināt konkurenci, licenciātam var zust stimuls ražošanā izmantot pašam savu tehnoloģiju. Tāpat arī maz ticams, ka šādi ierobežojumi varētu būt nepieciešami, lai notiktu konkurenci veicinoša licencēšana.

(132) Saskaņā ar TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta i) punktu stingrā ierobežojuma nav, ja licenciārs nesavstarpējā nolīgumā piešķir licenciātam izņēmuma licenci ražot noteiktā teritorijā, izmantojot licencēto tehnoloģiju, un tādējādi apņemas pats neražot līguma produktus šajā teritorijā un nepiegādāt līguma produktus no šīs teritorijas. Uz šādām izņēmuma licencēm grupu atbrīvojums attiecas neatkarīgi no teritorijas lieluma. Ja licence attiecas uz visu pasauli, tās izņēmuma raksturs nozīmē, ka licenciārs atturēsies no ieiešanas vai palikšanas tirgū. Grupu atbrīvojums attiecas arī uz gadījumiem, ja licenciātam nesavstarpējā nolīgumā nav atļauts ražot ekskluzīvā teritorijā, kas rezervēta licenciāram. Šādu nolīgumu mērķis var būt dot licenciāram, licenciātam vai abiem stimulu ieguldīt licencētajā tehnoloģijā un to pilnveidot. Tādējādi nolīguma mērķis ne vienmēr ir tirgu sadale.

(133) Saskaņā ar TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta i) punktu un tā paša iemesla dēļ grupu atbrīvojums attiecas arī uz nesasvstarpējiem nolīgumiem, ar kuriem puses vienojas neveikt aktīvo vai pasīvo līguma produktu pārdošanu ekskluzīvā teritorijā vai ekskluzīvai klientu grupai, kas rezervēta otrai pusei ([78]). "Aktīvā" un "pasīvā" pārdošana ir definēta TNGAR 1. pantā ([79]).. Atbrīvojums no licenciātam vai licenciāram noteiktajiem ierobežojumiem nodarboties ar aktīvo vai pasīvo, vai abu veidu pārdošanu otras puses teritorijā vai otras puses klientu grupai grupu ir piemērojams tikai tad, ja šī teritorija vai klientu grupa ir ekskluzīvi rezervēta šai otrai pusei. Tomēr dažos konkrētos gadījumos nolīgumi, kuros ietverti šādi tirdzniecības ierobežojumi, individuālā

([78]) Noteiktos apstākļos licenciāra vai licenciātu pasīvās pārdošanas ierobežojumi galalietotājiem var būt spēkā neesoši saskaņā ar 6. panta 2. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2018/302 (2018. gada 28. februāris), ar ko novērš nepamatotu ģeogrāfisko bloķēšanu un citus diskriminācijas veidus iekšējā tirgū klientu valstspiederības, dzīvesvietas vai uzņēmējdarbības veikšanas vietas dēļ un groza Regulas (EK) Nr. 2006/2004 un (ES) 2017/2394 un Direktīvu 2009/22/EK (OV L 60I, 2.3.2018., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/302/oj) ("Ģeogrāfiskās bloķēšanas regula").

([79]) Sīkākus norādījumus par jēdzieniem "aktīva" un "pasīva" pārdošana sk. Vertikālo nolīgumu pamatnostādņu 211.–215. punktā.

gadījumā var atbilst Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumiem, ja ekskluzivitāte tiek dalīta uz *ad hoc* pamata, piemēram, ja tas nepieciešams, lai novērstu īslaicīgu ražošanas apjoma nepietiekamību, kas radusies licenciāram vai licenciātam, kuram ekskluzīvi iedalīta attiecīgā teritorija vai klientu grupa. Šādos gadījumos licenciārs vai licenciāts, visticamāk, tik un tā ir pietiekami aizsargāts pret aktīvo vai pasīvo, vai abu veidu pārdošanu, lai tam būtu stimuls licencēt savu tehnoloģiju vai investēt ražošanā, izmantojot licencēto tehnoloģiju. Šādi ierobežojumi, pat ja tie ierobežo konkurenci, sekmētu konkurenci veicinošu tehnoloģijas izplatīšanu un šīs tehnoloģijas integrēšanu licenciāta ražošanas līdzekļos.

(134) Tas, ka licenciārs noteiktā teritorijā ieceļ licenciātu par savu vienīgo licenciātu, kas nozīmē, ka trešām personām konkrētajā teritorijā netiks piešķirta licence nodarboties ar ražošanu, izmantojot licenciāra tehnoloģiju, arī nav stingrs ierobežojums. Šādas individuālas licencēšanas gadījumā grupu atbrīvojums ir piemērojams neatkarīgi no tā, vai nolīgums ir savstarpējs, jo nolīgums neietekmē pušu iespējas savās attiecīgajās teritorijās pilnībā izmantot savas tehnoloģiju tiesības.

(135) Ar TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta ii) punktu no stingro ierobežojumu saraksta ir izslēgti un tādējādi tiek piemēroti grupu atbrīvojumi līdz tirgus daļas robežlielumiem licenciātam nesavstarpējā nolīgumā noteikti ierobežojumi veikt aktīvo līguma produktu pārdošanu tādā teritorijā vai tādai klientu grupai, ko licenciārs iedalījis citam licenciātam. Taču priekšnoteikums tam ir, ka nolīguma noslēgšanas brīdī aizsargātais licenciāts nebija licenciāra konkurents. Šādus ierobežojumus minētajā situācijā nav pamata uzskatīt par stingriem ierobežojumiem. Atļaujot, ka licenciārs licenciātam, kurš iepriekš nedarbojās konkrētajā tirgū, nodrošina aizsardzību pret aktīvo pārdošanu, ko veic licenciāti, kas ir licenciāra konkurenti un tādējādi jau bija nostabilizējušies attiecīgajā tirgū, iespējams, ka šādi ierobežojumi pamudinās licenciātu efektīvāk izmantot licencēto tehnoloģiju. No otras puses, ja licenciāti savā starpā vienojas aktīvi vai pasīvi nepārdot produktu noteiktās teritorijās vai noteiktām klientu grupām, šāds nolīgums radītu licenciātu karteli. Tā kā šāds nolīgums neietver tehnoloģijas nodošanu, TNGAR darbības joma uz to neattiektos.

(136) TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta iii) punktā ir paredzēts vēl viens izņēmums no 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā minētā stingrā ierobežojuma, proti, ierobežojumi saistībā ar izmantošanu paša vajadzībām, tas ir, prasība, lai produktus, kuros ietverta licencētā tehnoloģija, licenciāts ražotu tikai savām vajadzībām. Ja līguma produkts ir sastāvdaļa, licenciāts tādējādi var būt spiests ražot šo sastāvdaļu tikai iestrādāšanai savos produktos un nepārdot šīs sastāvdaļas citiem ražotājiem. Tomēr licenciātam jāspēj pārdot šīs sastāvdaļas kā savu produktu rezerves daļas un tādējādi piegādāt tās trešām personām, kas nodarbojas ar šo produktu pēcpārdošanas apkalpošanu. Ierobežojumiem saistībā ar izmantošanu paša vajadzībām ir piemērojams grupu atbrīvojums, jo tie var būt nepieciešami, lai veicinātu tehnoloģijas izplatīšanos, jo īpaši starp konkurentiem. Šādi ierobežojumi ir apskatīti arī šo pamatnostādņu 4.2.5. iedaļā.

(137) Visbeidzot, ar TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta iv) punktu no stingro ierobežojumu saraksta ir izslēgts licenciātam nesavstarpējā nolīgumā noteikts pienākums ražot līguma produktus vienīgi konkrēta klienta vajadzībām, lai šim klientam nodrošinātu alternatīvu sagādes avotu. Tādējādi 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta iv) punkta piemērošanas nosacījums ir tāds, ka licence vienīgi rada alternatīvu sagādes avotu konkrētajam klientam. Taču nav nosacījuma, ka var piešķirt tikai vienu šādu licenci. 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta iv) punkts attiecas arī uz situācijām, kad licence viena un tā paša konkrētā klienta apgādāšanai ir piešķirta vairāk nekā vienam uzņēmumam. 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta iv) punkts ir piemērojams neatkarīgi no licences nolīguma darbības ilguma. Piemēram, šis izņēmums ir piemērojams vienreizējai licencei ar mērķi izpildīt konkrēta klienta projekta prasības. Šādu nolīgumu potenciāls sadalīt tirgu ir ierobežots, ja licence ir izsniegta tikai ar mērķi apgādāt kādu konkrētu klientu. Jo īpaši šādos apstākļos nevar pieņemt, ka nolīgums liks licenciātam pārtraukt pašam savas tehnoloģijas izmantošanu.

(138) Pielietojuma jomas ierobežojumi nolīgumos starp konkurentiem, kas ļauj licenci izmantot tikai vienā vai vairākos produktu tirgos, tehniskā pielietojuma jomās vai rūpniecības nozarēs ([80]), nav stingri ierobežojumi. Uz šādiem ierobežojumiem grupu atbrīvojums līdz tirgus daļas 20 % robežlielumam attiecas neatkarīgi no tā, vai nolīgums ir savstarpējs. Attiecībā uz šādiem ierobežojumiem netiek uzskatīts, ka to mērķis ir sadalīt tirgus vai klientus. Taču, lai piemērotu grupu atbrīvojumu, ir izvirzīts nosacījums, ka pielietojuma jomas ierobežojumi drīkst attiekties vienīgi uz licencētajām tehnoloģijām. Piemēram, ja licenciāti tiek ierobežoti arī tehniskajās piemērošanas jomās, kurās tie var izmantot savas tehnoloģiju tiesības, attiecīgais nolīgums nozīmē tirgus sadali.

(139) Grupu atbrīvojumu piemēro neatkarīgi no tā, vai pielietojuma jomas ierobežojums ir simetrisks vai asimetrisks. Asimetrisks pielietojuma jomas ierobežojums savstarpējā licences nolīgumā nozīmē, ka katra puse drīkst izmantot attiecīgās tehnoloģijas, ko tie licencē, tikai atšķirīgās pielietojuma jomās. Ja vien pusēm nav noteikti ierobežojumi savu tehnoloģiju izmantošanā, netiek pieņemts, ka nolīgums liek pusēm izbeigt vai nesākt ražošanu tām pielietojuma jomām, uz kurām attiecas otrai pusei izdotā licence. Pat ja licenciāti ir sagādājuši iekārtas licencētās tehnoloģijas izmantošanai licences pielietojuma jomā, var nebūt nekādas ietekmes uz aktīviem, ko izmanto ražošanai ārpus licences darbības jomas. Šajā ziņā ir svarīgi, ka ierobežojums attiecas uz skaidri noteiktiem produktu tirgiem, rūpniecības nozarēm vai tehniskajām pielietojuma jomām, nevis uz tajā pašā produktu tirgū, rūpniecības nozarē vai tehniskā pielietojuma jomā ietilpstošo produktu pircējiem, kas sadalīti pa teritorijām vai klientu grupām. Pēdējā minētajā gadījumā tirgus sadales risks ir ievērojami lielāks (sk. (131). punktu). Turklāt pielietojuma jomas ierobežojumi var būt vajadzīgi, lai sekmētu konkurenci veicinošu licencēšanu (sk. (233). punktu).

Ierobežojumi attiecībā uz pušu iespējām nodarboties ar pētniecību un izstrādi

(140) Konkurences stingrais ierobežojums, kas minēts TNGAR 4. panta 1. punkta d) apakšpunktā, attiecas uz ierobežojumiem jebkuras puses iespējām nodarboties ar pētniecību un izstrādi. Abām pusēm jābūt iespējai brīvi veikt neatkarīgu pētniecību un izstrādi. Šis noteikums ir piemērojams neatkarīgi no tā, vai ierobežojums attiecas uz licencē ietvertu jomu vai citām jomām. Tomēr tas vien, ka puses vienojas nodrošināt viena otrai savu attiecīgo tehnoloģiju turpmākos uzlabojumus, nav uzskatāms par neatkarīgas pētniecības un izstrādes ierobežošanu. Šādu nolīgumu ietekme uz konkurenci ir jānovērtē, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus. 4. panta 1. punkta d) apakšpunkts neattiecas uz ierobežojumiem attiecībā uz puses iespēju nodarboties ar pētniecību un izstrādi kopā ar trešām personām, ja šis ierobežojums ir nepieciešams, lai nodrošinātu licenciāra zinātības neizpaušanu. Lai uz tiem attiektos izņēmums, ierobežojumiem, kas noteikti, lai aizsargātu licenciāra zinātību pret izpaušanu, ir jābūt nepieciešamiem šīs aizsardzības nodrošināšanai un samērīgiem. Piemēram, ja ar nolīgumu ir nozīmēti konkrēti licenciāta darbinieki, kas apmācāmi izmantot licencēto zinātību un būs atbildīgi par to, var pietikt ar to, ka licenciātam nosaka pienākumu neļaut šos darbiniekus iesaistīt pētniecībā un izstrādē kopā ar trešām personām. Tikpat piemēroti var būt citi drošības pasākumi.

Licenciāta paša tehnoloģijas lietošanas ierobežojumi

(141) Saskaņā ar TNGAR 4. panta 1. punkta d) apakšpunktu nedrīkst ierobežot arī licenciāta iespējas izmantot pašam savu konkurējošo tehnoloģiju tiesības ar nosacījumu, ka, to darot, tas neizmanto licenciāra licencēto tehnoloģiju tiesības. Attiecībā uz savu tehnoloģiju tiesībām licenciātam nedrīkst uzlikt ierobežojumus, ar ko nosaka, kur tas drīkst ražot vai pārdot, tehniskā pielietojuma jomas vai produktu tirgus, kuros tas drīkst ražot, cik daudz tas drīkst ražot vai pārdot un par kādu cenu. Tāpat tam nedrīkst pieprasīt maksāt licences atlīdzību par produktiem, kas ražoti, izmantojot paša tehnoloģiju tiesības (sk. šo pamatnostādņu (126). punktu). Turklāt licenciātu nedrīkst ierobežot licencēt savas tehnoloģiju tiesības trešām personām. Ja licenciātam ir noteikti ierobežojumi izmantot savas tehnoloģiju tiesības vai tiesības veikt pētniecību un izstrādi, tiek samazināta licenciāta tehnoloģijas

([80]) Sīkāku informāciju par pielietojuma jomas ierobežojumiem sk. šo pamatnostādņu 4.2.4. iedaļā.

konkurētspēja. Rezultātā samazinās konkurence esošajos produktu un tehnoloģiju tirgos un vājinās licenciāta motivācija ieguldīt līdzekļus savas tehnoloģijas attīstīšanā un uzlabošanā. TNGAR 4. panta 1. punkta d) apakšpunkts neattiecas uz licenciātam noteiktiem ierobežojumiem izmantot trešo personu tehnoloģiju, kas konkurē ar licencēto tehnoloģiju. Kaut arī šādas nekonkurēšanas saistības var bloķēt trešās personas tehnoloģijas (sk. šo pamatnostādņu 4.2.7. iedaļu), tās parasti nevājina licenciātu motivāciju ieguldīt līdzekļus savu tehnoloģiju attīstīšanā un uzlabošanā.

3.4.3. **Nekonkurējošu pušu nolīgumi**

(142) TNGAR 4. panta 2. punktā ir uzskaitīti stingrie ierobežojumi licencēšanai nekonkurējošu pušu starpā. Saskaņā ar 4. panta 2. punktu minētais grupu atbrīvojums neattiecas uz nolīgumiem, kuru mērķis tieši vai netieši, atsevišķi vai kopā ar citiem faktoriem, ko puses var ietekmēt, ir kāds no turpmāk minētajiem:

(a) ierobežot kādas puses spēju noteikt cenas, pārdodot produktus trešām personām, neskarot iespēju noteikt maksimālo pārdošanas cenu vai ieteikt pārdošanas cenu, ja vien tā jebkuras puses spiediena vai piedāvāto stimulu dēļ nekļūst par fiksēto vai minimālo pārdošanas cenu;

(b) ierobežot teritoriju, kurā, vai klientu loku, kuram licenciāts var pasīvi pārdot līguma produktus, izņemot:

i) pasīvās pārdošanas ierobežojumu ekskluzīvā teritorijā vai ekskluzīvai klientu grupai, kas rezervēta licenciāram;

ii) pienākumu ražot līguma produktus tikai savām vajadzībām ar nosacījumu, ka licenciāts var bez ierobežojumiem aktīvi un pasīvi pārdot līguma produktus kā savu produktu rezerves daļas;

iii) pienākumu ražot līguma produktus vienīgi konkrēta klienta vajadzībām, ja licence izdota, lai minētajam klientam nodrošinātu alternatīvu sagādes avotu;

iv) pārdošanas ierobežošanu galīgajiem lietotājiem, licenciātam darbojoties vairumtirdzniecības līmenī;

v) pārdošanas ierobežošanu nepilnvarotiem izplatītājiem, kas atrodas teritorijā, kurā licenciārs izmanto līguma produktu selektīvās izplatīšanas sistēmu;

(c) aktīvās un pasīvās pārdošanas ierobežošanu galīgajiem lietotājiem no licenciāta puses, kurš ir selektīvās izplatīšanas sistēmas loceklis un darbojas mazumtirdzniecības līmenī, neietekmējot iespēju aizliegt sistēmas loceklim darboties no neapstiprinātas uzņēmuma atrašanās vietas.

Cenu noteikšana

(143) TNGAR 4. panta 2. punkta a) apakšpunktā minētais stingrais ierobežojums attiecas uz cenu noteikšanu, pārdodot produktus trešām personām. Konkrētāk, minētais noteikums attiecas uz ierobežojumiem, kuru tiešais vai netiešais mērķis ir noteikt fiksētu vai minimālu pārdošanas cenu vai fiksētu vai minimālu cenu līmeni, kas ir jāievēro licenciāram vai licenciātam, pārdodot produktus trešām personām. Attiecībā uz nolīgumiem, kas tiešā veidā nosaka pārdošanas cenu, ierobežojums ir acīmredzams. Tomēr pārdošanas cenu noteikšanu var panākt arī netiešā veidā. Kā piemērus var minēt nolīgumus, ar ko nosaka peļņas normas, paredz atlaižu maksimālo līmeni, sasaista pārdošanas cenu ar konkurentu pārdošanas cenām, nosaka minimālās reklamētās cenas, kā arī draudus, iebiedēšanu, brīdinājumus, sodus vai līguma izbeigšanu saistībā ar noteikta cenu līmeņa ievērošanu. Tiešus vai netiešus cenu noteikšanas līdzekļus var padarīt efektīvākus, apvienojot tos ar pasākumiem, lai noteiktu cenu

samazinājumu, piemēram, ieviešot cenu uzraudzības sistēmu ([81]) vai nosakot licenciātiem pienākumu ziņot par cenu novirzēm. Līdzīgā veidā cenu tiešu vai netiešu noteikšanu var padarīt efektīvāku, apvienojot ar pasākumiem, kas vājina licenciāta motivāciju samazināt savas pārdošanas cenas, piemēram, ja licenciārs uzliek licenciātam pienākumu piemērot noteikumu par klientu ar vislielākās labvēlības režīmu, proti, pienākumu piedāvāt klientam labvēlīgākus nosacījumus, kas piedāvāti jebkuram citam klientam. Ieteicamo pārdošanas cenu izmantošana vai maksimālo cenu noteikšana pati par sevi netiek uzskatīta par tādu, kas rada fiksētas vai minimālas pārdošanas cenas. Tomēr, ja licenciārs apvieno šādas ieteicamās cenas vai maksimālās cenas ar stimuliem piemērot noteiktu cenu līmeni vai attur no pārdošanas cenas pazemināšanas, tas var nozīmēt cenu noteikšanu.

Ierobežojumi licenciāta iespējām veikt pasīvo pārdošanu

(144) TNGAR 4. panta 2. punkta b) apakšpunktā kā stingrs ierobežojums ir klasificēts ierobežojums licenciāta iespējām pasīvi pārdot produktus, kas ietver licencēto tehnoloģiju ([82]). Pasīvās pārdošanas ierobežojumi var būt tiešu pienākumu veidā, piemēram, pienākums nepārdot noteiktiem klientiem vai klientiem noteiktās teritorijās vai pienākums nodot šo klientu pasūtījumus citiem licenciātiem. Pasīvās pārdošanas ierobežojumi var būt arī netiešu pasākumu veidā, kuru mērķis ir mudināt licenciātu atturēties no šādas pārdošanas, piemēram, nosakot finansiālus stimulus un ieviešot uzraudzības sistēmu, lai pārbaudītu līguma produktu reālo galamērķi ([83]). Kā netiešu līdzekli pasīvās pārdošanas ierobežošanai var izmantot daudzuma ierobežošanu. Komisija neuzskatīs, ka daudzuma ierobežošanai pašai par sevi būtu šāds mērķis. Savukārt tā šādi uzskatīs, ja daudzuma ierobežojumus izmanto, lai īstenotu tirgus sadalīšanas nolīgumu. Par to var liecināt daudzuma regulēšana laika gaitā tā, lai apmierinātu tikai vietējo pieprasījumu, daudzuma ierobežojumu apvienojums ar pienākumu attiecīgajā teritorijā pārdot noteiktu minimālo daudzumu, kā arī minimālās licences atlīdzības maksāšanas pienākums saistībā ar noietu attiecīgajā teritorijā, diferencēts licences atlīdzības līmenis atkarībā no produktu galamērķa un atsevišķu licenciātu pārdoto produktu galamērķa uzraudzība.

(145) Vispārējam konkurences pamatierobežojumam, kas attiecas uz licenciātu veikto pasīvo pārdošanu, ir virkne izņēmumu, kuri ir apskatīti (146) līdz (151) punktā. Tomēr zināmos apstākļos ierobežojumi licenciāra vai licenciāta iespējām veikt pasīvo pārdošanu galalietotājiem var nebūt spēkā saskaņā ar Ģeogrāfiskās bloķēšanas regulas 6. panta 2. punktu.

(146) 1. izņēmums. TNGAR 4. panta 2. punkta b) apakšpunkts neattiecas uz licenciāram noteiktiem pārdošanas ierobežojumiem (aktīviem un pasīviem) ([84]). Visiem licenciāram noteiktajiem pārdošanas ierobežojumiem ir piemērojams grupu atbrīvojums, ja nav pārsniegts 30 % tirgus daļas robežlielums. Tas pats attiecas uz aktīvās pārdošanas ierobežojumiem licenciātam, izņemot to, kas par aktīvo pārdošanu ir minēts šo pamatnostādņu (151). punktā. Aktīvās pārdošanas ierobežojumu grupu atbrīvojums ir balstīts uz pieņēmumu, ka šādi ierobežojumi veicina ieguldījumus, ārpuscenu konkurenci un licenciātu sniegto pakalpojumu kvalitātes uzlabošanos, jo tie atrisina parazītisma un ieguldījumu aizturēšanas problēmas. Ja tiek ierobežota aktīvā pārdošana dažādās licenciātu teritorijās vai klientu grupās, nav nepieciešams, ka aizsargātajam licenciātam jābūt iedalītai ekskluzīvai teritorijai vai ekskluzīvai klientu grupai. Grupu atbrīvojums attiecas uz aktīvās pārdošanas ierobežojumiem arī tad, ja kāda konkrēta teritorija vai klientu grupa ir iedalīta vairāk nekā vienam licenciātam. Ja licenciātam iespējams nodrošināt to, ka attiecīgajā teritorijā tam būs tirdzniecībā aktīvi jākonkurē tikai ar ierobežotu skaitu licenciātu, bet ne ar licenciātiem ārpus konkrētās teritorijas, var tikt sekmēti efektivitāti veicinoši ieguldījumi.

([81]) Tomēr cenu uzraudzība un cenu ziņošana vien nav uzskatāma par cenu noteikšanu.

([82]) Šis stingrais ierobežojums attiecas uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, kas skar tirdzniecību Savienībā. Norādījumus par tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, kas ietekmē eksportu ārpus Savienības, sk. Pamatnostādņu par ietekmi uz tirdzniecību 100. un turpmākajos punktos.

([83]) Pasākumi, kas licenciāram ļauj pārbaudīt licencēto produktu galamērķi, piemēram, draudēšana ar revīziju vai to veikšana, lai pārbaudītu licenciāta atbilstību citiem ierobežojumiem, paši par sevi nav konkurences ierobežojumi. Tomēr tos var uzskatīt par daļu no pasīvās pārdošanas stingrā ierobežojuma, ja licenciārs tos izmanto, lai kontrolētu piegādāto preču galamērķi, piemēram, ja tos izmanto saistībā ar citu praksi. Pēc analoģijas sk. Komisijas 2020. gada 30. janvāra lēmumu lietā AT.40433 – *Film merchandise*, 65. un 66. punktu.

([84]) Sk. arī (145). punktu par Ģeogrāfiskās bloķēšanas regulu.

(147) 2. izņēmums. Licenciātiem noteikti aktīvās un pasīvās pārdošanas ierobežojumi ekskluzīvā teritorijā vai ekskluzīvai klientu grupai, kas rezervēta licenciāram, nav stingrie ierobežojumi (sk. TNGAR 4. panta 2. punkta b) apakšpunkta i) punktu), un tādējādi uz tiem attiecas grupu atbrīvojums ([85]). Tiek pieņemts, ka līdz tirgus daļas robežlielumam šādi ierobežojumi, pat ja tie ierobežo konkurenci, sekmē konkurenci veicinošu tehnoloģijas izplatīšanu un šīs tehnoloģijas integrēšanu licenciāta ražošanas līdzekļos. Lai teritorija vai klientu grupa tiktu uzskatīta par rezervētu licenciāram, nav prasīts, lai licenciārs reāli ražotu konkrētajā teritorijā vai konkrētajai klientu grupai, izmantojot licencēto tehnoloģiju. Teritoriju vai klientu grupu licenciārs var arī rezervēt vēlākai izmantošanai.

(148) 3. izņēmums. Saskaņā ar TNGAR 4. panta 2. punkta b) apakšpunkta ii) punktu grupu atbrīvojums attiecas uz ierobežojumiem, kas paredz, ka licenciāts drīkst ražot licencēto tehnoloģiju ietverošos produktus tikai savām vajadzībām. Ja līguma produkts ir sastāvdaļa, licenciāts tādējādi var būt spiests ražot šo sastāvdaļu tikai iestrādāšanai savos produktos un nepārdot šīs sastāvdaļas citiem ražotājiem. Tomēr licenciātam ir jābūt iespējai pārdot šīs sastāvdaļas kā savu produktu rezerves daļas un tādējādi piegādāt tās trešām personām, kas nodarbojas ar šo produktu pēcpārdošanas apkalpošanu. Ierobežojumi attiecībā uz izmantošanu pašu vajadzībām ir aplūkoti arī 4.2.5. iedaļā.

(149) 4. izņēmums. Tāpat kā gadījumā, kad nolīgumu noslēdz konkurenti (sk. šo pamatnostādņu (137). punktu), grupu atbrīvojums attiecas arī uz nolīgumiem, kuros licenciātam noteikts pienākums ražot līguma produktus vienīgi konkrēta klienta vajadzībām, lai šim klientam nodrošinātu alternatīvu sagādes avotu, neatkarīgi no tehnoloģiju nodošanas nolīguma darbības ilguma (sk. TNGAR 4. panta 2. punkta b) apakšpunkta iii) punktu). Ja nolīgumi noslēgti starp nekonkurējošām pusēm, maz ticams, ka uz šādiem ierobežojumiem attiektos Līguma 101. panta 1. punkts.

(150) 5. izņēmums. Saskaņā ar TNGAR 4. panta 2. punkta b) apakšpunkta iv) punktu grupu atbrīvojums attiecas uz licenciātam, ja tas darbojas vairumtirdzniecības līmenī, noteikto pienākumu nepārdot galalietotājiem un attiecīgi pārdot tikai mazumtirgotājiem. Šāds pienākums dod iespēju licenciāram noteikt licenciātam vairumtirdzniecības izplatīšanas funkcijas, un 101. panta 1. punkts ([86]) parasti uz to neattiecas.

(151) 6. izņēmums. Visbeidzot, saskaņā ar TNGAR 4. panta 2. punkta b) apakšpunkta v) punktu grupu atbrīvojums attiecas uz licenciātam noteiktu ierobežojumu nepārdot nepilnvarotiem izplatītājiem. Šis izņēmums licenciāram dod iespēju noteikt licenciātiem pienākumu piedalīties selektīvas izplatīšanas sistēmā. Tomēr šajā gadījumā saskaņā ar TNGAR 4. panta 2. punkta c) apakšpunktu licenciātiem ir jāļauj gan aktīvi, gan pasīvi pārdot produktus galalietotājiem, neskarot iespēju atļaut licenciātam darboties tikai vairumtirdzniecībā, kā paredzēts TNGAR 4. panta 2. punkta b) apakšpunkta iv) punktā (sk. šo pamatnostādņu (150). punktu). Teritorijā, kurā licenciārs izmanto selektīvās izplatīšanas sistēmu, šo sistēmu nedrīkst apvienot ar ekskluzīvu teritoriju vai ekskluzīvu klientu grupu noteikšanu, ja tas izraisītu aktīvās vai pasīvās pārdošanas ierobežojumu galalietotājiem, jo tas būtu stingrs ierobežojums saskaņā ar TNGAR 4. panta 2. punkta c) apakšpunktu. Tomēr tas neskar iespēju aizliegt licenciātam darboties no neatļautas iedibināšanas vietas.

(152) Licenciātiem noteikti ierobežojumi attiecībā uz pasīvo pārdošanu ekskluzīvā teritorijā vai klientu grupā, kas iedalīta citam licenciātam, saskaņā ar TNGAR 4. panta 2. punkta c) apakšpunktu ir stingrais ierobežojums. Tomēr īpašos apstākļos uz šādiem ierobežojumiem uz ierobežotu laiku var neattiekties Līguma 101. panta 1. punkts, ja tie ir objektīvi nepieciešami, lai aizsargātais licenciāts varētu iekļūt jaunā tirgū ([87]). Piemēram, tas var attiekties uz gadījumiem, kad licenciātam ir jāveic būtiski ieguldījumi, lai izveidotu un attīstītu jaunu tirgu, un citu licenciātu pasīvās pārdošanas ierobežojumi darbojas tikai laikposmā, kas vajadzīgs, lai licenciāts varētu atgūt savus ieguldījumus. Vairumā gadījumu šis periods nav garāks par diviem gadiem no dienas, kad licenciāts līguma produktus pirmo reizi laida tirgū ekskluzīvajā teritorijā vai pirmo reizi pārdeva savai ekskluzīvajai klientu grupai.

([85]) Sk. arī (145). punktu par Ģeogrāfiskās bloķēšanas regulu.
([86]) Sk. arī (145). punktu par Ģeogrāfiskās bloķēšanas regulu.
([87]) Sk. arī (145). punktu par Ģeogrāfiskās bloķēšanas regulu.

3.5. ***Izslēgtie ierobežojumi***

(153) TNGAR 5. pantā ir uzskaitīti trīs veidu ierobežojumi, kas ir izslēgti no grupu atbrīvojuma, lai aizsargātu inovācijas stimulus. Tomēr netiek pieņemts, ka šādi ierobežojumi ir Līguma 101. panta 1. punkta darbības jomā vai ka tie neatbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Šo ierobežojumu izslēgšana no grupu atbrīvojuma nozīmē tikai to, ka tiem ir nepieciešams individuāls novērtējums saskaņā ar 101. pantu. Ierobežojuma izslēgšana no grupu atbrīvojuma saskaņā ar TNGAR 5. pantu attiecas tikai uz šo konkrēto ierobežojumu ar nosacījumu, ka to var nodalīt no pārējā nolīguma. Šādā gadījumā uz pārējo nolīguma daļu joprojām attiecas grupu atbrīvojums.

Ekskluzīva atpakaļnodošana

(154) TNGAR 5. panta 1. punkta a) apakšpunkts attiecas uz ekskluzīvas atpakaļnodošanas pienākumu, t. i., pienākumu atdot izņēmuma licenci par licenciāta radītiem licencētās tehnoloģijas uzlabojumiem licenciāram vai licenciāra izraudzītai trešai personai vai piešķirt tiesības uz šādiem uzlabojumiem licenciāram vai licenciāra izraudzītai trešai personai. Ekskluzīva atpakaļnodošana ir definēta kā atpakaļnodošana, kas licenciātam (kas šajā gadījumā ir uzlabojuma inovators un licenciārs) neļauj izmantot uzlabojumus (vai nu saviem produktiem, vai licencēšanai trešām personām). Tas, visticamāk, vājinās licenciāta motivāciju nodarboties ar inovāciju, jo tas liedz licenciātam izmantot uzlabojumus, arī licencēt šos uzlabojumus trešām personām. Tas attiecas gan uz gadījumiem, kad uzlabojumam ir tāds pats pielietojums kā licencētajai tehnoloģijai, gan uz gadījumiem, kad licenciāts izstrādā jaunus licencētās tehnoloģijas pielietojuma veidus. Saskaņā ar TNGAR 5. panta 1. punkta a) apakšpunktu uz šādiem pienākumiem grupu atbrīvojums neattiecas.

(155) TNGAR 5. panta 1. punkta a) apakšpunkta piemērošana nav atkarīga no tā, vai licenciārs maksā atlīdzību par uzlabojuma iegūšanu vai izņēmuma licences saņemšanu. Tomēr šādas atlīdzības pastāvēšana un apmērs, arī tas, vai to aprēķina, pamatojoties uz uzlabojuma vērtību, var būt būtisks faktors individuālajā novērtējumā saskaņā ar Līguma 101. pantu. Ja atpakaļnodošana notiek par atlīdzību, pastāv mazāka iespēja, ka šāds pienākums vājinās licenciāta motivāciju nodarboties ar inovāciju. Individuāli novērtējot ekskluzīvo atpakaļnodošanu ārpus grupu atbrīvojuma, būtiska nozīme ir arī licenciāra stāvoklim tehnoloģiju tirgū. Jo spēcīgāks ir licenciāra stāvoklis, jo vairāk iespējams, ka ekskluzīvas atpakaļnodošanas pienākumam būs ierobežojoša ietekme uz konkurenci inovācijas jomā. Jo spēcīgāks ir licenciāra tehnoloģijas stāvoklis, jo lielāka nozīme ir tam, ka licenciāts nākotnē var kļūt par svarīgu inovācijas un konkurences avotu. Atpakaļnodošanas pienākumu negatīvā ietekme var būt izteiktāka, ja pastāv šādus pienākumus ietverošu tehnoloģiju nodošanas nolīgumu paralēlie tīkli. Ja pieejamās tehnoloģijas kontrolē ierobežots skaits licenciāru, kas licenciātiem uzliek ekskluzīvas atpakaļnodošanas pienākumus, konkurenci ierobežojošas ietekmes risks ir lielāks nekā situācijās, kad ir daudzas tehnoloģijas un tikai dažas no tām ir licencētas ar ekskluzīvas atpakaļnodošanas noteikumiem.

(156) Neekskluzīvas atpakaļnodošanas pienākumiem ir piemērojams TNGAR paredzētais atbrīvojums. Tas ir piemērojams pat tad, ja šie pienākumi nav savstarpēji, tas ir, tie ir noteikti tikai licenciātam, un ja licenciāram ir tiesības nodot uzlabojumus citiem licenciātiem. Nesavstarpējas atpakaļnodošanas pienākums var veicināt jaunas tehnoloģijas izplatīšanu, dodot licenciāram iespēju brīvi noteikt, vai un cik lielā mērā nodot licenciāta uzlabojumus citiem licenciāra licenciātiem. Nodošanas klauzula turklāt var veicināt tehnoloģiju izplatīšanu, jo īpaši tad, ja katrs licenciāts nolīguma noslēgšanas brīdī zina, ka tam būs vienlīdzīgi nosacījumi ar citiem licenciātiem attiecībā uz uzlabojumiem tehnoloģijās, kas ir to ražošanas pamatā.

(157) Ja likumīguma prezumpcija neattiecas, neekskluzīvas atpakaļnodošanas pienākumi konkrētos apstākļos var negatīvi ietekmēt konkurenci un inovāciju. Piemēram, tie var negatīvi ietekmēt inovāciju savstarpējās licencēšanas gadījumā starp konkurentiem, kad abām pusēm noteiktais atpakaļnodošanas pienākums ir apvienots ar pienākumu abām pusēm savas tehnoloģijas uzlabojumos dalīties ar otru pusi. Ja konkurenti savstarpēji dalās ar visiem uzlabojumiem, attiecīgajiem konkurentiem var būt liegta iespēja izvirzīties priekšā otram (sk. arī (262). punktu). Jo lielāka licenciāra tirgus vara un tā atpakaļnodošanas klauzulu tirgus aptvērums, jo lielāka iespēja, ka šādas klauzulas ietekmēs tehnoloģiju savstarpējo konkurenci un inovāciju.

Neapstrīdēšanas un izbeigšanas klauzulas

(158) Izslēgtais ierobežojums, kas minēts TNGAR 5. panta 1. punkta b) apakšpunktā, attiecas uz neapstrīdēšanas klauzulām, tas ir, uz tiešiem vai netiešiem puses pienākumiem neapstrīdēt to intelektuālā īpašuma tiesību derīgumu, kas ir otrai pusei Savienībā, neskarot iespēju attiecībā uz izņēmuma licenci licenciāra tiesības izbeigt tehnoloģiju nodošanas nolīgumu, ja licenciāts apstrīd licenciāram piederošo licencēto tehnoloģiju tiesību derīgumu.

Iemesls neapstrīdēšanas klauzulu izslēgšanai no grupu atbrīvojuma ir tāds, ka licenciāti parasti vislabāk var novērtēt, vai intelektuālā īpašuma tiesības ir derīgas. Lai novērstu konkurences kropļojumus, un saskaņā ar intelektuālā īpašuma aizsardzības pamatprincipiem nederīgas intelektuālā īpašuma tiesības būtu jāizskauž ([88]). Nederīgs intelektuālais īpašums apslāpē inovāciju tā vietā, lai to veicinātu. Neapstrīdēšanas klauzulām, visticamāk, ir piemērojams Līguma 101. panta 1. punkts, ja licencētās tehnoloģijas tiesībām ir vērtība un tādējādi rodas konkurences ziņā neizdevīga situācija uzņēmumiem, kas nevar tehnoloģiju izmantot vai arī var to izmantot tikai pret licences atlīdzību. Šādos gadījumos nav domājams, ka būs izpildīti 101. panta 3. punkta nosacījumi. Informāciju par neapstrīdēšanas klauzulu novērtējumu izlīguma nolīgumu kontekstā sk. (263). un(264). punktā.

(159) Klauzula, ar kuru licenciātam prasīts neapstrīdēt tehnoloģiju īpašumtiesības, parasti nav uzskatāma par konkurences ierobežojumu Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē. Neatkarīgi no tā, vai licenciāram ir īpašumtiesības uz attiecīgo tehnoloģiju tiesībām, tās izmantošana licenciāta vai kādas citas personas vajadzībām jebkurā gadījumā ir atkarīga no licences saņemšanas, tāpēc vispārīgā gadījumā konkurence netiktu ietekmēta ([89]).

(160) Ar TNGAR 5. panta 1. punkta b) apakšpunktu no grupu atbrīvojuma piemērošanas jomas saistībā ar neekskluzīvām licencēm ir izslēgtas arī licenciāra tiesības izbeigt nolīgumu, ja licenciāts apstrīd jebkādu licencēto tehnoloģiju tiesību derīgumu. Šādas izbeigšanas tiesības var radīt tādas pašas sekas kā neapstrīdēšanas klauzula, proti, ja pāreja no licenciāra tehnoloģijas licenciātam radītu ievērojamus zaudējumus (piemēram, ja licenciāts jau ir veicis ieguldījumus konkrētās ierīcēs vai rīkos, ko nevar izmantot ražošanā, izmantojot citu tehnoloģiju), vai ja licenciāra tehnoloģija ir nepieciešamais ieguldījums licenciāta ražošanas procesā. Piemēram, saistībā ar patentiem, kas ir būtiski standartiem, licenciātam, kas ražo standartam atbilstīgu produktu, būs nepieciešams izmantot visus patentus, kas ietver šo standartu. Tādā gadījumā attiecīgo patentu derīguma apstrīdēšana var radīt ievērojamus zaudējumus, ja tehnoloģiju nodošanas nolīgums tiktu izbeigts. Ja licenciāra tehnoloģija nav standartam būtiska, bet tai ir ļoti nozīmīgs stāvoklis tirgū, stimuls neapstrīdēt attiecīgā patenta derīgumu arī var būt spēcīgs, jo licenciātam ir grūti atrast citu tehnoloģiju, ko licencēt un kas būtu komerciāli dzīvotspējīga alternatīva. Jautājums par to, vai licenciāta negūtā peļņa būtu ievērojama un līdz ar to būtu spēcīgs stimuls neapstrīdēt attiecīgā patenta derīgumu, katrā gadījumā būtu jāizvērtē atsevišķi.

(161) Gadījumos, kas aprakstīti (160). punktā, licenciāts nelabprāt apstrīdētu licencētās tehnoloģijas tiesību derīgumu, ņemot vērā licences nolīguma izbeigšanas risku un ar to saistītos ievērojamos riskus, kas būtu nopietnāki nekā saistībā ar licences atlīdzības maksāšanu. Tomēr būtu arī jāatzīmē, ka citos gadījumos, nevis aprakstītajos, izbeigšanas klauzula bieži vien nebūs pietiekams stimuls neapstrīdēt attiecīgā patenta derīgumu un līdz ar to tai nebūs tāda pati iedarbība kā neapstrīdēšanas klauzulai.

(162) Ieinteresētība stiprināt licenciāra stimulu licencēt, neesot spiestam turpināt darījumus ar licenciātu, kas apstrīd pašu licences nolīguma priekšmetu, ir jāsamēro ar sabiedrības ieinteresētību novērst saimnieciskās darbības šķēršļus, kas var rasties, ja intelektuālā īpašuma tiesības ir piešķirtas kļūdaini. Samērojot šīs intereses, būtu jāņem vērā tas, vai laikā, kad licenciāts apstrīd tiesības, tas ir izpildījis visus nolīguma pienākumus, jo īpaši pienākumu maksāt noteikto licences atlīdzību.

([88]) Sk. Tiesas 1986. gada 25. februāra spriedumu lietā *Windsurfing International*, C-193/83, ECLI:EU:C:1986:75, 92. punktu.

([89]) Pēc analoģijas sk. Komisijas Lēmuma 90/186/EEK 15. punktu (apspriešanas klauzulas, kas novērš preču zīmju īpašumtiesību apstrīdēšanu).

(163) Kad runa ir par izņēmuma licencēm, kopumā ir daudz mazāka iespējamība, ka izbeigšanas noteikumiem būtu konkurenci ierobežojoša ietekme. Kad licence ir piešķirta, un ja licences atlīdzības ir atkarīgas no produkcijas, kas tiek saražota, balstoties uz licencētām tehnoloģiju tiesībām, kas bieži vien var būt efektīvs licences atlīdzības maksājumu strukturēšanas veids, licenciārs var atrasties īpašas atkarības situācijā, jo licenciāts būs tā vienīgais ienākumu avots attiecībā uz licencētām tehnoloģiju tiesībām. Šādā situācijā stimuli veikt inovāciju un licencēšanu varētu tikt mazināti, ja, piemēram, licenciāram saistošs būtu nolīgums ar izņēmuma licences licenciātu, kas vairs nepieliek ievērojamas pūles, lai izstrādātu, ražotu un tirgotu produktu, kas tiek ražots (jāražo), balstoties uz licencēto tehnoloģiju tiesībām ([90]). Tās ir iemesls, kādēļ saskaņā ar TNGAR attiecina grupu atbrīvojumu uz izbeigšanas klauzulām ekskluzīvos licencēšanas nolīgumos, ja ir izpildīti pārējie nosacījumi attiecībā uz likumīguma prezumpciju. Ja likumīguma prezumpcija neattiecas, katrs gadījums ir jāizvērtē atsevišķi.

(164) Neapstrīdēšanas un izbeigšanas klauzulas, kas attiecas tikai uz zinātību, netiek izslēgtas no grupu atbrīvojuma darbības jomas. Komisijai ir labvēlīgāks viedoklis par šīm klauzulām, jo licenciāram, visticamāk, būs ļoti grūti vai neiespējami atgūt licencēto zinātību pēc tās izpaušanas. Šādos gadījumos licenciātam noteiktais pienākums neapstrīdēt licencēto zinātību var veicināt tehnoloģijas izplatīšanu, ja tas paver iespēju vājākiem licenciāriem izsniegt licences spēcīgākiem licenciātiem, nebaidoties, ka pēc tam, kad licenciāts būs apguvis zinātību, tā varētu tikt apstrīdēta.

Licenciāta paša tehnoloģijas izmantojuma vai izstrādes ierobežojumi (nekonkurējošu pušu nolīgumi)

(165) Ja nolīgumu ir noslēgušas nekonkurējošas puses, ar TNGAR 5. panta 2. punktu no grupu atbrīvojuma darbības jomas ir izslēgti jebkādi tieši vai netieši pienākumi, kas ierobežo licenciāta iespējas izmantot savu tehnoloģiju vai ierobežo jebkuras nolīguma puses iespējas nodarboties ar pētniecību un izstrādi, izņemot, ja šis pēdējais ierobežojums nepieciešams, lai novērstu licencētās zinātības izpaušanu trešām personām. Šā nosacījuma saturs ir tāds pats kā TNGAR 4. panta 1. punkta d) apakšpunkta nosacījuma saturs, kas veido stingro ierobežojumu saraksta daļu, kura piemērojama konkurentu nolīgumiem un kura ir aplūkota šo pamatnostādņu (140). un (141). punktā. Taču, ja nolīgumus ir noslēgušas nekonkurējošas puses, nevar vispārēji pieņemt, ka šādi ierobežojumi negatīvi ietekmēs konkurenci vai ka nebūs izpildīti Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumi. Tāpēc ir nepieciešams individuāls novērtējums saskaņā ar 101. pantu.

(166) Ja nolīgumu ir noslēgušas nekonkurējošas puses, licenciātam parasti nepieder konkurējoša tehnoloģija. Tomēr var būt gadījumi, kad TNGAR nolūkā puses tiek uzskatītas par nekonkurējošām, neraugoties uz to, ka licenciātam pieder konkurējoša tehnoloģija. Tā tas ir gadījumā, ja licenciātam pieder tehnoloģija, bet tas neizsniedz licences uz to, un licenciārs nav faktisks vai potenciāls piegādātājs attiecīgajā produktu tirgū. TNGAR nolūkā puses šādos apstākļos nav konkurentes ne tehnoloģiju tirgū, ne arī lejupējā produktu tirgū ([91]). Šādos gadījumos ir svarīgi nodrošināt, lai netiktu ierobežotas licenciāta iespējas izmantot pašam savu tehnoloģiju un to pilnveidot. Šī tehnoloģija tirgū rada konkurences spiedienu, ko vajadzētu saglabāt. Šādā situācijā ierobežojumi licenciātam izmantot savas tehnoloģiju tiesības vai veikt pētniecību un izstrādi parasti tiek uzskatīti par konkurenci ierobežojošiem un neatbilstīgiem Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Piemēram, licenciātam noteikts pienākums maksāt licences atlīdzību ne tikai par to produktu pārdošanu, kurus tas ražo ar licencēto tehnoloģiju, bet arī par to produktu pārdošanu, kurus tas ražo, izmantojot savu tehnoloģiju, vispārīgā gadījumā ierobežo licenciāta iespējas izmantot savu tehnoloģiju un tādējādi ir izslēgts no grupu atbrīvojuma jomas.

(167) Gadījumos, kad licenciātam nepieder konkurējoša tehnoloģija vai tas šādu tehnoloģiju vēl neizstrādā, pusēm noteiktais ierobežojums veikt neatkarīgu pētniecību un izstrādi var ierobežot konkurenci, piemēram, ja ir pieejamas tikai dažas tehnoloģijas vai puses ir svarīgs (iespējams) inovācijas avots tirgū. Vēl jo vairāk, ja pusēm ir turpmākai pētniecībai un izstrādei nepieciešamie līdzekļi un prasmes. Tādā gadījumā ir maz ticams, ka būs izpildīti Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumi. Citos gadījumos, kad ir pieejamas vairākas tehnoloģijas un

([90]) Saistībā ar nolīgumu, kurš tehniski nav ekskluzīvs nolīgums un kurā līdz ar to uz izbeigšanas klauzulu neattiecas grupu atbrīvojums, licenciārs konkrētos gadījumos var būt līdzīgā atkarības situācijā attiecībā pret licenciātu, kam ir ievērojama pirktspēja. Šāda atkarība nolīguma individuālajā novērtējumā tiks ņemta vērā saskaņā ar 101. pantu.

([91]) Sk. šo pamatnostādņu (48). punktu.

pusēm nav īpašu līdzekļu vai prasmju, pētniecības un izstrādes ierobežojumam, visticamāk, 101. panta 1. punkts nebūs piemērojams, jo tam nebūs būtiskas ierobežojošas ietekmes, vai arī ierobežojums atbildīs 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Ierobežojums var veicināt jaunas tehnoloģijas izplatīšanu, piemēram, mudinot licenciātu koncentrēt uzmanību uz licencētās tehnoloģijas izmantošanu un pilnveidošanu.

3.6. *Grupu atbrīvojuma atcelšana un piemērošanas pārtraukšana*

3.6.1. **Grupu atbrīvojuma priekšrocības atsaukšana**

(168) Kā noteikts TNGAR 6. pantā, Komisija saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1/2003 29. panta 1. punktu var atsaukt grupu atbrīvojuma priekšrocības, ja tā konkrētā gadījumā konstatē, ka tehnoloģiju nodošanas nolīgumam, uz kuru attiecas grupu atbrīvojums, ir ietekme, kas nav saderīga ar Līguma 101. panta 3. punktu. Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1/2003 29. panta 2. punktu dalībvalstu konkurences iestādes var arī atsaukt grupu atbrīvojuma priekšrocības attiecībā uz savas valsts teritoriju, ja tehnoloģiju nodošanas nolīgumam, uz kuru attiecas grupu atbrīvojums, ir ietekme, kas nav saderīga ar 101. panta 3. punktu to dalībvalsts teritorijā vai tās daļā, kurai ir noteikta ģeogrāfiskā tirgus iezīmes.

(169) Konkurences iestādei, kas ierosina atsaukt grupu atbrīvojuma priekšrocības, ir pienākums pierādīt, ka nolīgums ietilpst Līguma 101. panta 1. punkta darbības jomā un neatbilst vienam vai vairākiem 101. panta 3. punkta nosacījumiem ([92]). Tā kā no atsaukšanas izriet, ka attiecīgais nolīgums ierobežo konkurenci 101. panta 1. punkta nozīmē un neatbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem, atsaukumam obligāti jāpievieno negatīvs lēmums saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1/2003 5., 7. vai 9. pantu. Grupu atbrīvojuma priekšrocības atsaukšana rada sekas tikai *ex nunc*, t. i., tas neietekmē nolīguma atbrīvojuma statusu attiecībā uz laikposmu pirms dienas, kad atsaukšana stājas spēkā.

(170) Saskaņā ar TNGAR 6. pantu atsaukšana jo īpaši var būt pamatota šādos apstākļos:

(a) ir ierobežota trešo personu tehnoloģiju piekļuve tirgum, piemēram, līdzīgu ierobežojošu nolīgumu, ar ko licenciātiem aizliegts izmantot trešo personu tehnoloģijas, paralēlu tīklu kumulatīvās iedarbības dēļ;

(b) ir ierobežota potenciālo licenciātu piekļuve tirgum, piemēram, līdzīgu ierobežojošu nolīgumu, ar ko licenciātiem aizliegts izdot licenci citiem licenciātiem, paralēlu tīklu kumulatīvās iedarbības dēļ vai tādēļ, ka tikai tehnoloģiju īpašnieks, kas ir gatavs licencēt attiecīgās tehnoloģiju tiesības, noslēdz nolīgumu par izņēmuma licenci ar licenciātu, kurš jau darbojas produktu tirgū, pamatojoties uz savstarpēji aizstājamu tehnoloģiju tiesībām. Lai tiktu kvalificētas par atbilstīgām, tehnoloģiju tiesībām jābūt gan tehniski, gan komerciāli savstarpēji aizstājamām, lai varētu uzskatīt, ka licenciāts darbojas konkrētā produkta tirgū.

(171) TNGAR 6. panta a) punktā ir minēta iespēja atsaukt grupu atbrīvojuma priekšrocības gadījumos, kad trešās personas licenciāri, arī potenciālie licenciāri, tiek izslēgti no attiecīgajiem tehnoloģiju tirgiem tehnoloģiju nodošanas nolīgumu tīklu kumulatīvās ietekmes dēļ, kas licenciātiem liedz izmantot konkurējošas tehnoloģijas. Citu licenciāru bloķēšana ir iespējama gadījumos, kad vairums uzņēmumu, kas darbojas tirgū un varētu (izdevīgi) iegūt konkurējošu licenci, nevar to darīt, jo ir noslēgti ierobežojoši nolīgumi, un potenciālie licenciāti saskaras ar salīdzinoši lieliem šķēršļiem ieiešanai tirgū. TNGAR 6. panta b) punktā ir minēta atsaukšanas iespēja gadījumos, kad citi licenciāti ir izslēgti tehnoloģiju nodošanas nolīgumu kumulatīvās ietekmes dēļ, kas liedz licenciāriem licencēt citus licenciātus un tādējādi neļauj potenciālajiem licenciātiem iegūt piekļuvi nepieciešamajai tehnoloģijai. Jautājums par tirgus piekļuves bloķēšanu ir sīkāk aplūkots 4.2.2. un 4.2.7. iedaļā.

([92]) Izņēmumu, kas paredzēts 101. panta 3. punktā, piemēro tikai tad, ja ir izpildīti visi četri minētā panta nosacījumi, un tāpēc grupu atbrīvojumu var atsaukt, ja nolīgums neatbilst vienam vai vairākiem no četriem nosacījumiem.

(172) Grupu atbrīvojuma priekšrocības atsaukšana var būt pamatota arī tad, ja:

(a) konkurence starp licenciāriem ir ierobežota, jo ievērojams skaits konkurējošo licenciāru izvirza prasības licenciātiem attiecināt uz viņiem labvēlīgākus nosacījumus, par kuriem panākta vienošanās ar citiem licenciāriem,

(b) klientu piekļuve līguma produktiem ir nepamatoti ierobežota, jo ir ierobežota licenciāra vai licenciāta spēja veikt pasīvo pārdošanu ekskluzīvā teritorijā vai ekskluzīvai klientu grupai, kas rezervēta licenciāram vai licenciātam;

(c) atlīdzība attiecīgajā tehnoloģiju tirgū tiek noteikta virs konkurētspējīgā līmeņa, ņemot vērā līdzīgu pretlicencēšanas nolīgumu starp konkurējošiem uzņēmumiem kumulatīvo ietekmi.

3.6.2. **TNGAR piemērošanas pārtraukšana**

(173) TNGAR 7. pants dod Komisijai iespēju ar regulu izslēgt no TNGAR darbības jomas līdzīgu nolīgumu paralēlus tīklus, ja šie nolīgumi aptver vairāk nekā 50 % no konkrētā tirgus. Šāds pasākums nav vērsts uz atsevišķiem uzņēmumiem, bet attiecas uz visiem uzņēmumiem, kuru nolīgumi ir definēti regulā par TNGAR nepiemērošanu.

(174) TNGAR piemērošanas atsaukšana saskaņā ar 6. pantu nozīmē, ka Komisijai ir jāpieņem lēmumus atbilstoši Regulas (EK) Nr. 1/2003 7. vai 9. pantam, savukārt saskaņā ar TNGAR 7. pantu pieņemtas Komisijas regulas par nepiemērošanu ietekme ir tāda, ka attiecībā uz konkrētajiem ierobežojumiem un tirgiem tiek atceltas priekšrocības, ko nodrošina TNGAR, un tiek pilnībā atjaunota Līguma 101. panta 1. un 3. punkta piemērošana. Pēc tam, kad ir pieņemta regula, ar kuru paziņo, ka TNGAR konkrētā tirgū nepiemēro nolīgumiem, kuros ietverti noteikti ierobežojumi, uzņēmumiem ir jāizmanto Eiropas Savienības Tiesas judikatūra, Komisijas lēmumi, paziņojumi un pamatnostādnes, kurās sniegti norādījumi par to, kā 101. pantu piemērot individuāliem nolīgumiem. Attiecīgā gadījumā Komisija par konkrētu lietu pieņems lēmumu, pēc kura var vadīties visi uzņēmumi, kas darbojas konkrētajā tirgū.

(175) Aprēķinot 50 % tirgus aptvēruma rādītāju, ir jāņem vērā katrs atsevišķais to tehnoloģiju nodošanas nolīgumu tīkls, kuri ietver ierobežojumus vai ierobežojumu kombinācijas, kas rada līdzīgu ietekmi tirgū.

(176) TNGAR 7. pants neparedz, ka Komisijai ir pienākums rīkoties, ja ir pārsniegts tirgus aptvēruma 50 % robežlielums. Kopumā regulas pieņemšana saskaņā ar 7. pantu ir pamatota, ja piekļuve konkrētajam tirgum vai konkurence tajā ir būtiski ierobežota. Novērtējot to, vai ir jāpiemēro 7. pants, Komisija apsvērs, vai atsevišķa atsaukšana nebūtu piemērotāks līdzeklis. Tas jo īpaši var būt atkarīgs no tā, cik daudz konkurējošu uzņēmumu rada kumulatīvu iedarbību tirgū, vai no tā, cik liels ir ietekmēto ģeogrāfisko tirgu skaits Savienībā.

(177) Ikvienā regulā, kas pieņemta saskaņā ar TNGAR 7. pantu, ir skaidri jānorāda darbības joma. Tādēļ Komisijai, pirmkārt, jādefinē konkrētais(-ie) produkta (-u) un ģeogrāfiskais (-ie) tirgus(-i) un, otrkārt, jāidentificē licencēšanas ierobežojumu veids, attiecībā uz kuru TNGAR vairs netiks piemērota. Attiecībā uz pēdējo minēto aspektu Komisija var pielāgot regulas darbības jomu atkarībā no konkurences problēmas, ko tā paredzējusi risināt. Piemēram, kaut arī, nosakot 50 % tirgus pārklājuma attiecību, jāņem vērā visi nekonkurēšanas nolīgumu paralēlie tīkli, Komisija tomēr var nolemt regulas darbības jomā iekļaut vienīgi nekonkurēšanas saistības, kas pārsniedz noteiktu termiņu. Vajadzības gadījumā Komisija var arī sniegt norādījumus, konkretizējot tirgus daļas līmeni, ko konkrētā tirgus kontekstā var uzskatīt par nepietiekamu, lai atsevišķs uzņēmums varētu būtiski veicināt kumulatīvo ietekmi. Parasti, ja produktiem, kuri ietver atsevišķa licenciāra licencēto tehnoloģiju, tirgus daļa nepārsniedz 5 %, ir uzskatāms, ka nolīgums vai nolīgumu tīkls, kas attiecas uz šo tehnoloģiju, nespēj būtiski veicināt kumulatīvu bloķējošo ietekmi ([93]).

([93]) Šajā ziņā sk. *De minimis* paziņojuma 10. punktu, kas minēts šo pamatnostādņu 40. zemsvītras piezīmē.

(178) Vismaz sešus mēnešus ilgais pārejas periods, kas Komisijai jānosaka atbilstoši TNGAR 7. panta 2. punktam, ir paredzēts, lai ļautu attiecīgajiem uzņēmumiem pielāgot savus nolīgumus, ņemot vērā regulu, kurā noteikts, ka TNGAR nepiemēro.

(179) Regula, kurā noteikts, ka TNGAR nepiemēro, neietekmēs attiecīgo nolīgumu atbrīvojuma statusu līdz dienai, kad tā stājas spēkā.

4. LĪGUMA 101. PANTA 1. UN 3. PUNKTA PIEMĒROŠANA ĀRPUS TNGAR DARBĪBAS JOMAS

4.1. ***Vispārīgā analīzes sistēma***

(180) Nolīgumiem, uz kuriem grupu atbrīvojums neattiecas, piemēram, tāpēc, ka ir pārsniegti tirgus daļas robežlielumi vai nolīgumā iesaistītas vairāk nekā divas puses, nepiemēro nelikumīguma prezumpciju. Šādiem nolīgumiem ir nepieciešams individuāls novērtējums saskaņā ar Līguma 101. pantu. Nolīgumi, kas neierobežo konkurenci 101. panta 1. punkta nozīmē vai kas atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem, ir spēkā un ir izpildāmi.

Likumīguma prezumpcija, ja ir pietiekami daudz neatkarīgu kontrolētu tehnoloģiju

(181) Lai veicinātu prognozējamību ārpus TNGAR piemērošanas jomas un detalizēti analizētu tikai tos gadījumus, kas var radīt reālas konkurences problēmas, Komisija uzskata, ka, izņemot stingro ierobežojumu gadījumus, maz ticams, ka Līguma 101. pants būtu pārkāpts, ja papildus tehnoloģijām, ko kontrolē nolīguma puses, ir vismaz četras trešo personu kontrolētas (neatkarīgas) tehnoloģijas, kas var aizstāt licencēto tehnoloģiju ar līdzīgām izmaksām lietotājam. Novērtējot, vai tehnoloģijas ir aizstājamas, ir jāņem vērā attiecīgo tehnoloģiju relatīvais komerciālais ietekmīgums. Tehnoloģijas radītais konkurences spiediens ir ierobežots, ja tā nav komerciāli dzīvotspējīga alternatīva licencētajai tehnoloģijai. Piemēram, ja tīkla ietekmes dēļ patērētāji attiecīgajā tirgū pārliecinoši dod priekšroku produktiem, kuros ietverta licencētā tehnoloģija, citas tirgū jau esošās tehnoloģijas vai tehnoloģijas, kas samērīgā laikposmā varētu parādīties tirgū, var nebūt reāla alternatīva un tādējādi radīt tikai ierobežotu konkurences spiedienu.

(182) Ja uz nolīgumu neattiecas (181). punktā aprakstītā likumīguma prezumpcija, tas nenozīmē, ka uz nolīgumu attiecas Līguma 101. panta 1. punkts un, ja arī attiecas, ka nav izpildīti 101. panta 3. punkta nosacījumi. Šādiem nolīgumiem ir nepieciešams individuāls novērtējums, pamatojoties uz šajās pamatnostādnēs izklāstītajiem principiem.

4.1.1. **Būtiskie faktori novērtējumam saskaņā ar Līguma 101. panta 1. punktu**

(183) Ja nolīgumā nav ietverti ierobežojumi mērķa dēļ, ir jāizvērtē, vai tas ierobežo konkurenci ([94]). Iespējamās ierobežojošās ietekmes piemēri sniegti šo pamatnostādņu 2.2.3. iedaļā.

(184) Novērtējot, vai nolīgums rada ievērojamu konkurences ierobežojumu, ir pienācīgi jāņem vērā tas, kā konkrētajā tirgū darbojas konkurence. Šajā ziņā īpaši būtiski ir šādi faktori:

(a) nolīguma būtība;

(b) pušu stāvoklis tirgū;

(c) konkurentu stāvoklis tirgū;

(d) pircēju stāvoklis konkrētajos tirgos;

(e) šķēršļi ieiešanai tirgū;

(f) tirgus dinamika.

([94]) Sk. (18). punktu.

(185) Konkrēto faktoru nozīme dažādos gadījumos var būt dažāda un ir atkarīga no visiem pārējiem faktoriem. Piemēram, ja pusēm ir liela tirgus daļa, tas parasti norādītu uz tirgus varu, bet, ja ir maz šķēršļu ieiešanai tirgū, šīs varas, iespējams, nav. Tāpēc nav iespējami stingri norādījumi par katra atsevišķa faktora nozīmi.

(186) Tehnoloģiju nodošanas nolīgumi var būt dažādi. Tādēļ ir svarīgi analizēt nolīguma būtību, ievērojot pušu konkurences attiecības un nolīgumā ietvertos ierobežojumus. Analizējot ierobežojumus, ir jālūkojas tālāk par nolīguma tiešo formulējumu. Par netiešu ierobežojumu esību var liecināt veids, kādā puses īsteno konkrēto nolīgumu, kā arī šo pušu attiecīgie stimuli.

(187) Pušu, arī uzņēmumu, kurus *de facto* vai *de jure* kontrolē puses, stāvoklis tirgū norāda uz licenciāra, licenciāta vai to abu tirgus varas pakāpi, ja tāda vispār ir. Jo lielāka tirgus daļa, jo ir iespējama lielāka tirgus vara. Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad tirgus daļa atspoguļo izmaksu izdevīgumu vai citas ar konkurenci saistītas priekšrocības salīdzinājumā ar konkurentiem. Šādas konkurences priekšrocības var, piemēram, izrietēt no pirmā tirugs dalībnieka statusa attiecīgajā tirgū vai ja pusēm pieder standartam būtiski patenti vai augstvērtīgākā tehnoloģija. Tomēr tirgus daļas ir tikai viens no faktoriem tirgus stāvokļa novērtējumā. Piemēram, tehnoloģiju tirgu gadījumā tirgus daļas ne vienmēr pienācīgi atspoguļo attiecīgās tehnoloģijas relatīvo ietekmīgumu un tirgus daļas rādītāji var ievērojami atšķirties atkarībā no dažādām iespējamām aprēķinu metodēm.

(188) Tirgus daļas un iespējamās konkurences priekšrocības un neizdevīgos stāvokļus izmanto arī, lai novērtētu konkurentu stāvokli tirgū. Jo spēcīgāki faktiskie konkurenti un jo lielāks to skaits, jo mazāks risks, ka puses spēs izmantot savu tirgus varu. Savukārt, ja konkurentu ir samērā maz un to stāvoklis tirgū (lielums, izmaksas, pētniecības un izstrādes potenciāls utt.) ir visai līdzīgs, šāda tirgus struktūra var palielināt aizliegtu vienošanos risku.

(189) Pircēju stāvoklis tirgū norāda uz to, vai vienam vai vairākiem pircējiem ir pircēja vara. Pirmais pircēja varas rādītājs ir pircēja tirgus daļa sagādes tirgū. Šī tirgus daļa parāda, cik svarīgs ir šā pircēja pieprasījums attiecībā uz iespējamiem piegādātājiem. Pārējie rādītāji galvenokārt raksturo pircēja stāvokli tālākpārdošanas tirgū, tostarp sniedz priekšstatu par tirdzniecības punktu ģeogrāfisko izplatību un zīmola tēlu galapatērētāju skatījumā. Dažās situācijās pircēja vara var liegt licenciāram vai licenciātam izmantot savu tirgus varu un tādā veidā novērst potenciālas konkurences problēmas rašanos. Tas jo īpaši var notikt, ja spēcīgiem pircējiem ir iespējas un stimuls tirgū rast jaunus piegādes avotus, ja relatīvās cenas nedaudz, taču pastāvīgi pieaug. Ja spēcīgi pircēji tikai panāk sev izdevīgus noteikumus no piegādātāja vai vienkārši jebkuru cenas pieaugumu liek segt saviem klientiem, šo pircēju stāvoklis nav tāds, lai liegtu licenciātam iespēju izmantot savu tirgus varu produktu tirgū un lai tādējādi atrisinātu konkurences problēmu šajā tirgū ([95]).

(190) Šķēršļus ieiešanai tirgū vērtē pēc tā, kādā mērā tirgū pārstāvētie uzņēmumi var palielināt savas cenas virs konkurences līmeņa, neizraisot jaunu dalībnieku ienākšanu tirgū. Ja šķēršļu ieiešanai tirgū nav, viegla un ātra ieiešana tirgū padarītu cenu palielināšanu nerentablu. Parasti šķēršļus ieiešanai tirgū var uzskatīt par nelieliem, ja faktiska ieiešana tirgū, kas ir pietiekama, lai novērstu vai vājinātu tirgus varas izmantošanu, visticamāk, notiks viena vai divu gadu laikā.

(191) Šķēršļus ieiešanai tirgū var radīt daudzi dažādi faktori, piemēram, apjomradīti ietaupījumi un diversifikācijas radīti ietaupījumi (arī daudzpusēju uzņēmumu tīkla ietekme), valsts noteikumi, jo īpaši tad, ja tie paredz ekskluzīvas tiesības, valsts atbalsts, importa tarifi, intelektuālā īpašuma tiesības, īpašumtiesības uz resursiem, ja piedāvājums ir ierobežots, piemēram, dabisku ierobežojumu dēļ, nepieciešamā materiāli tehniskā bāze, pirmā tirgus dalībnieka statusa priekšrocības vai patērētāju uzticība noteiktam zīmolam spēcīgas un ilgstošas reklāmas rezultātā. Arī

([95]) Sk. 1999. gada 7. oktobra spriedumu lietā *Irish Sugar*, T-228/97, ECLI:EU:T:1999:246, 101. punktu.

uzņēmumu noslēgti ierobežojoši nolīgumi var būt šķērslis ieiešanai tirgū, apgrūtinot piekļuvi un bloķējot (potenciālos) konkurentus. Šķēršļi ieiešanai tirgū var pastāvēt visos pētniecības un izstrādes, ražošanas un izplatīšanas procesa posmos. Tas, vai kādi no šiem faktoriem būtu raksturojami kā šķēršļi ieiešanai tirgū, ir īpaši atkarīgs no tā, vai tie ir saistīti ar neatgūstamām izmaksām. Neatgūstamās izmaksas ir izmaksas, kas jāsedz, ieejot vai darbojoties tirgū, un ko zaudē, izejot no šā tirgus. Jo neatgūstamās izmaksas ir lielākas, jo nopietnāk potenciālajiem jaunpienācējiem ir jāapsver ar to saistītie riska faktori un jo pārliecinošāk tirgū pārstāvētie uzņēmumi var draudēt, ka tie pielāgosies jauniem konkurentiem, jo neatgūstamo izmaksu dēļ šiem uzņēmumiem tirgu atstāt ir neizdevīgi. Parasti ieiešana tirgū paredz lielākas vai mazākas neatgūstamās izmaksas. Tāpēc faktiskā konkurence parasti ir iedarbīgāka, un konkrēta gadījuma novērtējumā tai tiks piešķirta lielāka nozīme nekā potenciālai konkurencei.

(192) Jāņem vērā arī konkrēto tirgu dinamika. Dažos dinamiskos tirgos konkrētu ierobežojumu iespējamā negatīvā ietekme var būt mazāk problemātiska, jo dinamisko un inovatīvo konkurentu tehnoloģiju iekšējā konkurence var būt pietiekams ierobežojums. Tomēr citos gadījumos ierobežojumi var sniegt dinamiskā tirgū esošam uzņēmumam ilgstošas konkurences priekšrocības un tādējādi ilgtermiņā negatīvi ietekmēt konkurenci. Tā tas var būt gadījumā, ja ierobežojums neļauj konkurentiem gūt labumu no tīkla ietekmes vai kad tirgus ir pakļauts kritiskā punkta sasniegšanas riskam.

(193) Novērtējot konkrētus ierobežojumus, var būt nepieciešams ņemt vērā citus faktorus. Šie faktori var būt kumulatīvā iedarbība, tas ir, citu līdzīgu nolīgumu esība tirgū, nolīgumu darbības ilgums, tiesiskā vide un rīcība, kas var norādīt uz aizliegtu vienošanos vai veicināt tās noslēgšanu, piemēram, dominance cenu noteikšanā, iepriekš paziņotas cenu izmaiņas un diskusijas par "pareizo" cenu, neelastīgas cenas jaudas pārpalikuma gadījumā, cenu diskriminācija un aizliegtu vienošanos precedenti.

4.1.2. **Novērtējumam būtiskie faktori saskaņā ar Līguma 101. panta 3. punktu**

(194) Konkurenci ierobežojoši tehnoloģiju nodošanas nolīgumi var arī radīt konkurenci veicinošu ietekmi, kas izpaužas kā efektivitātes uzlabojumi, kas atsver konkurenci ierobežojošo ietekmi. Iespējamās konkurenci veicinošās ietekmes novērtējumu veic saskaņā ar Līguma 101. panta 3. punktu, kurā ir noteikts izņēmums attiecībā uz 101. panta 1. punktā ietverto aizliegumu. Lai minētais izņēmums būtu piemērojams, tehnoloģiju nodošanas nolīgumam ir jāatbilst četriem 101. panta 3. punktā izklāstītajiem nosacījumiem (sk. šo pamatnostādņu (9). punktu). Uzņēmumam, kas balstās uz 101. panta 3. punktu, ar pārliecinošiem argumentiem un pierādījumiem ir jāpierāda, ka minētā panta četri nosacījumi ir izpildīti ([96]).

(195) Ierobežojošu nolīgumu novērtējumu saskaņā ar Līguma 101. panta 3. punktu veic, ievērojot faktiskos apstākļus, kādos nolīgums noslēgts ([97]), un pamatojoties uz konkrētajā laikā pastāvošajiem faktiem. Tādēļ vērtējumu ietekmē būtiskas izmaiņas faktos. Izņēmuma noteikums, kas paredzēts 101. panta 3. punktā, ir piemērojams, kamēr vien ir izpildīti visi četri nosacījumi, un vairs nav piemērojams, ja šie nosacījumi nav izpildīti ([98]). Taču, piemērojot 101. panta 3. punktu, jāņem vērā katras puses sākotnējie neatgūstamie ieguldījumi, kā arī nepieciešamais laiks un ierobežojumi, kas vajadzīgi, lai veiktu un atpelnītu šos efektivitāti uzlabojošos ieguldījumus. 101. pantu nevar piemērot, neņemot vērā sākotnējos ieguldījumus un ar tiem saistītos riskus. Tādējādi, ievērojot riskus, kas pusēm jāuzņemas, un vajadzīgos neatgūstamos ieguldījumus, var gadīties, ka ieguldījumu atpelnīšanas periodā nolīgumam attiecīgi vai nu 101. panta 1. punkts nav piemērojams, vai arī tas atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem.

([96]) Sk. Tiesas 2024. gada 27. jūnija spriedumu lietā *Teva UK* u. c./Komisija, C-198/19 P, ECLI:EU:C:2024:551, 135. punktu.

([97]) Sk. Tiesas 1985. gada 17. septembra spriedumu apvienotajās lietās *Ford*/Komisija, 25/84 un 26/84, ECLI:EU:C:1985:340, 25.–26. punktu, un Pamatnostādnes par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu (minētas 9. zemsvītras piezīmē), 44. punktu.

([98]) Sk., piemēram, Komisijas Lēmumu 1999/242/EK (1999. gada 3. marts) par procedūru saskaņā ar EK līguma 85. pantu (IV/36.237 – *TPS*) (OV L 90, 2.4.1999., 6. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/1999/242/oj)). Līdzīgā veidā 101. panta 1. punkta aizliegums ir spēkā tikai tikmēr, kamēr nolīgums ir ar ierobežojošu mērķi vai sekām.

(196) Pirmais 101. panta 3. punktā ietvertais nosacījums prasa novērtēt nolīguma radītos objektīvos ieguvumus. Šādu efektivitātes uzlabojumu piemēri ir izklāstīti šo pamatnostādņu 2.2. iedaļā.

(197) Līguma 101. panta 3. punkta trešais nosacījums paredz, ka nolīgumā nav noteikti ierobežojumi, kas nav obligāti nepieciešami, lai panāktu nolīguma objektīvos ieguvumus. Lai novērtētu, vai ir izpildīti obligātās vajadzības testa nosacījumi, Komisija īpaši vērtēs, vai atsevišķie ierobežojumi dod iespēju veikt attiecīgo darbību efektīvāk nekā tad, ja attiecīgā ierobežojuma nebūtu. Šajā novērtējumā ir jāņem vērā tirgus apstākļi un reālā situācija, kādā puses darbojas. Uzņēmumiem, kas atsaucas uz 101. panta 3. punktu, nav jāapsver hipotētiskās un teorētiskās alternatīvas. Taču tiem ir jāpaskaidro un jāpierāda, kāpēc šķietami reālas un ievērojami mazāk ierobežojošas alternatīvas būtu daudz neefektīvākas. Ja, izmantojot šķietami komerciāli reālu un mazāk ierobežojošu alternatīvu, būtiski samazinātos efektivitāte, attiecīgais ierobežojums ir uzskatāms par obligāti vajadzīgu. Dažos gadījumos var būt nepieciešams pārbaudīt arī, vai nolīgums kā tāds ir obligāti vajadzīgs, lai panāktu attiecīgos efektivitātes uzlabojumus. Vienkāršas licencēšanas gadījumā starp divām pusēm parasti nav nepieciešams iet tālāk par pārbaudi, vai atsevišķie ierobežojumi ir obligāti. Parasti nepastāv alternatīva, kas būtu mazāk ierobežojoša nekā licences nolīgums.

(198) Līguma 101. panta 3. punkta otrais nosacījums paredz, ka patērētāji saņem taisnīgu daļu no ieguvumiem. Tas nozīmē, ka saskaņā ar licenci ražotu produktu patērētājiem ir vismaz jāsaņem kompensācija par nolīguma negatīvo ietekmi ([99]). Tas nozīmē, ka efektivitātes uzlabojumiem ir pilnīgi jāatsver nolīguma iespējami radītā negatīvā ietekme uz cenām, izlaidi un citiem svarīgiem faktoriem. To var panākt, mainot attiecīgo uzņēmumu izmaksu struktūru, dodot tiem stimulu samazināt cenu vai dodot patērētājiem iespēju iegādāties jaunus vai uzlabotus produktus, kompensējot iespējamo cenu pieaugumu ([100]).

(199) Līguma 101. panta 3. punkta pēdējais nosacījums paredz, ka nolīgums nedod pusēm iespēju likvidēt konkurenci attiecībā uz būtisku attiecīgo produktu daļu. Tas paredz analīzi par atlikušo konkurences spiedienu tirgū un nolīguma ietekmi uz šādiem konkurences avotiem. Lai piemērotu šo nosacījumu, ir jāņem vērā 101. panta 3. punkta un 102. panta savstarpējā mijiedarbība. Ievērojot iedibināto judikatūru, Līguma 101. panta 3. punkta piemērošana neizslēdz 102. panta piemērošanu ([101]). Turklāt, tā kā gan 101., gan 102. panta mērķis ir uzturēt tirgū efektīvu konkurenci, tad, lai ievērotu konsekvenci, 101. panta 3. punkts ir jāsaprot tā, ka tiek izslēgta izņēmuma noteikuma piemērošana attiecībā uz ierobežojošiem nolīgumiem, kuri ietver dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu ([102]). Tas, ka nolīgums būtiski samazina konkurenci attiecībā uz vienu būtisku parametru, ne vienmēr nozīmē, ka konkurence ir likvidēta 101. panta 3. punkta nozīmē. Tehnoloģiju kopfonds, piemēram, var izraisīt nozares standartu noteikšanu, radot situāciju, kad tehnoloģisko formātu konkurence ir vāja. Tiklīdz galvenie tirgus dalībnieki pieņem noteiktu formātu, tīkla ietekme var ļoti apgrūtināt alternatīvu formātu saglabāšanos. Tomēr tas nenozīmē, ka *de facto* nozares standarta izveide vienmēr likvidē konkurenci 101. panta 3. punkta pēdējā nosacījuma nozīmē, jo īpaši tad, ja piegādātāji joprojām var brīvi konkurēt cenas, kvalitātes, izvēles, inovācijas un produktu īpašību ziņā.

([99]) Sk. 85. punktu Pamatnostādnēs par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas 9. zemsvītras piezīmē.

([100]) Turpat, 98. un 102. punkts.

([101]) Pēc analoģijas sk. Tiesas 2000. gada 16. marta spriedumu apvienotajās lietās *Compagnie Maritime Belge*, C-395/96 P un C-396/96 P, ECLI:EU:C:2000:132, 130. punktu. Tāpat 101. panta 3. punkta piemērošana nav šķērslis, lai piemērotu Līguma noteikumus par preču, pakalpojumu, personu un kapitāla brīvu apriti. Šie noteikumi noteiktos apstākļos ir piemērojami nolīgumiem, lēmumiem un saskaņotām darbībām 101. panta nozīmē. Šajā ziņā sk. Tiesas 2002. gada 19. februāra spriedumu lietā *Wouters*, C-309/99, ECLI:EU:C:2020:98, 120. punktu.

([102]) Šajā ziņā sk. Pirmās instances tiesas 1990. gada 10. jūlija spriedumu lietā *Tetra Pak* (I), T-51/89, ECLI:EU:T:1990:41. Sk. arī 106. punktu Pamatnostādnēs par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu, kas minētas šo pamatnostādņu 9. zemsvītras piezīmē.

4.2. *Līguma 101. panta piemērošana dažādiem licencēšanas ierobežojumu veidiem*

(200) Šajā iedaļā aplūkoti dažādi ierobežojumu veidi, kurus parasti iekļauj tehnoloģiju nodošanas nolīgumos. Ierobežojumi, kas jau ir aplūkoti šo pamatnostādņu citās iedaļās, jo īpaši 3.4. iedaļā par stingrajiem ierobežojumiem un 3.5. iedaļā par izslēgtajiem ierobežojumiem, šajā iedaļā ir aplūkoti tikai īsumā.

(201) Šajā iedaļā skatīti gan konkurējošu pušu, gan nekonkurējošu pušu noslēgti nolīgumi. Attiecībā uz konkurentu nolīgumiem vajadzības gadījumā ir ievērots savstarpēju un nesasvstarpēju nolīgumu nošķirums. Attiecībā uz nekonkurējošu pušu nolīgumiem šāds nošķirums nav nepieciešams. Kad uzņēmumi nav ne faktiski, ne potenciāli konkurenti konkrētajā tehnoloģiju tirgū vai licencēto tehnoloģiju ietverošo produktu tirgū, savstarpēja licence praktiski ir līdzvērtīga divām atsevišķām licencēm. Situācija ir atšķirīga, kad runa ir par nolīgumiem, ar ko puses kopīgi izveido tehnoloģiju paketi, kas pēc tam tiek licencēta trešām personām. Šāda kārtība ir aplūkota šajā iedaļā.

(202) Šajā iedaļā nav skatīti tehnoloģiju nodošanas nolīgumos noteiktie pienākumi, kas parasti neierobežo konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē. Šādi pienākumi ir (neizsmeļošs saraksts):

(a) konfidencialitātes pienākumi;

(b) pienākums licenciātiem neizsniegt apakšlicences;

(c) pienākumi neizmantot licencēto tehnoloģiju tiesības pēc nolīguma darbības izbeigšanās, ja licencētās tehnoloģiju tiesības joprojām ir derīgas un ir spēkā;

(d) pienākumi palīdzēt licenciāram īstenot licencētās intelektuālā īpašuma tiesības;

(e) pienākumi maksāt noteiktu minimālo licences atlīdzību vai ražot noteiktu minimālo daudzumu produktu, kuros ietverta licencētā tehnoloģija;

(f) pienākumi izmantot licenciāra preču zīmi vai uz produkta norādīt licenciāra nosaukumu.

4.2.1. **Pienākums maksāt licences atlīdzību**

(203) Tehnoloģiju nodošanas nolīguma puses parasti var brīvi noteikt licenciātam piemērojamo licences atlīdzību un maksāšanas kārtību, neizraisot Līguma 101. panta 1. punkta piemērošanu. Šis princips attiecas gan uz konkurentu nolīgumiem, gan uz nekonkurējošu pušu nolīgumiem. Licences atlīdzība var būt noteikta, piemēram, kā noteikta summa, kā procentuāla daļa no pārdošanas cenas vai kā fiksēta summa par katru produktu, kas ietver licencēto tehnoloģiju. Gadījumos, kad licencētā tehnoloģija attiecas uz resursiem, kas tiek iestrādāti galaproduktā, tas parasti neierobežo konkurenci attiecībā uz licences atlīdzību, ko aprēķina, pamatojoties uz galaprodukta cenu, ja vien licencētā tehnoloģija produktā ir iekļauta ([103]). Programmatūras licencēšanas gadījumā licences atlīdzība, pamatojoties uz lietotāju skaitu vai iekārtu skaitu, parasti ir saderīga ar 101. panta 1. punktu.

(204) Ārpus grupu atbrīvojuma noteikumi par licences atlīdzību tehnoloģiju nodošanas nolīgumos starp konkurentiem var ierobežot konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē, ja konkurenti iesaistās savstarpējā licencēšanā un piemēro mainīgās licences atlīdzības, kas ir acīmredzami nesamērīgi salīdzinājumā ar licences tirgus vērtību, un ja pusēm ir līdzīga izmaksu struktūra, vai ja šādai licences atlīdzībai ir būtiska ietekme uz tirgus cenām. Nosakot, vai licences atlīdzība ir nesamērīga, nepieciešams pārbaudīt, kādas licences atlīdzības attiecīgajā produktu tirgū citi licenciāti maksā par tām pašām vai savstarpēji aizstājošām tehnoloģijām. Šādos gadījumos maz ticams, ka ir izpildīti 101. panta 3. punkta nosacījumi.

([103]) Tas neskar iespējamo Līguma 102. panta piemērošanu licences atlīdzības noteikšanai (sk. Tiesas 1978. gada 14. februāra spriedumu lietā *United Brands*, C-27/76, ECLI:EU:C:1978:22, 250. punktu, sk. arī Tiesas 2009. gada 16. jūlija spriedumu lietā *Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH*, C-385/07 P, ECLI:EU:C:2009:456, 142. punktu).

(205) Grupu atbrīvojums attiecas uz tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem tikmēr, kamēr saskaņā ar nolīgumu licencētās tehnoloģiju tiesības ir derīgas un ir spēkā. Tomēr nolīgumi, kuros ietverti pienākumi maksāt licences atlīdzību, kas pārsniedz licencēto tehnoloģiju tiesību derīguma periodu, ne vienmēr ierobežo konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē, jo īpaši tad, ja licenciāts var brīvi izbeigt nolīgumu. Piemēram, šāda veida noteikumi var ļaut licenciātam sadalīt licences atlīdzību ilgākā laikposmā. Ja pēc licencēto tehnoloģiju tiesību izbeigšanās trešās personas var likumīgi izmantot tehnoloģiju un radīt pietiekamu konkurences spiedienu tirgū, ir maz ticams, ka licences atlīdzība pēc termiņa beigām ierobežos konkurenci 101. panta 1. punkta nozīmē ([104]). Tomēr īpašos apstākļos šādi pienākumi var ierobežot konkurenci, piemēram, ja, izbeidzoties tiesību termiņam, nolīguma izbeigšana būtiski kavētu licenciāta spēju turpināt darbību tirgū un ja trešās personas neizdara pietiekamu konkurences spiedienu (piemēram, jo ir lieli šķēršļi ieiešanai tirgū) ([105]).

(206) Ja nolīgumu ir noslēgušas nekonkurējošas puses, grupu atbrīvojums attiecas uz nolīgumiem, kuros licences atlīdzību aprēķina, pamatojoties gan uz produktiem, kas ražoti ar licencēto tehnoloģiju, gan produktiem, kas ražoti, izmantojot trešo personu licencētas tehnoloģijas. Šādi nolīgumi var atvieglot licences atlīdzības uzskaiti. Tomēr tie var arī izraisīt tirgus piekļuves bloķēšanu, palielinot trešo personu resursu izmantošanas izmaksas, un tādējādi tiem var būt līdzīga ietekme kā nekonkurēšanas pienākumam. Ja licences atlīdzību maksā ne tikai par produktiem, kas ražoti ar licencēto tehnoloģiju, bet arī par produktiem, kas ražoti ar trešo personu tehnoloģiju, licences atlīdzība palielina otrā veida produktu izmaksas un samazina pieprasījumu pēc trešo personu tehnoloģijas. Tādējādi gadījumos ārpus grupu atbrīvojuma ir jāizskata jautājums, vai ierobežojums nebloķē piekļuvi tirgum. Šajā nolūkā būtu jālieto analītiskā sistēma, kas izklāstīta šo pamatnostādņu 4.2.7. iedaļā turpmāk. Ja nolīgumam ir būtiska bloķējoša ietekme, uz to attiecas Līguma 101. panta 1. punkts, un maz ticams, ka būs izpildīti 101. panta 3. punkta nosacījumi, ja vien nepastāv cits praktisks veids, kā aprēķināt un uzraudzīt licences atlīdzības maksājumus.

4.2.2. **Izņēmuma licenču izsniegšana un pārdošanas ierobežojumi**

(207) Šajās pamatnostādnēs ir lietderīgi nošķirt ierobežojumus, kas attiecas uz ražošanu konkrētā teritorijā (izņēmuma vai vienīgās licences), un ierobežojumus, kas attiecas uz licencēto tehnoloģiju ietverošo produktu pārdošanu konkrētā teritorijā un/vai konkrētai klientu grupai (pārdošanas ierobežojumi).

4.2.2.1. *Izņēmuma un vienkāršās licences*

(208) "Izņēmuma licence" nozīmē, ka licenciāram pašam nav atļauts ražot, balstoties uz licencētām tehnoloģiju tiesībām, kā arī tam nav atļauts šīs tiesības licencēt trešām personām vispārīgi vai noteiktam lietojumam vai noteiktā teritorijā. Šādos gadījumos licenciāts ir vienīgā puse, kurai ir atļauts ražot, pamatojoties uz licencētajām tehnoloģiju tiesībām, noteiktam lietojumam vai attiecīgajā teritorijā.

(209) Vienīgā licence nozīmē, ka licenciārs apņemas nelicencēt trešām personām ražošanu noteiktā teritorijā, bet saglabā tiesības ražot pats, izmantojot licencēto tehnoloģiju.

(210) Ja licenciārs apņemas konkrētajā teritorijā neražot pats un neizsniegt licences citiem ražotājiem, šī teritorija var aptvert visu pasauli vai kādu tās daļu.

(211) Izņēmuma vai vienīgajām licencēm bieži ir pievienoti pārdošanas ierobežojumi, ar ko pusēm ir noteikts, kur tās drīkst pārdot produktus, kuros ietverta licencētā tehnoloģija.

(212) Savstarpēja ekskluzīva licencēšana starp konkurentiem ir tirgus un klientu sadales veids, kā noteikts TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā. Tomēr uz savstarpēju vienīgo licenci starp konkurentiem līdz 20 % tirgus daļas robežlielumam attiecas grupu atbrīvojums. Ar šādu nolīgumu puses savstarpēji apņemas nepiešķirt savu konkurējošo tehnoloģiju licences trešām personām, bet var pašas turpināt izmantot tehnoloģijas. Ja pusēm ir ievērojama tirgus vara, šādi nolīgumi var atvieglot aizliegtu vienošanos noslēgšanu, jo nodrošina, ka puses attiecīgajā tirgū ir vienīgās, kuras ražo produktus, izmantojot licencēto tehnoloģiju.

([104]) Sk. Tiesas 2016. gada 7. jūlija spriedumu lietā *Genentech*, C-567/14, ECLI:EU:C:2016:526, 39.–40. punktu.
([105]) Sk. arī (124). un turpmākos punktus.

(213) Uz nesasvstarpēju izņēmuma licencēšanu starp konkurentiem līdz 20 % tirgus daļas robežlielumam attiecas grupu atbrīvojums. Ja tiek pārsniegts tirgus daļas slieksnis, ekskluzīva licencēšana var radīt ierobežojošas sekas; jo lielāka ir jebkuras puses tirgus vara, jo lielāka ir ierobežojošu seku iespējamība. Ja izņēmuma licence darbojas pasaules mērogā, tas nozīmē, ka licenciārs pamet tirgu. Gadījumos, kad izņēmums attiecas uz noteiktu teritoriju, piemēram, konkrētu dalībvalsti, nolīgums nozīmē, ka licenciārs atsakās no tādu preču ražošanas un pakalpojumu sniegšanas attiecīgajā teritorijā, kas balstīti uz licencēto tehnoloģiju. Lai novērtētu šādas izņēmuma licences, ir jāņem vērā licenciāra un licenciāta tirgus vara. Ja abu pušu ietekme produktu tirgū ir ierobežota un licenciāram nepietiek jaudas tehnoloģijas efektīvai izmantošanai licenciāta teritorijā, maz iespējams, ka uz nolīgumu attieksies Līguma 101. panta 1. punkts. Pastāv īpašs gadījums, kad licenciārs un licenciāts konkurē tikai tehnoloģiju tirgū. Tādam licenciāram kā pētniecības institūtam vai mazam pētniecības uzņēmumam, piemēram, atvasuzņēmumam, kas konkurē ar licenciātu tikai tehnoloģiju tirgū, trūkst ražošanas un izplatīšanas spēju, lai efektīvi piedāvātu tirgū produktus, kas ietver licencēto tehnoloģiju. Šādos gadījumos licenciārs nespēj efektīvi konkurēt produktu lejupējā tirgū. Līdz ar to ir maz ticams, ka izņēmuma licence ierobežos konkurenci 101. panta 1. punkta nozīmē, ja licenciātam nav būtiskas tirgus varas.

(214) Nekonkurējošu pušu noslēgti izņēmuma licences nolīgumi – ciktāl uz tiem attiecas Līguma 101. panta 1. punkts – visticamāk, atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Izņēmuma licence bieži ir nepieciešama, lai stimulētu licenciātu ieguldīt līdzekļus licencētajā tehnoloģijā un laikus laist produktus tirgū. Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad licenciātam ir jāiegulda lieli līdzekļi licencētās tehnoloģijas turpmākajā izstrādē. Iebilstot pret izņēmuma statusu, kad licenciāts ir sekmīgi komercializējis licencēto tehnoloģiju, licenciātam tiktu atņemta atdeve no tā investīcijām un tas kaitētu konkurencei, tehnoloģijas izplatīšanai un inovācijai. Tāpēc Komisija tikai izņēmuma gadījumos varētu iebilst pret nekonkurējošu pušu noslēgtiem izņēmuma licences nolīgumiem neatkarīgi no licences teritoriālās darbības jomas.

(215) Tomēr, ja licenciātam jau pieder aizstājama tehnoloģija, ko tas izmanto iekšējai ražošanai, izņēmuma licence var nebūt nepieciešama, lai licenciātam dotu stimulu laist tirgū produktu. Šādos gadījumos uz izņēmuma licencēšanu tā vietā var attiekties Līguma 101. panta 1. punkts, jo īpaši tad, ja licenciātam konkrētā produktu tirgū ir spēcīga vara. Galvenā situācija, kurā iejaukšanās var būt attaisnota, ir tad, ja dominējošs licenciāts iegūst izņēmuma licenci uz vienu vai vairākām konkurējošām tehnoloģijām. Uz šādiem nolīgumiem, visticamāk, attiecas 101. panta 1. punkts, un maz ticams, ka būs izpildīti 101. panta 3. punkta nosacījumi. Lai varētu piemērot 101. panta 1. punktu, pastāv nosacījums, ka ieiešanai tehnoloģiju tirgū ir jābūt apgrūtinātai un licencētajai tehnoloģijai ir jābūt reālam tirgus konkurences avotam. Šādos apstākļos izņēmuma licence var bloķēt trešo personu licenciātus, palielināt šķēršļus ieiešanai tirgū un ļaut licenciātam saglabāt vai stiprināt savu tirgus varu.

(216) Savstarpējās licencēšanas nolīgumi, ar kuriem divas vai vairākas puses savstarpēji piešķir viena otrai licences un nepiešķir licences trešām personām, rada īpašas bažas, ja rezultātā izveidotā tehnoloģiju pakete *de facto* izveido nozares standartu, kuram trešām personām ir jābūt piekļuvei, lai tās efektīvi konkurētu tirgū. Šādos gadījumos šāda kārtība veido tās pusēm rezervētu slēgtu standartu. Komisija šādus nolīgumus vērtēs, piemērojot tos pašus principus kā tehnoloģiju kopfondu gadījumā (skatīt šo pamatnostādņu 4.4. iedaļu). Jo īpaši tehnoloģijas, kas atbalsta šādu standartu, parasti būtu jālicencē trešām personām ar taisnīgiem, saprātīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem ([106]) saskaņā ar piemērojamo standartu izstrādes procesu ([107]). Ja nolīguma puses konkurē ar trešām personām esošā produktu tirgū, uz kuru attiecas nolīgums, iespējams, slēgtam standartam var būt ievērojama izslēdzošā ietekme. Tādu negatīvu ietekmi uz konkurenci var novērst tikai tad, ja licences piešķir arī trešām personām.

([106]) Šajā ziņā sk. Komisijas paziņojumu par *Canon/Kodak* lietu (OV C 330, 1.11.1997., 10. lpp.) un *IGR Stereo Television* lietu, kas minēta šādā dokumentā: Eiropas Komisijas Vienpadsmitais ziņojums par konkurences politiku, kas publicēts kopā ar Piecpadsmito pārskata ziņojumu par Eiropas Kopienu darbību 1981. gadā, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 1982., 94. punktu.

([107]) Sk. norādes par standartizāciju Pamatnostādņu par horizontālajiem nolīgumiem 7. nodaļā.

4.2.2.2. *Pārdošanas ierobežojumi*

(217) Arī attiecībā uz pārdošanas ierobežojumiem ir svarīgi nošķirt konkurentu un nekonkurējošu pušu veikto licencēšanu.

(218) Ierobežojumi vienai vai abām pusēm nodarboties ar aktīvo un pasīvo pārdošanu, kas ietverti konkurentu savstarpējā nolīgumā, saskaņā ar TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu ir konkurences stingrie ierobežojumi. Uz šādiem pārdošanas ierobežojumiem attiecas Līguma 101. panta 1. punkts, un maz ticams, ka būs izpildīti 101. panta 3. punkta nosacījumi. Šādus ierobežojumus parasti uzskata par tirgus sadali, jo tie liedz attiecīgajai pusei nodarboties ar aktīvo un pasīvo pārdošanu tādās teritorijās un tādām klientu grupām, ko, nepastāvot nolīgumam, tā faktiski apkalpoja vai reāli varētu apkalpot.

(219) Konkurentu nesavstarpēju nolīgumu gadījumā grupu atbrīvojums ir piemērojams licenciātam vai licenciāram noteiktiem aktīvās vai pasīvās pārdošanas ierobežojumiem ekskluzīvajā teritorijā vai ekskluzīvajai klientu grupai, kas rezervēta otrai pusei (sk. TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta i) punktu) līdz tirgus daļas robežlielumam, kas ir 20 %. Pārsniedzot tirgus daļas robežlielumu, uz šādiem pārdošanas ierobežojumiem attiecas Līguma 101. panta 1. punkts, ja vienai vai abām pusēm ir būtiska tirgus vara. Tomēr šādi ierobežojumi var būt obligāti vajadzīgi vērtīgu tehnoloģiju izplatīšanai un tādējādi var atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Tas ir iespējams, ja licenciāram ir salīdzinoši vājš tirgus stāvoklis teritorijā, kurā tas pats izmanto attiecīgo tehnoloģiju. Šādos gadījumos licenciāta piemērotie aktīvās pārdošanas ierobežojumi var būt obligāti vajadzīgi, lai licenciāru pamudinātu izsniegt licenci. Ja šādu ierobežojumu nebūtu, licenciārs varētu saskarties ar aktīvu konkurenci savā galvenajā darbības teritorijā. Tāpat var būt obligāti vajadzīgs aktīvās pārdošanas ierobežojumus noteikt licenciāram, jo īpaši, ja licenciātam ir salīdzinoši vājš stāvoklis tirgū tam iedalītajā teritorijā un, lai izmantotu licencēto tehnoloģiju, tam ir efektīvi jāveic būtiski ieguldījumi.

(220) Grupu atbrīvojums attiecas arī uz licenciāta aktīvās pārdošanas ierobežojumiem ekskluzīvā teritorijā vai ekskluzīvai klientu grupai, kas iedalīta citam licenciātam, kurš laikā, kad tika noslēgts tehnoloģiju nodošanas nolīgums, nebija licenciāra konkurents. Tomēr tas attiecas tikai uz gadījumiem, kad nolīgums nav savstarpējs (sk. TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunkta ii) punktu). Pārsniedzot tirgus daļas robežlielumu, uz šādiem aktīvās pārdošanas ierobežojumiem, visticamāk, attieksies Līguma 101. panta 1. punkts, ja pusēm ir ievērojama tirgus vara. Tomēr laikposmā, kas aizsargātajam licenciātam nepieciešams, lai ieietu jaunā tirgū un nostiprinātu savu klātbūtni tam iedalītajā teritorijā vai attiecībā uz iedalīto klientu grupu, ierobežojums, visticamāk, ir obligāti vajadzīgs 101. panta 3. punkta nozīmē. Šī aizsardzība pret aktīvo pārdošanu dod iespēju licenciātam pārvarēt nevienlīdzību, ar ko tas saskaras tāpēc, ka daži no licenciātiem ir licenciāra konkurējoši uzņēmumi un tādējādi jau ir nostabilizējušies tirgū. Licenciātiem noteikti pasīvās pārdošanas ierobežojumi tajā teritorijā vai tai klientu grupai, kas iedalīta tikai citam licenciātam, saskaņā ar TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu ir stingrais ierobežojums.

(221) Attiecībā uz nolīgumiem starp nekonkurējošām pusēm grupu atbrīvojumu līdz 30 % tirgus daļas robežlielumam piemēro ierobežojumiem attiecībā uz licenciāta iespējām veikt aktīvu un pasīvu pārdošanu teritorijā vai klientu grupai, kas rezervēta tikai licenciāram. Pārsniedzot šo robežlielumu, šādiem ierobežojumiem ir nepieciešams individuāls novērtējums. Dažos gadījumos uz tiem var neattiekties Līguma 101. panta 1. punkts vai tie var atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem, piemēram, ja tie ir objektīvi nepieciešami vērtīgu tehnoloģiju izplatīšanai. Tas ir iespējams, ja licenciāram ir salīdzinoši vājš tirgus stāvoklis teritorijā, kurā tas pats izmanto attiecīgo tehnoloģiju. Šādos gadījumos licenciāta iespējas veikt aktīvo pārdošanu ierobežojumi var būt obligāti vajadzīgi, lai licenciāru pamudinātu izsniegt licenci. Ja šādu ierobežojumu nebūtu, licenciārs varētu saskarties ar aktīvu konkurenci savā galvenajā darbības teritorijā. Citos gadījumos licenciātam noteikti pārdošanas ierobežojumi var būt 101. panta 1. punkta piemērošanas jomā un neatbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Tas varētu būt gadījumā, kad licenciāram atsevišķi ir ievērojama tirgus vara un gadījumā, kad vairāki līdzīgi nolīgumi, kurus noslēguši licenciāri un kuriem kopā ir spēcīga ietekme attiecīgajā tirgū, rada kumulatīvu iedarbību.

(222) Tomēr attiecībā uz nolīgumiem starp nekonkurējošām pusēm, ja licenciārs attiecīgajā teritorijā izmanto selektīvās izplatīšanas sistēmu, nav atļauts apvienot šo sistēmu ar ekskluzīvu teritoriālo vai klientu grupu sadali, ja tas ierobežotu aktīvo vai pasīvo pārdošanu galalietotājiem. Šāda kombinācija būtu stingrs ierobežojums saskaņā ar TNGAR 4. panta 2. punkta c) apakšpunktu (sk. šo pamatnostādņu (151). punktu).

(223) Pārdošanas ierobežojumi licenciāram, uz kuriem attiecas Līguma 101. panta 1. punkts, visticamāk, atbildīs 101. panta 3. punkta nosacījumiem, izņemot, ja licenciāra tehnoloģijai tirgū nav reālu alternatīvu vai šīs alternatīvas licenciātam licencē trešās personas. Šādi ierobežojumi un jo īpaši aktīvās pārdošanas ierobežojumi var būt obligāti vajadzīgi 101. panta 3. punkta nozīmē, lai stimulētu licenciātu ieguldīt līdzekļus licencēto tehnoloģiju ietverošo produktu ražošanā, mārketingā un pārdošanā. Iespējams, ka licenciāta stimuls ieguldīt līdzekļus būtu ievērojami mazāks, ja tas tieši konkurētu ar licenciāru, kuram no ražošanas izmaksām nav jāsedz licences atlīdzība, un tādējādi var novest pie tā, ka ieguldījumu līmenis nav optimāls.

(224) Attiecībā uz ierobežojumiem nolīgumos starp nekonkurējošām pusēm attiecībā uz licenciāta iespējām veikt aktīvu pārdošanu teritorijās vai klientu grupām, kas ekskluzīvi iedalītas citiem licenciātiem, šiem ierobežojumiem piemēro grupu atbrīvojumu līdz 30 % tirgus daļas robežlielumam. Pārsniedzot šo robežlielumu, šādiem ierobežojumiem ir nepieciešams individuāls novērtējums. Ja licenciātam ir būtiska tirgus vara, šie ierobežojumi var ierobežot konkurenci tehnoloģijas ietvaros, un uz tiem, visticamāk, attieksies Līguma 101. panta 1. punkts. Tomēr šādi ierobežojumi var atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem, ja tie ir nepieciešami, lai novērstu parazītismu un mudinātu licenciātu ieguldīt vajadzīgos līdzekļus licencētās tehnoloģijas efektīvā izmantošanā tā teritorijā un lai veicinātu licencētā produkta pārdošanu. Pasīvās pārdošanas ierobežojumi saskaņā ar TNGAR 4. panta 2. punkta b) apakšpunktu tiek klasificēti kā stingri ierobežojumi (sk. (144).–(151). punktu). Šādi ierobežojumi kopumā, visticamāk, neatbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem.

4.2.3. **Ražošanas apjoma ierobežojumi**

(225) Konkurentu tehnoloģiju nodošanas nolīgumos ietverti savstarpēji ražošanas apjoma ierobežojumi ir stingri ierobežojumi, kas izklāstīti TNGAR 4. panta 1. punkta b) apakšpunktā (sk. šo pamatnostādņu (128). punktu). 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts neietver ražošanas apjoma ierobežojumus attiecībā uz licencēto tehnoloģiju, kas licenciātam piemēroti nesavstarpējā nolīgumā vai kas piemēroti tikai vienam licenciātam savstarpējā nolīgumā. Uz šādiem ierobežojumiem grupu atbrīvojums attiecas līdz tirgus daļas 20 % robežlielumam. Ja minētais robežlielums tiek pārsniegts, ražošanas apjoma ierobežojumi ir jānovērtē individuāli. Šādi ierobežojumi var ierobežot konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē, ja pusēm ir būtiska tirgus vara. Tomēr domājams, ka gadījumos, kad licenciāra tehnoloģija ir būtiski pārāka par licenciāta tehnoloģiju un ražošanas apjoma ierobežojuma līmenis ievērojami pārsniedz licenciāta ražošanas apjomu pirms nolīguma noslēgšanas, būs piemērojams 101. panta 3. punkts. Tādā gadījumā ražošanas apjoma ierobežošanas ietekme ir ierobežota pat tirgos ar augošu pieprasījumu. Piemērojot Līguma 101. panta 3. punktu, ir jāņem vērā arī tas, ka šādi ierobežojumi var būt nepieciešami, lai stimulētu licenciāru pēc iespējas plašāk izplatīt savu tehnoloģiju. Piemēram, iespējams, ka licenciārs nelabprāt izsniedz licences saviem konkurentiem, ja nevar noteikt ierobežojumu licenci izmantot tikai noteiktā ražotnē ar konkrētu ražošanas jaudu (ražotnes licence). Ja tehnoloģiju nodošanas nolīgums nodrošina savstarpēji papildinošu aktīvu reālu integrāciju, licenciātam noteikti ražošanas apjoma ierobežojumi var atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Taču maz ticams, ka tas tā būs, ja pusēm ir ievērojama tirgus vara.

(226) Nekonkurējošu pušu tehnoloģiju nodošanas nolīgumos noteiktiem ražošanas apjoma ierobežojumiem grupu atbrīvojums ir piemērojams līdz 30 % tirgus daļas robežlielumam. Pārsniedzot šo robežlielumu, ir jāveic individuāls ietekmes novērtējums. Galvenais konkurences ierobežošanas risks, kas izriet no licenciātiem nekonkurējošu pušu nolīgumos noteiktiem ražošanas apjoma ierobežojumiem, ir licenciātu konkurences samazināšanās tehnoloģijas ietvaros. Šādas konkurenci ierobežojošās ietekmes apmērs ir atkarīgs no licenciāra un licenciāta stāvokļa tirgū un no pakāpes, kādā ražošanas apjoma ierobežošana liedz licenciātam apmierināt pieprasījumu pēc produktiem, kuros ietverta licencētā tehnoloģija.

(227) Ja ražošanas apjoma ierobežojumi ir apvienoti ar ekskluzīvu teritoriju vai ekskluzīvu klientu grupu noteikšanu, to ierobežojošā ietekme palielinās. Divu veidu ierobežojumu apvienošana rada lielāku iespējamību, ka nolīgums kalpo tirgu sadalīšanai.

(228) Ražošanas apjoma ierobežojumi, kas licenciātam noteikti nekonkurējošu pušu nolīgumos, var arī veicināt konkurenci, sekmējot tehnoloģiju izplatīšanu. Kā tehnoloģijas piegādātājam licenciāram parasti būtu jābūt iespējai brīvi noteikt, kāds ražošanas apjoms licenciātam ir atļauts, izmantojot licencēto tehnoloģiju. Ja licenciārs nevar brīvi noteikt licenciāta ražošanas apjomu, vairāki tehnoloģiju nodošanas nolīgumi, iespējams, vispār

netiktu noslēgti, kas negatīvi ietekmētu jaunu tehnoloģiju izplatīšanu. Tas jo īpaši iespējams, ja licenciārs ir arī ražotājs, jo licenciāta saražotā produkcija var nonākt atpakaļ licenciāra galvenajā darbības zonā un tādā veidā tieši ietekmēt tā darbību. No otras puses, maz iespējams, ka ražošanas apjoma ierobežojumi būtu nepieciešami licenciāra tehnoloģijas izplatīšanai, ja tie ir apvienoti ar pārdošanas ierobežojumiem, ar ko licenciātam aizliedz pārdot tajā teritorijā vai tai klientu grupai, kas ir rezervēta licenciāram.

4.2.4. **Pielietojuma jomas ierobežojumi**

(229) Saskaņā ar pielietojuma jomas ierobežojumu licenciāts licencēto tehnoloģiju izmanto tikai vienā vai vairākās tehniskās piemērošanas jomās, produktu tirgos vai rūpniecības nozarēs. Tas nozīmē, ka licenciāts licencētās tehnoloģiju tiesības var izmantot tikai šajās norādītajās jomās. Rūpniecības nozare var aptvert vairākus produktu tirgus, bet ne kāda produktu tirgus daļu. To pašu tehnoloģiju bieži var izmantot, lai ražotu dažādus produktus, šie produkti var būt tajā pašā vai dažādos produktu tirgos. Piemēram, formēšanas tehnoloģiju var izmantot, lai izgatavotu plastmasas pudeles un plastmasas glāzes tajā pašā rūpniecības nozarē, bet katrs no šiem produktiem pieder atsevišķam produktu tirgum. Tomēr viena produkta tirgus var ietvert vairākas tehniskā pielietojuma jomas. Piemēram, mikroshēmojumu ražošanas tehnoloģiju var izmantot, lai ražotu mikroshēmojumus ar četriem centrālajiem procesoriem un vairāk nekā četriem centrālajiem procesoriem. Tehniskā pielietojuma jomas ierobežojums pastāv, ja licence paredz, ka licencēto tehnoloģiju ir atļauts izmantot, lai ražotu mikroshēmojumus ar ne vairāk kā četriem centrālajiem procesoriem.

(230) Tā kā uz pielietojuma jomas ierobežojumiem attiecas grupu atbrīvojums un daži klientu ierobežojumi ir stingrie ierobežojumi saskaņā ar TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunktu un 4. panta 2. punkta b) apakšpunktu, ir svarīgi nošķirt šīs divas ierobežojumu kategorijas (sk. arī šo pamatnostādņu (138). un (139). punktu). Klientu ierobežojums nozīmē, ka ir noteiktas konkrētas klientu grupas un nolīguma pusēm ir noteikti ierobežojumi attiecībā uz pārdošanu šīm noteiktajām grupām. Ja pielietojuma jomas ierobežojums sakrīt ar kādām produktu tirgus klientu grupām, tas nenozīmē, ka ierobežojums ir klientu ierobežojums. Piemēram, ja noteikti klienti iegādājas vienīgi (vai pārsvarā) mikroshēmojumus ar vairāk nekā četriem centrālajiem procesoriem, tas nenozīmē, ka licence, kura attiecas uz mikroshēmojumiem ar ne vairāk kā četriem centrālajiem procesoriem, rada klientu ierobežojumu. Tomēr pielietojuma jomai ir jābūt objektīvi noteiktai, atsaucoties uz konkretizētiem un nozīmīgiem līguma produkta tehniskajiem parametriem.

(231) Tā kā daži ražošanas apjoma ierobežojumi saskaņā ar TNGAR 4. panta 1. punkta b) apakšpunktu ir stingrie ierobežojumi, ir svarīgi atzīmēt, ka izmantošanas jomas ierobežojumi netiek uzskatīti par ražošanas apjoma ierobežojumiem. Tas ir tāpēc, ka pielietojuma jomas ierobežojums neierobežo ražošanas apjomu, ko licenciāts var ražot licencētajā pielietojuma jomā.

(232) Turklāt, tāpat kā attiecībā uz teritorijām, šīs pielietojuma jomas licenciātam var iedalīt ar izņēmuma vai vienīgo licenci. Skaidrojumu par atšķirību starp izņēmuma un vienīgo licencēšanu sk. šo pamatnostādņu 4.2.2.1. iedaļā, tostarp par ietekmi uz licenciāra spēju izmantot licencēto tehnoloģiju attiecīgajā izmantošanas jomā. Proti, ja licencēšana notiek starp konkurentiem, tas nozīmē, ka savstarpēja izņēmuma licencēšana ir uzskatāma par stingro ierobežojumu, kā noteikts TNGER 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā.

(233) Pielietojuma jomas ierobežojumi var veicināt konkurenci, rosinot licenciāru piešķirt savas tehnoloģijas licenci pielietojuma veidiem, kas ir ārpus tā pamatdarbības jomas. Ja licenciārs nevarētu liegt licenciātiem darboties tajās jomās, kurās tas pats izmanto savu tehnoloģiju, vai jomās, kurās tehnoloģijas vērtība vēl nav īsti noteikta, tas, visticamāk, vājinātu licenciāra motivāciju piešķirt licences vai liktu tam prasīt lielāku licences atlīdzību. Tas, ka dažās nozarēs licencēšana bieži notiek, lai nodrošinātu projektēšanas brīvību, novēršot prasību celšanu par tiesību pārkāpumiem, arī jāņem vērā. Licences ietvaros licenciāts var izstrādāt pats savu tehnoloģiju, nebaidoties no licenciāra celtām prasībām par tiesību pārkāpumiem.

(234) Uz pielietojuma jomas ierobežojumiem, kas licenciātiem noteikti faktisku vai potenciālu konkurentu nolīgumos, grupu atbrīvojums attiecas līdz tirgus daļas 20 % robežlielumam. Ja ir pārsniegts tirgus daļas robežlielums, šādi ierobežojumi ir jāizvērtē individuāli. Galvenās bažas saistībā ar konkurenci ir risks, ka licenciāts ārpus licencētās pielietojuma jomas vairs neradītu konkurences spiedienu. Šis risks ir vēl lielāks savstarpējās licencēšanas gadījumā starp konkurentiem, ja nolīgumā ir paredzēti asimetriski pielietojuma jomas ierobežojumi. Pielietojuma jomas ierobežojumi ir asimetriski, ja vienai pusei ir atļauts izmantot licencēto tehnoloģiju vienā rūpniecības nozarē,

produktu tirgū vai tehniskā lietojuma jomā, bet otrai pusei ir atļauts izmantot otru licencēto tehnoloģiju citā rūpniecības nozarē, produktu tirgū vai tehniskā lietojuma jomā. Konkurences problēmas jo īpaši var rasties tad, ja licenciāta ražošanas iekārtas, kas ir sagatavotas licencētās tehnoloģijas izmantošanai, tiek izmantotas arī produktu ražošanai ārpus licencētās pielietojuma jomas ar paša licenciāta tehnoloģiju. Ja ir iespējams, ka nolīguma ietekmē licenciāts samazinās ražošanas apjomu ārpus licencētās pielietojuma jomas, nolīgumam, visticamāk, ir piemērojams Līguma 101. panta 1. punkts. Savukārt 101. panta 1. punkts diez vai būs piemērojams simetriskiem pielietojuma jomas ierobežojumiem, tas ir, licences nolīgumiem, ar ko pusēm atļauj izmantot vienai otras tehnoloģiju vienās un tajās pašās pielietojuma jomās. Maz ticams, ka šādi nolīgumi varētu ierobežot konkurenci, kas pastāvēja pirms nolīguma noslēgšanas. Tāpat 101. panta 1. punkts diez vai būs piemērojams nolīgumiem, ar kuriem licenciātam vienkārši tiek nodrošināta iespēja licences ietvaros izstrādāt un izmantot pašam savu tehnoloģiju, nebaidoties no licenciāra prasībām par tiesību pārkāpumiem. Šādos gadījumos pielietojuma jomas ierobežojumi paši par sevi neierobežo konkurenci, kas pastāvēja pirms nolīguma noslēgšanas. Ja nolīguma nebūtu, licenciātam turklāt būtu risks, ka attiecībā uz pielietojumu ārpus licencētās pielietojuma jomas tiktu celtas prasības par tiesību pārkāpšanu. Taču, ja licenciāts bez komerciāla pamatojuma izbeidz vai samazina darbību ārpus licencētās pielietojuma jomas, tas var liecināt par vienošanos sadalīt tirgu, kas ir TNGAR 4. panta 1. punkta c) apakšpunktā minētais konkurences stingrais ierobežojums.

(235) Uz pielietojuma jomas ierobežojumiem, kas licenciātam un licenciāram noteikti nekonkurējošu pušu nolīgumos, grupu atbrīvojums attiecas līdz tirgus daļas 30 % robežlielumam. Pārsniedzot tirgus daļas robežlielumu, šādiem ierobežojumiem ir nepieciešams individuāls novērtējums. Kopumā tie vai nu neierobežo konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē, vai arī palielina efektivitāti un tādējādi var atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Tie sekmē tehnoloģiju izplatīšanu, dodot licenciāram stimulu izsniegt licences izmantošanai jomās, kurās tas pats nevēlas izmantot šo tehnoloģiju. Ja licenciārs nevarētu liegt licenciātiem darboties tajās jomās, kurās tas pats izmanto savu tehnoloģiju, varētu mazināties motivācija piešķirt licences.

(236) Nolīgumos starp nekonkurējošām pusēm licenciāram parasti ir arī tiesības izsniegt vienīgās vai izņēmuma licences dažādiem licenciātiem izmantošanai vienā vai vairākās ierobežotās pielietojuma jomās. Šādi ierobežojumi ierobežo licenciātu konkurenci vienas tehnoloģijas ietvaros tāpat kā teritoriālā izņēmuma licencēšana, un tos novērtē tādā pašā veidā (skatīt šo pamatnostādņu 4.2.2.1. iedaļu iepriekš).

4.2.5. **Ierobežojumi attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām**

(237) Ierobežojums attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām ir licenciātam noteikts pienākums licencēto tehnoloģiju ietverošus produktus ražot tikai tādā apmērā, kas nepieciešams paša licenciāta produktu ražošanai, apkopei un remontam. Citiem vārdiem, šāda veida izmantošanas ierobežojums uzliek pienākumu licenciātam izmantot licencēto tehnoloģiju ietverošos produktus tikai kā resursus, kas tiek izmantoti paša licenciāta ražošanas procesā. Tas neļauj licenciātam pārdot produktu, kurā ir licencētā tehnoloģija, lai to iestrādātu citu ražotāju produktos.

(238) Ierobežojumiem attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām grupu atbrīvojums ir piemērojams līdz 20 % un 30 % tirgus daļas robežlielumam. Pārsniedzot šos robežlielumus, šiem ierobežojumiem ir jāveic individuāls novērtējums. Šajā kontekstā ir jānošķir konkurentu nolīgumi un nekonkurējošu pušu nolīgumi.

(239) Ja tehnoloģiju nodošanas nolīgumu ir noslēguši konkurenti, prasība, kas nosaka licenciātam pienākumu izmantot licencēto tehnoloģiju, tikai lai ražotu sastāvdaļas iestrādāšanai savos produktos, liedz tam piegādāt sastāvdaļas citiem ražotājiem. Ja pirms nolīguma noslēgšanas licenciāts nebija faktisks vai potenciāls sastāvdaļu piegādātājs citiem ražotājiem, šāds ierobežojums nerada nekādas izmaiņas salīdzinājumā ar situāciju pirms nolīguma noslēgšanas. Šādos gadījumos ierobežojumu vērtē tāpat kā nekonkurējošu pušu nolīgumu gadījumā. Savukārt, ja licenciāts ir faktisks vai potenciāls sastāvdaļu piegādātājs, ir nepieciešams novērtēt, kāda ir nolīguma ietekme uz minēto darbību. Ja, sagādājot iekārtas licenciāra tehnoloģijas izmantošanai, licenciāts pārtrauc autonomi izmantot pats savu tehnoloģiju un tādējādi pārtrauc būt par sastāvdaļu piegādātāju, nolīgums ierobežo konkurenci, kas pastāvēja pirms nolīguma noslēgšanas. Tas var radīt nopietnu negatīvu ietekmi uz konkurenci, ja licenciāram ir ievērojama tirgus vara šo sastāvdaļu tirgū.

(240) Ja tehnoloģiju nodošanas nolīgumu noslēdz nekonkurējošas puses, pastāv divi galvenie riski attiecībā uz konkurenci, ko rada ierobežojumi attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām: konkurences ierobežošana starp tehnoloģijām resursu piegādes tirgū izdevīgākas cenas izvēles iespēju likvidēšana licenciātiem, kas var palielināt licenciāra spēju piemērot licenciātiem diskriminējošas licences atlīdzības.

(241) Tomēr ierobežojumi attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām var arī sekmēt konkurenci veicinošu licencēšanu. Ja licenciārs ir sastāvdaļu piegādātājs, ierobežojums var būt nepieciešams, lai notiktu tehnoloģijas izplatīšana starp nekonkurējošām pusēm. Ja ierobežojums netiek noteikts, iespējams, ka licenciārs vispār neizsniegs licenci vai arī to izsniegs tikai par lielāku licences atlīdzību, jo pretējā gadījumā tas radītu sev tiešu konkurenci sastāvdaļu tirgū. Šādos gadījumos ierobežojums attiecībā uz izmantošanu pašu vajadzībām neierobežo konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē vai arī atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Tomēr licenciātam nedrīkst būt ierobežojumu pārdot licencēto produktu kā rezerves daļas saviem produktiem. Licenciātam ir jābūt iespējai apgādāt paša ražoto produktu pēcpārdošanas tirgu, tai skaitā neatkarīgus pakalpojumu sniedzējus, kas apkalpo un remontē licenciāta ražotos produktus.

(242) Ja licenciārs nav sastāvdaļu piegādātājs konkrētajā produktu tirgū, iepriekš minētais iemesls ierobežojuma noteikšanai nepastāv. Tādos gadījumos ierobežojums attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām principā var veicināt tehnoloģijas izplatīšanu, nodrošinot, ka licenciāti nepārdod ražotājiem, kuri konkurē ar licenciāru citos produktu tirgos. Tomēr licenciātam noteikts ierobežojums nepārdot noteiktām klientu grupām, kas rezervētas licenciāram, parasti ir mazāk ierobežojoša alternatīva. Līdz ar to, lai notiktu tehnoloģiju izplatīšana, šādos gadījumos ierobežojums attiecībā uz izmantošanu paša vajadzībām parasti nav nepieciešams.

4.2.6. **Sasaistīšana un komplektēšana**

(243) Tehnoloģiju licencēšanas kontekstā sasaistīšana ir konstatējama, ja licenciārs vienas tehnoloģijas (sasaistītājprodukts) licencēšanai izvirza nosacījumu, ka licenciātam jāsaņem arī citas tehnoloģijas licence vai jāiegādājas kāds produkts no licenciāra vai kāda, kuru tas ir norādījis (sasaistītais produkts). Komplektēšana ir konstatējama, ja divas tehnoloģijas vai tehnoloģiju un produktu pārdod kopā kā komplektu. Taču abos gadījumos pastāv nosacījums, ka attiecīgajiem produktiem un tehnoloģijām ir jābūt atšķirīgiem tādā nozīmē, ka pēc katra sasaistītā vai komplektā ietvertā produkta vai tehnoloģijas pastāv atšķirīgs pieprasījums. Turpmāk ar terminu "sasaistīšana" ir apzīmēta gan sasaistīšana, gan komplektēšana.

(244) TNGAR 3. pants, ar ko grupu atbrīvojuma piemērošanu ierobežo atkarībā no tirgus daļu robežlielumiem, nodrošina, ka grupu atbrīvojums sasaistīšanas un komplektēšanas gadījumā nav piemērojams, ja attiecībā uz konkurentu nolīgumiem tirgus daļa pārsniedz 20 % un attiecībā uz nekonkurējošu pušu nolīgumiem – 30 %. Tirgus daļas robežlielums attiecas uz ikvienu konkrēto tehnoloģiju vai produktu tirgu, kuru skar tehnoloģiju nodošanas nolīgums, arī sasaistītā produkta tirgu. Turpmāk šajā iedaļā tiek sniegtas norādes tādu atsevišķu sasaistīšanas gadījumu izvērtēšanai, kuros tirgus daļa pārsniedz noteikto robežlielumu ([108]).

(245) Galvenā ierobežojošā ietekme, ko rada sasaistīšana, ir sasaistīto produktu konkurējošo piegādātāju bloķēšana. Sasaistīšana var arī ļaut licenciāram saglabāt tirgus varu sasaistītājprodukta tirgū, palielinot šķēršļus ieiešanai tirgū. Piemēram, tā var likt jaunpienācējiem vienlaikus ieiet vairākos tirgos. Turklāt sasaistīšana var dot licenciāram iespēju palielināt licences atlīdzību, piemēram, ja sasaistītājprodukts un sasaistītais produkts ir daļēji aizstājami un abi produkti netiek izmantoti noteiktās proporcijās. Sasaistīšana liedz licenciātam iespēju pārslēgties uz aizstājošiem resursiem, reaģējot uz licences atlīdzības par sasaistītājproduktu palielināšanos. Šīs konkurences problēmas pastāv neatkarīgi no tā, vai nolīguma puses ir konkurenti. Lai sasaistīšana radītu konkurenci

([108]) Piemēru par to, kā šī analītiskā sistēma tiek piemērota praksē, sk. Komisijas 2012. gada 20. decembra lēmumā lietā AT.39230 — *Rio Tinto Alcan*, 96. un turpmākajos punktos.

ierobežojošu ietekmi, licenciāram ir jābūt ievērojamai tirgus varai sasaistītājprodukta tirgū, kas tam dod iespēju ierobežot konkurenci attiecībā uz sasaistīto produktu. Ja šādas tirgus varas nav, ir maz ticams, ka licenciārs spēs izmantot savu tehnoloģiju, lai bloķētu saistītā produkta piegādātājus. Turklāt, tāpat kā nekonkurēšanas pienākumu gadījumā, lai rastos būtiska bloķējoša ietekme, sasaistīšanai ir jāaptver pietiekama sasaistīto produktu tirgus daļa. Gadījumos, kad licenciāram ir tirgus vara sasaistītā produkta tirgū, nevis sasaistītājprodukta tirgū, ierobežojumu parasti analizē kā nekonkurēšanas klauzulu vai daudzuma noteikšanu. Tas atspoguļo faktu, ka jebkādas bažas par konkurenci, visticamāk, radīsies sasaistīto produktu tirgū, nevis sasaistītājproduktu tirgū ([109]).

(246) Sasaistīšana var radīt arī efektivitātes pieaugumu. Piemēram, tas notiek, ja sasaistītais produkts ir nepieciešams licencētās tehnoloģijas pienācīgai izmantošanai tehniskā ziņā vai lai nodrošinātu, ka ražošana saskaņā ar licenci atbilst licenciāra un citu licenciātu kvalitātes standartiem. Šādos gadījumos sasaistīšana bieži vien atbilst Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Ja licenciāti izmanto licenciāra preču zīmi vai zīmolu vai ja patērētajiem ir skaidrs, ka pastāv saikne starp licencēto tehnoloģiju ietverošo produktu un licenciāru, licenciārs ir leģitīmi ieinteresēts nodrošināt, ka produktu kvalitāte ir tāda, kas nemazina tā tehnoloģijas vērtību vai viņa komerciālo reputāciju. Turklāt, ja patērētājiem ir zināms, ka licenciārs un tā licenciāti ražo, izmantojot to pašu tehnoloģiju, ir maz ticams, ka licenciāti iegādātos licenci, ja visas puses šo tehnoloģiju neizmanto tehniski pienācīgā veidā.

4.2.7. **Nekonkurēšanas pienākumi**

(247) Nekonkurēšanas pienākumi tehnoloģiju licencēšanas gadījumā ir licenciātam noteikti pienākumi neizmantot trešo personu tehnoloģijas, kas konkurē ar licencēto tehnoloģiju. Ja nekonkurēšanas pienākums attiecas uz licenciāra piegādātu produktu vai papildu tehnoloģiju, šādu pienākumu izskata šo pamatnostādņu 4.2.6. iedaļā par sasaistīšanu.

(248) Nekonkurēšanas pienākumiem TNGAR paredzētais atbrīvojums ir piemērojams gan konkurentu, gan nekonkurējošu pušu nolīgumiem, ja nav pārsniegti tirgus daļas robežlielumi attiecīgi 20 % un 30 % apmērā. Turpmāk šajā iedaļā tiek sniegtas norādes par nekonkurēšanas pienākumu novērtēšanu atsevišķos gadījumos, kuros tirgus daļa pārsniedz noteikto robežlīmeni.

(249) Galvenais risks attiecībā uz konkurenci, ko rada nekonkurēšanas pienākumi, ir trešo personu tehnoloģiju bloķēšana. Nekonkurēšanas pienākumi var arī veicināt aizliegtas vienošanās starp licenciāriem, ja vairāki licenciāri tos izmanto atsevišķos nolīgumos (kumulatīva izmantošana) vai – savstarpējās licencēšanas gadījumā – starp konkurentiem, ja abas puses vienojas neizmantot trešo personu tehnoloģijas. Konkurējošu tehnoloģiju bloķēšana samazina konkurences spiedienu uz licenciāra iekasēto licences atlīdzību un samazina konkurenci starp tirgū pārstāvētajām tehnoloģijām, ierobežojot licenciātu iespējas pāriet uz konkurējošām tehnoloģijām. Tā kā abos gadījumos galvenā problēma ir tirgus piekļuves bloķēšana, parasti gan konkurentu, gan nekonkurējošu pušu nolīgumus var analizēt vienādi.

(250) Bloķējoša ietekme var rasties, ja ievērojama daļa potenciālo licenciātu nevar izmantot konkurējošas tehnoloģijas, jo tie jau ir piesaistīti vienam vai kumulatīvas ietekmes gadījumā – vairākiem tehnoloģijas avotiem. Bloķējošo ietekmi var radīt nolīgumi, ko noslēdzis viens licenciārs ar ievērojamu tirgus varu, vai vairāku licenciāru noslēgto nolīgumu kumulatīvā iedarbība, pat ja uz katru atsevišķo nolīgumu vai nolīgumu tīklu attiecas TNGAR. Tomēr pēdējā minētajā gadījumā nopietna kumulatīvā iedarbība ir maz iespējama, ja sasaistītā tirgus daļa ir mazāka par 50 %. Pārsniedzot šo robežlielumi, visticamāk, notiks būtiska bloķēšana, ja ir relatīvi augsti šķēršļi jaunu licenciātu ieiešanai tirgū. Ja šķēršļi ieiešanai tirgū ir nelieli, jauni licenciāti spēj ieiet tirgū un izmantot trešām personām piederošas komerciāli izdevīgas tehnoloģijas, tādējādi radot reālu alternatīvu līdzšinējiem licenciātiem.

([109]) Informāciju par piemērojamo analīzes sistēmu sk. šo pamatnostādņu 4.2.7. iedaļā un 298. un turpmākajos punktos Vertkālo nolīgumu pamatnostādnēs.

Lai noteiktu trešo personu reālās iespējas ieiet tirgū un izvērst darbību, ir jāņem vērā arī tas, kādā mērā nekonkurēšanas pienākumi izplatītājus sasaista ar licenciātiem. Trešo personu tehnoloģijām reāla iespēja ieiet tirgū ir tikai tad, ja tām ir piekļuve nepieciešamajiem ražošanas un izplatīšanas līdzekļiem. Citiem vārdiem, ieiešana tirgū ir atkarīga ne tikai no licenciātu pieejamības, bet arī no pakāpes, kādā tiem ir pieejamas izplatīšanas iespējas. Vērtējot bloķējošo ietekmi izplatīšanas līmenī, Komisija izmantos analīzes sistēmu, kas izklāstīta Vertikālo nolīgumu pamatnostādņu 8.2.1. iedaļā ([110]).

(251) Ja licenciāram ir ievērojama tirgus vara, licenciātiem noteikts pienākums tehnoloģiju iegādāties vienīgi no licenciāra var radīt būtisku bloķējošo ietekmi. Jo spēcīgāks ir licenciāra stāvoklis tirgū, jo lielāks konkurējošu tehnoloģiju bloķēšanas risks. Lai rastos būtiska bloķējošā ietekme, nekonkurēšanas pienākumiem ne obligāti ir jāattiecas uz ievērojamu tirgus daļu. Nozīmīga bloķējoša ietekme var rasties, ja nekonkurēšanas pienākumi ir vērsti uz uzņēmumiem, kuri ir visreālākie konkurējošu tehnoloģiju licenciāri. Bloķēšanas risks ir īpaši augsts, ja potenciālo licenciātu skaits ir ierobežots.

(252) Nekonkurēšanas pienākumiem var būt arī konkurenci veicinoša ietekme. Pirmkārt, šādi pienākumi var veicināt tehnoloģiju izplatīšanu, samazinot nelikumīgas piesavināšanās risku, jo īpaši attiecībā uz licencēto zinātību. Ja licenciāts drīkst licencēt konkurējošas tehnoloģiju tiesības no trešām personām, attiecībā uz licencētu zinātību pastāv risks, ka tā varētu tikt pielietota konkurējošu tehnoloģiju izmantošanā, kas nāktu par labu konkurentiem. Ja licenciāts izmanto arī konkurējošas tehnoloģijas, tas var apgrūtināt licences atlīdzības maksājumu uzraudzību. Tas var atturēt licenciārus slēgt licences nolīgumus.

(253) Otrkārt, nekonkurēšanas pienākumi, iespējams, apvienojumā ar ierobežojumiem attiecībā uz ekskluzīvu teritoriju, var būt nepieciešami, lai nodrošinātu licenciātam stimulu ieguldīt līdzekļus un efektīvi izmantot licencēto tehnoloģiju. Ja būtiskas bloķējošās ietekmes dēļ uz nolīgumu attiecas Līguma 101. panta 1. punkts, tad, lai tam varētu piemērot 101. panta 3. punktu, var būt nepieciešams izvēlēties mazāk ierobežojošu alternatīvu. Šādas alternatīvas varētu ietvert minimālā ražošanas apjoma vai licences atlīdzības pienākumus, kuriem parasti ir mazāks konkurējošo tehnoloģiju bloķēšanas potenciāls.

(254) Treškārt, gadījumos, kad licenciārs apņemas veikt ievērojamus uz konkrētu klientu vērstus ieguldījumus, piemēram, apmācībā un licencētās tehnoloģijas pielāgošanā licenciāta vajadzībām, nekonkurēšanas pienākumi vai minimālā ražošanas apjoma vai minimālās licences atlīdzības pienākumi var būt nepieciešami, lai stimulētu licenciāru ieguldīt līdzekļus un novērstu ieguldījumu aizturēšanas problēmas. Tomēr vairumā gadījumu licenciārs varēs atgūt šādu investīciju izmaksas, izmantojot vienreizēju maksājumu. Tas nozīmē, ka ir pieejamas mazāk ierobežojošas alternatīvas.

4.3. *Izlīguma nolīgumi*

(255) Tehnoloģiju tiesību licencēšana izlīguma nolīgumos var kalpot kā līdzekļi strīdu izšķiršanai vai lai novērstu, ka viena puse izmanto savas intelektuālā īpašuma tiesības, lai neļautu otrai pusei izmantot pašai savas intelektuālā īpašuma tiesības ([111]).

(256) Izlīguma nolīgumi attiecībā uz tehnoloģiju strīdiem principā ir leģitīms veids, kā rast abpusēji pieņemamu risinājumu *bona fide* juridiskiem strīdiem. No otras puses, intelektuālā īpašuma tiesību spēkā esamības un piemērošanas jomas apstrīdēšana ir daļa no normālas konkurences nozarēs, kurās pastāv ekskluzīvas tiesības tehnoloģiju jomā ([112]). Arī sabiedrības vispārējās interesēs ir atbrīvoties no nederīgām intelektuālā īpašuma tiesībām, kas rada nepamatotus šķēršļus inovācijai un saimnieciskajai darbībai ([113]).

([110]) Sk. 20. zemsvītras piezīmi.

([111]) TNGAR un šīs pamatnostādnes neskar Līguma 101. panta piemērošanu izlīguma nolīgumiem, kuri neietver licences nolīgumu.

([112]) Sk. Tiesas 2020. gada 30. janvāra spriedumu lietā *Generics (UK)* u. c., C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, 81. punktu; 2024. gada 27. jūnija spriedumu lietā Komisija/*Krka*, C-151/19 P, ECLI:EU:C:2024:546, 72. punktu; 2024. gada 27. jūnija spriedumu lietā Komisija/*Servier* u. c., C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, 105. punktu.

([113]) Sk. 1986. gada 25. februāra spriedumu lietā C-193/83 *Windsurfing*/Komisija, ECLI:EU:C:1986:75, 92. punkts.

(257) Ja tiek izvērtēts tās konkrētais saturs un ekonomiskais konteksts, licencēšanu, arī savstarpējo licencēšanu, izlīguma nolīgumu kontekstā var uzskatīt par likumīgu konkurences tiesību skatījumā, ja licences neesamības gadījumā licenciāts tiktu izslēgts no tirgus ([114]).

(258) Tomēr izlīguma nolīgumi var arī ierobežot konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē atkarībā no to noteikumiem un citu pušu nolīgumu noteikumiem, kā arī to juridiskā un ekonomiskā konteksta ([115]). Šādos gadījumos ir īpaši svarīgi noteikt, vai puses ir potenciāli vai faktiski konkurenti.

Maksas ierobežojumi izlīguma nolīgumos

(259) Izlīguma nolīgumi par maksas ierobežojumiem ("pay-for-restriction") vai maksas kavējumiem ("pay-for-delay") daudzos gadījumos neietver tehnoloģiju nodošanas tiesības, bet balstās uz vienas puses vērtības nodošanu apmaiņā pret ieiešanas un/vai darbības paplašināšanas otras puses tirgū ierobežojumiem; uz tiem var attiekties 101. panta 1. punkts ([116]).

(260) Piemēram, "maksas par ierobežojumu" vai "maksas par kavējumu" veida izlīguma nolīgumi starp faktiskajiem vai potenciālajiem konkurentiem tiek uzskatīti par ierobežojumu mērķa dēļ, ja, pārbaudot nolīgumu, top skaidrs, ka attiecīgās vērtības nodošana nav citādi izskaidrojama kā vien ar tehnoloģijas īpašnieka un citu iesaistīto pušu komerciālajām interesēm neiesaistīties uz sniegumu balstītā konkurencē ([117]). Tas attiecas, piemēram, uz gadījumiem, kad viena puse nodod vērtību vienai vai vairākām citām pusēm, kas šīm pusēm rada neto ieguvumu, kurš ir pietiekami nozīmīgs, lai atturētu tās no neatkarīgas ieiešanas vai paplašināšanās tirgū ([118]).

Pretlicencēšana izlīguma nolīgumos

(261) Uz izlīguma nolīgumiem, ar kuriem puses vien savstarpēji piešķir viena otrai licenci un nosaka savas tehnoloģijas izmantošanas ierobežojumus, tai skaitā ierobežojumus attiecībā uz licencēšanu trešām personām, var attiekties Līguma 101. panta 1. punkts. Nolīgums, visticamāk, neradīs bažas par konkurenci, ja puses nav faktiski vai potenciāli konkurenti un savstarpējā licencēšana aprobežojas ar to, kas ir nepieciešams, lai atrisinātu patiesu divvirzienu bloķēšanas situāciju. Ja tā vietā puses ir konkurenti un sadala tirgus vai nosaka savstarpējas mainīgās licences atlīdzības, kurām ir būtiska ietekme uz tirgus cenām, uz nolīgumu, visticamāk, attieksies 101. panta 1. punkts.

(262) Ja saskaņā ar izlīguma nolīgumu pusēm ir tiesības izmantot vienai otras tehnoloģiju un nolīgums attiecas arī uz turpmākiem pilnveidojumiem, ir jānovērtē, kā nolīgums ietekmē pušu stimulus nodarboties ar inovāciju. Gadījumos, kad pusēm ir ievērojama tirgus vara, uz nolīgumu, visticamāk, attiecas Līguma 101. panta 1. punkts, ja nolīgums liedz pusēm konkurences cīņā izvirzīties priekšā otrai pusei. Nolīgumi, kas izslēdz vai ievērojami samazina vienas puses iespēju izvirzīties priekšā otrai pusei, samazina stimulu nodarboties ar inovāciju un

([114]) Sk., piemēram, Tiesas 2024. gada 27. jūnija spriedumu lietā Komisija/*Krka*, C-151/19 P, ECLI:EU:C:2024:546, 398. punktu, kurā precizēts, ka tas nav piemērojams, ja pušu nolīgumi arī aizliedz licenciātam ieiet citos tirgos.

([115]) Šajā ziņā sk. Tiesas 2024. gada 27. jūnija spriedumu lietā Komisija/*Servier* u. c., C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, 178.–179. punktu.

([116]) Sk., piemēram, Tiesas 2020. gada 30. februāris spriedumu lietā *Generics (UK)* u. c., C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, 60. un turpmākos punktus. Sk. arī 2024. gada 27. jūnija spriedumu lietā Komisija/*Servier* u. c., C-176/19 P, ECLI:EU:C:2024:549, 104. punktu. Šajā spriedumā ir precizēts, ka farmācijas nozares un starp oriģinālo zāļu ražotāju un ģenērisko zāļu ražotāju slēgtu izlīgumu patentu jomā īpašajā kontekstā vērtības nodošanu var uzskatīt par likumīgu, ja tas ir pilnībā pamatots ar nepieciešamību kompensēt izmaksas vai traucējumus, ko izraisījusi tiesvedība, kurā panākts izlīgums (piemēram, ģenērisko zāļu ražotāja konsultantu izdevumi un maksas), vai ar nepieciešamību atlīdzināt faktisko un pierādīto preču piegādi vai pakalpojumu sniegšanu, ko ģenērisko zāļu ražotājs ir sniedzis oriģinālo zāļu ražotājam.

([117]) Sk., piemēram, Tiesas 2021. gada 25. marta spriedumu lietā *Lundbeck*/Komisija, C-591/16 P, ECLI:EU:C:2021:243, 114. punktu.

([118]) Netiek prasīts, lai šis neto ieguvums noteikti būtu lielāks par peļņu, ko konkurents būtu guvis, ja tas būtu uzvarējis patentu lietā. Sk., piemēram, Tiesas 2020. gada 30. janvāra spriedumu lietā *Generics (UK)* u. c., C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, 87.–94. punktu.

tādējādi negatīvi ietekmē būtisku konkurences parametru. Nav arī domājams, ka šādi nolīgumi atbilstu 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Īpaši maza ir iespēja, ka ierobežojumu varētu atzīt par obligāti vajadzīgu 101. panta 3. punkta trešā nosacījuma nozīmē. Nolīguma mērķa sasniegšanai, tas ir, nodrošināt, ka puses var turpināt izmantot savu tehnoloģiju un otra puse to nekavē, nav nepieciešams, lai puses dalītos turpmākās inovācijas rezultātos. Savukārt tad, ja licences mērķis ir dot pusēm iespēju pilnveidot savas tehnoloģijas un licence neliek tām izmantot vienus un tos pašus tehnoloģiskos risinājumus, maz ticams, ka vienai pusei būs liegta iespēja izvirzīties priekšā otrai pusei. Šādi nolīgumi tikai nodrošina projektēšanas brīvību, novēršot otras puses prasības par tiesību pārkāpumiem.

Neapstrīdēšanas klauzulas izlīguma nolīgumos

(263) Izlīguma nolīgumu kontekstā Līguma 101. panta 1. punkts uz neapstrīdēšanas klauzulām parasti neattiecas.

(264) Tomēr atsevišķos gadījumos izlīguma nolīgumos ietvertās neapstrīdēšanas klauzulas var ierobežot konkurenci un uz tām var attiekties Līguma 101. panta 1. punkts ([119]). Piemēram, neapstrīdēšanas klauzulu var izmantot, lai izslēgtu konkurentu, kas, ja nebūtu klauzulas, visticamāk, būtu radījis konkurences draudus ([120]). Turklāt neapstrīdēšanas klauzula var būt 101. panta 1. punkta pārkāpums, ja intelektuālā īpašuma tiesības piešķirtas, pamatojoties uz nepareizu vai maldinošu informāciju ([121]). Šādu klauzulu pārbaude var būt nepieciešama arī tad, ja tehnoloģiju tiesības ir nepieciešams resurss licenciāta ražošanas procesā (sk. arī šo pamatnostādņu (160). punktu).

4.4. *Tehnoloģiju kopfondi*

(265) Tehnoloģiju kopfondi ir nolīgumi, ar ko divas vai vairākas puses izveido tehnoloģiju paketi, kuru licencē ne tikai kopfonda dalībniekiem, bet arī trešām personām. Struktūras ziņā tehnoloģiju kopfondi var izpausties kā vienkārši ierobežota skaita pušu nolīgumi vai kā sarežģītāki nolīgumi, saskaņā ar kuriem kopfondā iekļauto tehnoloģiju licencēšanu uztic atsevišķai struktūrai. Abos gadījumos kopfonds licenciātiem var dot piekļuvi tehnoloģijām, kas ietvertas kopfondā, pamatojoties uz vienu licenci.

(266) Starp tehnoloģiju kopfondiem un standartiem nepastāv automātiska saikne, taču kopfondi bieži vien pilnībā vai daļēji atbalsta kādu *de facto* vai *de jure* nozares standartu ([122]). Dažādi tehnoloģiju kopfondi var būt pamatā konkurējošiem standartiem ([123]). Tehnoloģiju kopfondi var veicināt konkurenci, jo īpaši samazinot darījumu izmaksas un nosakot kopējās licences atlīdzības robežu, lai novērstu dubultu uzcenojumu. Tie dod iespēju kopfonda tehnoloģijas licencēt vienā piegājienā. Tas ir jo īpaši vērtīgi nozarēs, kurās intelektuālā īpašuma tiesībām ir nozīmīga loma un, lai darbotos attiecīgajā tirgū, licences jāsaņem no ievērojama skaita licenciāru. Gadījumos, kad licenciātiem ir pieejama pastāvīga apkalpošana saistībā ar licencētās tehnoloģijas izmantošanu, kopīga licencēšana un pakalpojumu sniegšana ar kopfonda palīdzību var vēl vairāk samazināt izmaksas. Patentu kopfondiem turklāt var būt pozitīva loma konkurenci veicinošu standartu ieviešanā.

([119]) Sk., piemēram, Tiesas 2020. gada 30. februāra spriedumu lietā *Generics (UK)* u. c., C-307/18, ECLI:EU:C:2020:52, 82. punktu.

([120]) Šajā ziņā sk. Vispārējās tiesas 2023. gada 18. oktobra spriedumu lietā *Teva Pharmaceutical Industries* un *Cephalon* /Komisija, T-74/21, ECLI:EU:T:2023:651, 242. punktu.

([121]) Šajā ziņā sk. Komisijas 2020. gada 26. novembra lēmumu lietā AT.39686 — *Cephalon*, 1208. punktu.

([122]) Attiecībā uz standartu un standartizācijas nolīgumu novērtējumu sk. Pamatnostādņu par horizontāliem nolīgumiem 7. nodaļu, kas minēta 16. punktā. Tehnoloģiju kopfondi parasti izmanto licencēšanas programmas, kas ir strukturētas atbilstoši konkrētiem nozares standartiem.

([123]) Attiecībā uz šo skatīt Komisijas paziņojumu presei IP/02/1651 par trešās paaudzes (3G) mobilo sakaru pakalpojumu patentu licencēšanu. Konkrētā lieta attiecās uz pieciem tehnoloģiju kopfondiem, ar ko tika radītas piecas atšķirīgas tehnoloģijas, kas izmantojamas 3G ierīču ražošanā.

(267) Tehnoloģiju kopfondi tomēr var arī ierobežot konkurenci. Tehnoloģiju kopfonda izveide neizbēgami nozīmē tajā apvienoto tehnoloģiju kopīgu pārdošanu, un, ja fondā ir apvienotas tikai vai galvenokārt aizstājošas tehnoloģijas, veidojas cenu noteikšanas kartelis. Tehnoloģiju kopfondi var arī bloķēt alternatīvas tehnoloģijas, piemēram, ja kopfonds atbalsta nozares standartu vai *de facto* nosaka nozares standartu. Standarta pastāvēšana apvienojumā ar kopfondu var apgrūtināt jaunu tehnoloģiju ieiešanu tirgū vai radīt tirgū jau esošo konkurējošo tehnoloģiju bloķēšanu.

(268) TNGAR neattiecas uz nolīgumiem, ar ko izveido tehnoloģiju kopfondus un paredz to darbības noteikumus, neatkarīgi no iesaistīto pušu skaita. Tas ir tāpēc, ka nolīgums par kopfonda izveidi neļauj konkrētam licenciātam ražot līguma produktus (sk. šo pamatnostādņu 3.2.4. iedaļu). Šādi nolīgumi jānovērtē tikai saskaņā ar šīm pamatnostādnēm.

(269) Tehnoloģiju kopfondi rada vairākas problēmas, kas nerodas saistībā ar citiem tehnoloģiju licencēšanas veidiem, jo īpaši attiecībā uz iekļauto tehnoloģiju atlasi un kopfonda darbību. Licencēšana no kopfonda parasti ietver daudzpusēju nolīgumu, jo kopfonda dalībnieki parasti kopīgi nosaka licences nosacījumus. Šā iemesla dēļ TNGAR neattiecas arī uz licencēšanu no kopfonda. Tas ir aplūkots atsevišķi (285). punktā un šo pamatnostādņu 4.4.2. iedaļā.

4.4.1. **Tehnoloģiju kopfondu izveides un darbības novērtējums**

(270) Veids, kādā tehnoloģiju kopfonds tiek izveidots, organizēts un pārvaldīts, var samazināt risku, ka fonda mērķis vai sekas ir konkurences ierobežošana, un ļaut pārliecināties, ka nolīgums veicina konkurenci. Novērtējot iespējamos konkurences apdraudējumus un efektivitātes uzlabojumus, Komisija cita starpā ņems vērā tādus faktorus kā kopfonda izveides procesa pārredzamība; apvienoto tehnoloģiju veids un izvēle, tostarp neatkarīgu ekspertu iesaistes pakāpe kopfonda izveidē un darbībā; un tas, vai ir izveidoti aizsargmehānismi pret sensitīvas informācijas apmaiņu un ieviesti neatkarīgi strīdu izšķiršanas mehānismi.

Atvērta dalība

(271) Ja dalība kopfonda un jebkāda kopfonda atbalstīta *de facto* vai *de jure* standarta izveides procesā ir atvērta visām ieinteresētajām personām, pastāv lielāka iespēja, ka kopfondā iekļautās tehnoloģijas izvēlas, balstoties uz cenas un kvalitātes attiecības apsvērumiem, nekā tad, ja kopfondu izveido ierobežota tehnoloģiju īpašnieku grupa.

Apvienoto tehnoloģiju veids un izvēle

(272) Tehnoloģiju kopfondu radītie konkurences apdraudējumi un efektivitātes uzlabojumu potenciāls lielā mērā ir atkarīgi no attiecībām starp apvienotajām tehnoloģijām un kopfondā neietvertajām tehnoloģijām. Jāveic divu veidu pamata nošķirumi: a) tehnoloģiskie papildinājumi un aizstājēji un b) būtiskas un nebūtiskas tehnoloģijas.

(273) Divas tehnoloģijas ir savstarpēji papildinošas, nevis aizstājošas, ja tās abas ir vajadzīgas, lai ražotu produktu vai izpildītu procesu, uz kuru šīs tehnoloģijas attiecas. Un otrādi, divas tehnoloģijas ir savstarpēji aizstājošas, ja katra šī tehnoloģija dod iespēju ražot produktu vai izpildīt procesu, uz kuru šīs tehnoloģijas attiecas.

(274) Tehnoloģija var būt būtiska divās situācijās:

a) kad tehnoloģija ir būtiska, lai ražotu noteiktu produktu vai izpildītu noteiktu procesu, uz kuru attiecas kopfondā iekļautās tehnoloģijas;

b) kad tehnoloģija ir būtiska, lai ražotu šādu produktu vai izpildītu šādu procesu saskaņā ar standartu, kas ietver kopfondā iekļautās tehnoloģijas.

(275) Pirmajā gadījumā tehnoloģija ir būtiska (pretstatā nebūtiskai), ja šai tehnoloģijai nav dzīvotspējīgu aizstājēju (gan no komerciālā, gan tehniskā skatpunkta) kopfondā vai ārpus tā un tehnoloģija ir tehnoloģiju paketes nepieciešama sastāvdaļa, kas vajadzīga, lai ražotu produktu(-us) vai izpildītu procesu(-us), uz ko attiecas kopfonds. Otrajā gadījumā tehnoloģija ir būtiska, ja tā ir nepieciešama sastāvdaļa (tai nav dzīvotspējīgu aizstājēju) apvienoto tehnoloģiju vidū, kuras vajadzīgas, lai nodrošinātu atbilstību standartam, kura pamatā ir kopfonds (standartam būtiskas tehnoloģijas). Tehnoloģijas, kas ir būtiskas, pēc definīcijas ir arī papildinošas, jo katrai tehnoloģijai ir jāizmanto viss tehnoloģiju kopums, uz ko attiecas kopfonds. Fakts, ka tehnoloģijas īpašnieks apliecina, ka tehnoloģija ir būtiska, pats par sevi nenozīmē, ka šī tehnoloģija ir būtiska saskaņā ar kritērijiem, kas noteikti šajā punktā.

(276) Ja kopfondā ietvertās tehnoloģijas ir aizstājošas, licences atlīdzība var būt lielāka nekā tā būtu citā gadījumā, jo licenciātiem iet secen izdevīgāki nosacījumi, ko radītu attiecīgo tehnoloģiju sāncensība. Ja kopfondā iekļautās tehnoloģijas ir papildinošas, tehnoloģiju kopfonds samazina darījumu izmaksas un var samazināt kopējo licences atlīdzību. Tas ir tāpēc, ka puses var noteikt vienotu licences atlīdzību par paketi, nevis katrs licenciārs noteikt atsevišķu licences atlīdzību par savu tehnoloģiju, neņemot vērā to, ka licences atlīdzības palielināšana vienai tehnoloģijai parasti samazina pieprasījumu pēc papildinošām tehnoloģijām. Ja licences atlīdzību par papildinošām tehnoloģijām nosaka individuāli, kopējā licences atlīdzība bieži vien var pārsniegt summu, kas tiktu kopīgi noteikta kopfondā par to pašu papildinošo tehnoloģiju paketi. Novērtējums par to, kāda ir aizstājošo tehnoloģiju loma ārpus kopfonda, ir iekļauts (286). punktā.

(277) Papildinošu un aizstājošu tehnoloģiju nošķirums ne vienmēr ir acīmredzams, jo tehnoloģijas var būt daļēji aizstājošas un daļēji papildinošas. Ja efektivitātes uzlabojumu dēļ, kas rodas no divu tehnoloģiju integrācijas, ir paredzams, ka licenciāti pieprasīs abas tehnoloģijas, tās uzskata par papildinošām, pat ja tās ir daļēji aizstājošas. Šādos gadījumos ir iespējams, ka tad, ja tehnoloģiju kopfonds nepastāvētu, licenciāti vēlētos licencēt abas tehnoloģijas, ņemot vērā papildu ekonomisko ieguvumu, kas rodas no abu tehnoloģiju izmantošanas pretstatā tam, ja tiktu izmantota tikai viena no tām.

(278) Ja šādu uz pieprasījumu balstītu pierādījumu nav, dažas kopfonda iezīmes var liecināt, ka apvienotās tehnoloģijas ir papildinošas, piemēram:

(a) puses, kas iegulda tehnoloģiju kopfondā, var brīvi licencēt savas tehnoloģiju tiesības individuāli,

(b) kopfonds piedāvā gan visu paketi, gan iespēju licencēt katras puses tehnoloģiju tiesības arī atsevišķi,

(c) kopējā licences atlīdzība par atsevišķām licencēm visām kopfondā iekļautajām tehnoloģijām nepārsniedz licences atlīdzību, ko kopfonds iekasē par visu tehnoloģiju tiesību kopumu.

(279) Savstarpēji aizstājošu tehnoloģiju iekļaušana kopfondā parasti ierobežo konkurenci starp tehnoloģijām, jo var izraisīt kolektīvu komplektēšanu un cenu noteikšanu starp konkurentiem. Komisija parasti uzskata, ka būtisku aizstājošu tehnoloģiju iekļaušana kopfondā ierobežo konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē. Turklāt tā uzskata, ka šādā gadījumā 101. panta 3. punkta nosacījumu izpilde ir maz ticama. Tā kā attiecīgās tehnoloģijas ir alternatīvas, ietverot fondā abas tehnoloģijas, nerodas nekādi darījumu izmaksu ietaupījumi. Ja kopfonda nebūtu, licenciāti nebūtu pieprasījuši abas tehnoloģijas. Lai mazinātu bažas par konkurenci, nepietiek ar to, ka puses var brīvi un neatkarīgi izsniegt licences. Tas ir tāpēc, ka puses, visticamāk, būs maz ieinteresētas nodarboties ar neatkarīgu licencēšanu, lai neapdraudētu licencēšanu no kopfonda, kas tām dod iespēju izmantot tirgus varu kopā.

Neatkarīgo ekspertu atlase un funkcijas

(280) Vēl viens būtisks faktors, novērtējot tehnoloģiju kopfondu radītos konkurences apdraudējumus un efektivitātes uzlabojumus, ir neatkarīgu ekspertu iesaistes pakāpe kopfonda izveidē un darbībā. Piemēram, novērtējums par to, vai kāda tehnoloģija ir būtiska standartam, kuru atbalsta kopfonds, bieži ir sarežģīts uzdevums, kam nepieciešamas īpašas speciālās zināšanas. Neatkarīgu ekspertu iesaistīšana šādā novērtēšanā var palīdzēt nodrošināt, ka kopfondā tiek iekļautas tikai būtiskas tehnoloģijas. Ja kopfondā ietveramās tehnoloģijas izvēlas neatkarīgs eksperts, tas var arī palīdzēt nodrošināt, ka konkurence starp pieejamajiem tehnoloģiskajiem risinājumiem netiek izkropļota.

(281) Komisija ņems vērā to, kā ir izvēlēti eksperti un kādas ir to izpildāmās funkcijas. Ekspertiem vajadzētu būt neatkarīgiem no uzņēmumiem, kuri ir izveidojuši kopfondu. Ja eksperti ir saistīti ar licenciāriem vai kopfonda administratoriem vai ir atkarīgi no tiem, eksperta piesaistei tiks piešķirta mazāka vērtība. Ekspertiem ir jābūt arī nepieciešamajām tehniskajām zināšanām, lai izpildītu tiem uzticētās funkcijas. Neatkarīgo ekspertu funkcijas jo īpaši var ietvert pārbaudi par to, vai tehnoloģiju tiesības, kas izvirzītas iekļaušanai kopfondā, ir derīgas un būtiskas. Nederīgas intelektuālā īpašuma tiesības slāpē inovāciju tā vietā, lai to veicinātu.

(282) Visbeidzot, visi strīdu izšķiršanas mehānismi, kas paredzēti kopfonda izveides dokumentos, ir būtiski un jāņem vērā. Jo lielākā mērā strīdu izšķiršana ir uzticēta struktūrām vai personām, kas nav atkarīgas no kopfonda un tā dalībniekiem, jo lielāka iespēja, ka strīdu izšķiršana notiks neitrāli.

Aizsargmehānismi pret komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņu

(283) Svarīgi ir arī ņemt vērā kārtību, kas nosaka komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņu starp pusēm ([124]). Komisija ņems vērā, kādi aizsargmehānismi ir ieviesti, lai nodrošinātu, ka nenotiek apmaiņa ar komerciāli sensitīvu informāciju. Šajā ziņā svarīga loma var būt neatkarīgam ekspertam, licencēšanas struktūrai vai kopfonda administratoram, kas nodrošina, ka dati par ražošanas apjomiem un pārdošanu, kuri var būt vajadzīgi licences atlīdzības aprēķiniem un uzraudzībai, netiek izpausti attiecīgajos tirgos konkurējošajiem kopfonda dalībniekiem.

(284) Būtu jāievieš arī aizsargmehānismi, lai nodrošinātu, ka konkurējošie kopfondi neapmainās ar komerciāli sensitīvu informāciju, jo īpaši, ja tehnoloģiju īpašnieki piedalās konkurējošu kopfondu darbā (izveidē).

Likumīguma prezumpcija

(285) Uz kopfondu izveidi un darbību, arī licenču piešķiršanu, neatkarīgi no pušu stāvokļa tirgū Līguma 101. panta 1. punkts parasti neattiecas, ja ir izpildīti visi turpmāk minētie nosacījumi:

(a) kopfonda izveides procesā var piedalīties visi ieinteresētie tehnoloģiju tiesību īpašnieki;

(b) kopfondā iekļautās tehnoloģiju tiesības tiek efektīvi atklātas potenciālajiem un esošajiem licenciātiem;

(c) ir pieņemti pietiekami aizsargmehānismi, lai nodrošinātu, ka kopfondā tiek iekļautas tikai būtiskas tehnoloģijas (kas tāpēc arī obligāti ir papildinošas) un ka būtiskuma un būtiskuma novērtējumu rezultātu pārbaudei izmantotā metodika tiek efektīvi izpausta potenciālajiem licenciātiem;

(d) ir ieviesti aizsargmehānismi, kas nodrošina, ka apmaiņa ar sensitīvu informāciju (piemēram, cena un informācija par ražošanas apjomu) notiek tikai tādā apmērā, kas nepieciešams kopfonda izveidei un darbībai;

(e) apvienotās tehnoloģijas kopfondā tiek licencētas neekskluzīvi;

(f) kopfonds licencē apvienotās tehnoloģijas visiem potenciālajiem licenciātiem saskaņā ar taisnīgiem, samērīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem (*FRAND*) ([125]), tai skaitā noteikumiem, kas nodrošina, ka licenciātiem par tām pašām tehnoloģiju tiesībām maksa netiek iekasēta vairāk kā vienu reizi;

(g) puses, kas piedalās tehnoloģiju kopfondā, un licenciāti var apstrīdēt apvienoto tehnoloģiju derīgumu un būtiskumu;

(h) puses, kas piedalās tehnoloģiju kopfondā, un licenciāti var brīvi izstrādāt konkurējošus produktus un tehnoloģijas.

([124]) Sīkāku informāciju par informācijas apmaiņu sk. 16. zemsvītras piezīmē minēto Pamatnostādņu par horizontālajiem nolīgumiem 6. nodaļā.

([125]) Sīkāku informāciju par *FRAND* skatīt Pamatnostādņu par horizontāliem nolīgumiem 458. punktā, kas minēts 16. zemsvītras piezīmē.

Ārpus likumīguma prezumpcijas

(286) Ja kopfondā ir ietvertas ievērojamas papildinošas, bet nebūtiskas tehnoloģijas, pastāv trešo personu tehnoloģiju bloķēšanas risks. Ja tehnoloģija ir ietverta kopfondā un tiek licencēta kā daļa no paketes, licenciāti diez vai būs ieinteresēti pieprasīt konkurējošas tehnoloģijas licenci, ja par paketi samaksātā licences atlīdzība jau sedz maksu par aizstājošu tehnoloģiju. Turklāt licenciāti var būt spiesti maksāt par nevajadzīgām tehnoloģijām, ja kopfondā ir iekļautas tādas tehnoloģijas, kas nav nepieciešamas, lai ražotu produktu(-us) vai izpildītu procesu(-us), uz ko attiecas kopfonds, vai nodrošinātu atbilstību standartam, kurā ietvertas apvienotās tehnoloģijas. Tādējādi šādu papildinošu tehnoloģiju ietveršana kopfondā ir uzskatāma par kolektīvu komplektēšanu. Ja kopfondā ir nebūtiskas tehnoloģijas, uz šo kārtību, visticamāk, attiecas Līguma 101. panta 1. punkts, ja kopfondam ir ievērojams stāvoklis jebkurā konkrētajā tirgū.

(287) Tā kā aizstājošas un papildinošas tehnoloģijas var tikt izstrādātas arī pēc kopfonda izveides, nepieciešamībai izvērtēt būtiskumu nav jābeidzas tad, kad tiek izveidots kopfonds. Kopfondā iekļauta tehnoloģija laika gaitā var kļūt nebūtiska tehnoloģiju attīstības dēļ, piemēram, paša standarta attīstības dēļ vai izmaiņu tā praktiskajā īstenošanā dēļ. Piemēram, patents, kas novērtēts kā būtisks agrākai standarta versijai, vairs var netikt uzskatīts par tādu, ja turpmākas izmaiņas samazina tā nozīmi vai padara tā izmantošanu par neobligātu. Ja kopfondam tiek ziņots, ka šāda alternatīva tehnoloģija ir pieejama un licenciāti to pieprasa, no bloķēšanas problēmām var izvairīties, jauniem un esošiem licenciātiem piedāvājot licenci bez tehnoloģijas, kas vairs nav būtiska, par attiecīgi samazinātu licences maksu. Tomēr var būt arī citas iespējas, kā nodrošināt, lai trešo personu tehnoloģijas netiktu bloķētas.

(288) Novērtējot tehnoloģiju kopfondus, kas ietver nebūtiskas, bet papildinošas tehnoloģijas, būtu jāņem vērā vismaz šādi faktori:

(a) vai ir jebkādi konkurenci veicinoši iemesli nebūtisko tehnoloģiju iekļaušanai apvienotajā fondā;

(b) vai kopfonda licenciāri joprojām var brīvi un neatkarīgi licencēt savas attiecīgās tehnoloģijas: ja kopfonds sastāv no ierobežota tehnoloģiju skaita un ārpus tā ir savstarpēji aizvietojamas tehnoloģijas, licenciāti var vēlēties apvienot paši savu tehnoloģiju paketi, kas daļēji sastāv no tehnoloģijām, kuras veido apvienotā fonda daļu, un daļēji no trešām pusēm piederošām tehnoloģijām;

(c) vai tad, ja apvienotajām tehnoloģijām ir dažādi pielietojuma veidi, no kuriem dažiem nav nepieciešams izmantot visas kopfondā ietvertās tehnoloģijas, kopfonds piedāvā tehnoloģijas tikai vienotas paketes veidā vai arī piedāvā atsevišķas paketes dažādiem pielietojuma veidiem, katrā paketē ietverot tikai konkrētajam pielietojuma veidam vajadzīgās tehnoloģijas. Pēdējā gadījumā tehnoloģijas, kas nav būtiskas konkrētam produktam vai procesam, netiek sasaistītas ar būtiskajām tehnoloģijām;

(d) vai apvienotās tehnoloģijas ir pieejamas tikai kā vienota pakete vai arī licenciātiem ir iespēja iegūt licenci tikai uz kādu paketes daļu par attiecīgi samazinātu licences atlīdzību. Iespēja iegūt licenci tikai uz daļu no paketes var samazināt risku, ka tiek bloķētas kopfondā neiekļautas trešo personu tehnoloģijas, jo īpaši, ja licenciātam attiecīgi samazina licences atlīdzību. Tādā gadījumā kopējās licences atlīdzības summai ir jābūt sadalītai atbilstoši katrai kopfondā ietvertajai tehnoloģijai. Ja kopfonda un atsevišķo licenciātu licences nolīgumi ir noslēgti uz salīdzinoši ilgu laiku un kopfondā ietvertās tehnoloģijas ir pamatā *de facto* nozares standartam, ir jāņem vērā arī tas, ka kopfonds var bloķēt jaunu aizstājošu tehnoloģiju piekļuvi tirgum. Novērtējot bloķēšanas risku, šādos gadījumos ir būtiski ņemt vērā to, vai licenciāti, laikus brīdinot, var izbeigt kādas licences daļas darbību un saņemt attiecīgu licences atlīdzības samazinājumu.

(289) Tehnoloģiju kopfondi, kas ierobežo konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē, var radīt konkurenci veicinošus efektivitātes uzlabojumus (sk. šo pamatnostādņu (266). punktu), kas jānovērtē saskaņā ar 101. panta 3. punktu un jāsamēro ar negatīvo ietekmi uz konkurenci. Piemēram, ja tehnoloģiju kopfondā ir nebūtiskas tehnoloģijas, bet tas atbilst visiem pārējiem (285). punktā minētajiem "drošības zonas" nosacījumiem, un ja pastāv konkurenci veicinoši iemesli, lai kopfondā iekļautu nebūtiskus patentus (skatīt šo pamatnostādņu (288). punktu), un ja licenciātiem ir iespēja iegūt licenci tikai uz kādu paketes daļu par attiecīgi samazinātu licences atlīdzību (sk. šo pamatnostādņu (288). punktu), 101. panta 3. punkta nosacījumi, visticamāk, ir izpildīti.

4.4.2. **Individuālu ierobežojumu novērtējums kopfonda un tā licenciātu nolīgumos**

(290) Ja tehnoloģiju kopfonda izveides nolīgums nepārkāpj Līguma 101. pantu, nākamais solis ir novērtēt, kā konkurenci ietekmē licencēšanas nolīgumi, ko kopfonds noslēdzis ar saviem licenciātiem. Uz šo licenču piešķiršanas nosacījumiem var attiekties 101. panta 1. punkts. Šīs iedaļas mērķis ir aplūkot dažus ierobežojumus, kas bieži ir iekļauti tehnoloģiju kopfondu licences nolīgumos un kas ir jānovērtē kopfonda vispārējā kontekstā. TNGAR nepiemēro licences nolīgumiem, kuri noslēgti starp kopfondu un licenciātiem, kas ir trešās personas (skatīt šo pamatnostādņu ((269)). punktu). Tādēļ šajā iedaļā skatīts individuālais novērtējums, ko veic licencēšanas jautājumiem, kas raksturīgi licencēšanai tehnoloģiju kopfondu kontekstā.

(291) Novērtējot tehnoloģiju nodošanas nolīgumus, kas noslēgti starp kopfondu un licenciātiem, Komisija vadīsies pēc šādiem pamatprincipiem:

(a) jo spēcīgāks kopfonda stāvoklis tirgū, jo lielāks konkurences ierobežošanas risks;

(b) jo spēcīgāks kopfonda stāvoklis tirgū, jo lielāka iespēja, ka lēmums neizsniegt licences visiem potenciālajiem licenciātiem vai izsniegt licences ar diskriminējošiem noteikumiem rada Līguma 101. panta pārkāpumu;

(c) kopfondi nedrīkst nepamatoti bloķēt trešo personu tehnoloģijas vai ierobežot alternatīvu kopfondu izveidi;

(d) nolīgumos nedrīkst būt ietverti stingrie ierobežojumi, kas uzskaitīti TNGAR 4. pantā (skatīt pamatnostādņu 3.4. iedaļu).

(292) Uzņēmumi, kas izveido tehnoloģiju kopfondu, kurš atbilst Līguma 101. pantam, parasti var brīvi apspriest un noteikt licences atlīdzību par tehnoloģiju paketi (ievērojot esošās saistības licencēt saskaņā ar taisnīgiem, samērīgiem un nediskriminējošiem noteikumiem jeb *FRAND*) un katras tehnoloģijas daļu licences atlīdzībā pirms vai pēc standarta noteikšanas. Šāds nolīgums ir raksturīgs kopfonda izveidei, un to nevar kā tādu uzskatīt par konkurences ierobežojumu. Noteiktos apstākļos var būt izdevīgāk par kopfonda licences atlīdzību vienoties pirms standarta noteikšanas, lai novērstu iespēju, ka standarta noteikšanas process palielina licences atlīdzību, vienai vai vairākām būtiskajām tehnoloģijām nodrošinot ievērojamu tirgus varu. Tomēr licenciātiem ir jābūt iespējai brīvi noteikt cenu produktiem, kas ražoti saskaņā ar licenci.

(293) Ja kopfondam tirgū ir dominējošs stāvoklis, licences atlīdzībai un citiem licencēšanas noteikumiem būtu jābūt samērīgiem un nediskriminējošiem un licences nedrīkst būt izņēmuma licences ([126]). Šādas prasības ir nepieciešamas, lai nodrošinātu, ka kopfonds ir atvērts un nerada bloķēšanu un citas konkurenci ierobežojošas sekas lejupējos tirgos. Tomēr šīs prasības neliedz dažādiem pielietojuma veidiem piemērot atšķirīgu licences atlīdzību. Parasti, ja dažādiem produktu tirgiem piemēro dažāda līmeņa licences atlīdzību, to neuzskata par konkurences ierobežošanu, savukārt viena produktu tirgus ietvaros diskriminācija nav pieļaujama. Īpaši jāievēro, lai attieksme pret kopfonda licenciātiem nebūtu atkarīga no tā, vai tie vienlaikus ir arī licenciāri. Tādēļ Komisija ņems vērā, vai licenciāriem un licenciātiem ir piemērojami vienādi licences atlīdzības pienākumi.

(294) Licenciāriem un licenciātiem būtu jābūt iespējai brīvi izstrādāt konkurējošus produktus un standartus. Tiem būtu arī jābūt iespējai brīvi piešķirt un saņemt licences ārpus kopfonda. Šīs prasības ir nepieciešamas, lai ierobežotu trešo personu tehnoloģiju bloķēšanas risku un nodrošinātu, ka kopfonds neierobežo inovāciju un neliedz radīt konkurējošus tehnoloģiskos risinājumus. Ja apvienotās tehnoloģijas ir iekļautas *de facto* nozares standartā un ja pusēm ir noteikti nekonkurēšanas pienākumi, kopfonds rada īpašu risku aizkavēt jaunu un uzlabotu tehnoloģiju un standartu izstrādi.

([126]) Tomēr, ja tehnoloģiju kopfondam nav tirgus varas, licencēšana no kopfonda parasti neierobežos konkurenci 101. panta 1. punkta nozīmē pat tad, ja minētie nosacījumi nav izpildīti.

(295) Atpakaļnodošanas pienākumi nedrīkst būt ekskluzīvi un drīkst attiekties tikai uz izstrādēm, kas ir būtiskas vai svarīgas apvienoto tehnoloģiju izmantošanai. Tas kopfondam dod iespēju nodot un izmantot apkopoto tehnoloģiju uzlabojumus. Pusēm ir likumīgas tiesības izmantot kopfondus, lai nodrošinātu, ka licenciāti, kā arī apakšuzņēmēji, kas darbojas saskaņā ar licenciāta licenci, kam pieder būtiskas tehnoloģijas vai kas tādas iegūst, nevar aizkavēt apvienoto tehnoloģiju izmantošanu.

(296) Viens no riskiem ir tas, ka tehnoloģiju kopfondi var aizsargāt nederīgas tehnoloģiju tiesības. Apvienošana var palielināt izmaksas un samazināt sekmīgas problēmas risināšanas iespējamību. Tā var būt neveiksmīga, ja kopfondā ir tikai viens derīgs patents. Nederīgu patentu aizsargāšana ar kopfondu var likt licenciātiem maksāt augstāku licences atlīdzību un aizkavēt inovāciju nederīgā patenta jomā. Šajā ziņā kopfonda un licenciātu noslēgtajos tehnoloģiju nodošanas nolīgumos iekļautām neapstrīdēšanas klauzulām, arī izbeigšanas klauzulām ([127]), visticamāk, ir piemērojams 101. panta 1. punkts.

4.5. *Licencēšanas sarunu grupas*

4.5.1. **Ievads**

(297) Licencēšanas sarunu grupas (*LNG*) ir veids, kādā potenciālie licenciāti (tehnoloģiju īstenotāji) vienojas kopīgi apspriest tehnoloģiju nodošanas nolīgumu noteikumus. Šajā iedaļā sniegtie norādījumi attiecas uz *LNG*, ciktāl tie attiecas uz sarunām par tehnoloģiju nodošanas nolīgumu noteikumiem, kā definēts TNGAR 1. panta 1. punkta c) apakšpunktā. Šie norādījumi ir piemērojami neatkarīgi no:

(a) *LNG* juridiskās formas (piemēram, vai tā ir vienkārša vienošanās vai atsevišķa juridiska persona);

(b) tā, vai *LNG* dalībnieki ir/nav konkurējoši uzņēmumi lejupējos produktu tirgos;

(c) tā, vai *LNG* partneris ir/nav individuālas tehnoloģijas īpašnieks vai tehnoloģiju kopfonds, vai starpniekplatforma ([128]).

(298) Ja *LNG* un tehnoloģijas īpašnieka sarunu rezultātā tiek pieņemti saskaņoti licencēšanas noteikumi, visi no tā izrietošie tehnoloģiju nodošanas nolīgumi, kas noslēgti starp tiesību īpašnieku un atsevišķiem *LNG* dalībniekiem, ir attiecīgi jānovērtē saskaņā ar TNGAR vai šo pamatnostādņu 4. nodaļu.

(299) Pamatnostādņu par horizontāliem nolīgumiem 4. nodaļu (kopīga pirkšana) nepiemēro *LNG*, uz kurām attiecas šīs pamatnostādnes. Šīs pamatnostādnes neskar Līguma 102. panta piemērošanu.

LNG iespējamā konkurenci veicinošā ietekme

(300) *LNG* var atvieglot tehnoloģiju licencēšanu:

(a) samazināt individuālo sarunu skaitu starp tehnoloģiju īpašniekiem un tehnoloģiju īstenotājiem, tādējādi samazinot licencēšanas darījumu izmaksas,

(b) apvienot tehnoloģiju īstenotāju speciālās zināšanas, piemēram, attiecībā uz tehnoloģiju tiesību derīgumu un vērtību, tādējādi veicinot uz informāciju balstītas sarunas,

(c) palīdzēt risināt pirmā dalībnieka nelabvēlīgo stāvokli, proti, ja tehnoloģiju īstenotāji nevēlas vienoties par tehnoloģiju nodošanas nolīgumu, pirms to ir izdarījuši konkurenti ([129]).

([127]) Sk. šo pamatnostādņu 3.5. iedaļu.

([128]) Ja vien nav norādīts citādi, šajā iedaļā atsauces uz tehnoloģiju īpašniekiem ietver individuālu tiesību īpašniekus, tehnoloģiju kopfondus un starpniekplatformas.

([129]) Šajā iedaļā sniegtie norādījumi neskar no intelektuālā īpašuma tiesībām izrietošos pienākumus tehnoloģiju īstenotājiem iegūt licences tehnoloģiju tiesību izmantošanai.

LNG iespējamā konkurenci ierobežojošā ietekme

(301) *LNG* iespējamā konkurenci ierobežojošā ietekme ietver:

(a) pārāk drošas sarunu pozīcijas radīšana iesaistītajiem tehnoloģiju īstenotājiem, kas ļauj tiem piespiest tehnoloģiju īpašniekus pieņemt konkurenci nesekmējošus licencēšanas noteikumus (standartam būtisku patentu gadījumā zemāk par *FRAND*), kas var atturēt tehnoloģiju īpašniekus nodarboties ar inovāciju ([130]);

(b) komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņu starp konkurējošiem tehnoloģiju īstenotājiem, kā rezultātā zūd stratēģiskā nenoteiktība, kas ir pretrunā principam, ka katram uzņēmumam sava rīcība tirgū ir jānosaka neatkarīgi;

(c) lielāku izmaksu vienveidību starp konkurējošiem tehnoloģiju īstenotājiem, kas var atvieglot koordināciju lejupējos produktu tirgos;

(d) aizliegtu vienošanos starp iesaistītajiem īstenotājiem lejupējos produktu tirgos ([131]);

(e) konkurējošo īstenotāju bloķēšanu lejupējos produktu tirgos ([132]).

4.5.2. **Novērtējums saskaņā ar Līguma 101. panta 1. punktu**

Galvenās konkurences problēmas

(302) *LNG*, kas ietver faktiskus vai potenciālus konkurentus, var ierobežot konkurenci augšupējos tirgos attiecībā uz tehnoloģiju licencēšanu un/vai lejupējos produktu tirgos, tādējādi samazinot inovāciju, produktu kvalitāti, daudzveidību vai ražošanas apjomu, paaugstinot cenas, sadalot tirgus vai īstenojot citiu tehnoloģiju īstenotāju pret konkurenci vērstu bloķēšanu.

Konkurences ierobežojums mērķa dēļ

(303) *LNG*, kas darbojas pārredzami attiecībā uz tehnoloģiju tiesību īpašniekiem un kas aprobežojas ar kopīgām sarunām par tehnoloģiju nodošanas nolīgumu noteikumiem, parasti neierobežo konkurenci mērķa dēļ.

(304) *LNG* var atšķirt no pircēju karteļiem, proti, nolīgumiem vai saskaņotām darbībām starp diviem vai vairākiem pircējiem ([133]), kas ārpus jebkāda kopīga pirkšanas darījuma, kurš kolektīvi mijiedarbojas ar piegādātājiem tā dalībnieku vārdā: i) koordinē pircēju individuālo rīcību iepirkumu tirgū, ii) ietekmē konkrētos konkurences parametrus starp pircējiem vai iii) ietver komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņu starp pircējiem par viņu pirkšanas nodomiem vai sarunām ar piegādātājiem ([134]). Tehnoloģiju licencēšanas kontekstā šāda pircēju rīcības koordinēšana jo īpaši varētu izpausties kā koordinēta atturēšanās, proti, tehnoloģiju īstenotāju atteikums vai nepamatota kavēšanās apspriest vai slēgt tehnoloģiju nodošanas nolīgumus vai pieņemt saprātīgus licencēšanas noteikumus.

(305) Ja tehnoloģiju īstenotāji risina jautājumus ar tehnoloģiju īpašniekiem individuāli (proti, tie neiesaistās kopīgās sarunās ar tehnoloģiju īpašnieku), katram īstenotājam ir neatkarīgi jālemj par savu licencēšanas stratēģiju, un īstenotāji nedrīkst novērst stratēģisku nenoteiktību savā starpā par savu turpmāko rīcību tirgū, izmantojot nolīgumus vai saskaņotas darbības. Jo īpaši tehnoloģiju īstenotāji, pirms tie uzsāk individuālas licencēšanas sarunas ar tehnoloģijas īpašnieku, nedrīkst mēģināt savā starpā noteikt vienu vai vairākus tehnoloģiju nodošanas nolīguma noteikumus (piemēram, tehnoloģijas licences darbības jomu vai pielietojuma jomu, licences maksu, licenciāra identitāti vai licences ilgumu).

([130]) Jo īpaši *LNG* dalībnieki var iesaistīties koordinētā novilcināšanā, proti, tie var atteikties risināt sarunas vai slēgt tehnoloģiju nodošanas nolīgumus, vai vilcināties nepamatoti ilgi.

([131]) Sk. arī (308). punktu.

([132]) Sk. arī (309). punktu.

([133]) Sk. arī Pamatnostādņu par horizontālajiem nolīgumiem 279.–281. punktu. Šo pamatnostādņu (304).– to (306). punktā norādītās atsauces uz pircējiem pēc analoģijas ietver potenciālos tehnoloģiju licenciātus.

([134]) Sk. 6. nodaļu Pamatnostādnēs par horizontāliem nolīgumiem attiecībā uz informācijas apmaiņu un jo īpaši 6.2.6. iedaļu, kas attiecas arī uz komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņu starp pircējiem.

(306) Pircēju karteļi pēc savas būtības rada pietiekamu kaitējumu konkurencei, kas nozīmē, ka nav nepieciešams novērtēt to ietekmi uz tirgu ([135]). Tādējādi tie ir konkurences ierobežojums mērķa dēļ Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē. Līdz ar to, lai novērtētu pircēju karteli, nav nepieciešams ne definēt konkrēto(-os) tirgu(-us), ne novērtēt iesaistīto pircēju stāvokli augšupējā iepirkuma tirgū, ne arī to, vai tie konkurē lejupējos pārdošanas tirgos.

(307) Turpmāk minētie faktori mazina iespējamību, ka *LNG* būs uzskatāms par pircēja karteli:

(a) *LNG* tehnoloģiju īpašniekiem skaidri norāda, ka tā risina sarunas savu biedru vārdā, lai tie varētu noslēgt tehnoloģiju nodošanas nolīgumus saskaņā ar noteikumiem, par kuriem panākta vienošanās kopīgajās sarunās. Tas nenozīmē, ka *LNG* sistemātiski jāatklāj tehnoloģijas īpašniekiem katra dalībnieka identitāte, jo īpaši, ja dalībnieku sastāvs *LNG* bieži mainās ([136]). Tomēr tehnoloģiju īpašnieku pienākums nav veikt pasākumus, lai uzzinātu par *LNG* pastāvēšanu, piemēram, izmantojot trešās personas vai preses ziņojumus. Tomēr slepenība nav obligāts nosacījums, lai konstatētu pircēju karteli ([137]).

(b) *LNG* dalībnieki rakstiskā nolīgumā ir definējuši savas sadarbības veidu, apjomu un darbību, lai tās atbilstību 101. pantam varētu pārbaudīt *ex post* un salīdzināt ar *LNG* faktisko darbību. Tomēr rakstiska vienošanās pati par sevi nevar pasargāt *LNG* no konkurences tiesību piemērošanas.

(308) *LNG* var arī veicināt iesaistīšanos pārdevēja kartelī vai kļūt par tās instrumentu, proti, iesaistīties nolīgumā starp konkurentiem, lai noteiktu pārdošanas cenas, ierobežotu ražošanas apjomu vai sadalītu tirgus vai klientus lejupējos produktu tirgos. Šādā gadījumā *LNG* var tikt novērtēta kopā ar karteli lejupējā produktu tirgū.

(309) *LNG*, kuras mērķis ir izslēgt *LNG* dalībnieku faktiskos vai potenciālos konkurentus no lejupējiem produktu tirgiem, ir horizontāla boikota forma un ir uzskatāma par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ.

(310) *LNG* var izraisīt komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņu starp *LNG* dalībniekiem, kas var būt konkurenti. Ja šāda apmaiņa nav objektīvi nepieciešama *LNG* īstenošanai un samērīga ar tās mērķiem, to var uzskatīt par konkurences ierobežojumu mērķa dēļ.

Konkurenci ierobežojošas sekas

(311) *LNG*, ar kuras palīdzību tehnoloģiju īstenotāji kolektīvi mijiedarbojas ar tehnoloģiju īpašniekiem, ir jānovērtē to juridiskajā un ekonomiskajā kontekstā, ņemot vērā to faktisko un iespējamo ietekmi uz konkurenci. Novērtējumā jāietver iespējamā ierobežojošā ietekme uz konkrētajiem tehnoloģiju tirgiem, kuros *LNG* mijiedarbojas ar tehnoloģiju īpašniekiem, un uz konkrētajiem produktu tirgiem, kuros *LNG* dalībnieki var konkurēt kā piegādātāji. Šajā novērtējumā Komisija salīdzinās *LNG* faktisko vai iespējamo ietekmi uz šiem tirgiem ar situāciju, kāda rastos, ja nebūtu konkrētās *LNG*.

(312) Kopumā ir mazāka iespēja, ka *LNG* radīs bažas par konkurenci, ja dalībniekiem nav tirgus varas konkrētajos tehnoloģiju licencēšanas tirgos vai konkrētajos produktu tirgos.

([135]) Vispārējās tiesas spriedums, 2019. gada 7. novembris, *Campine*, T-240/17, ECLI:EU:T:2019:778, 297. punkts; sk. arī Tiesas 2009. gada 4. jūnija spriedumu lietā *Mobile Netherlands* u. c., C-8/08, ECLI:EU:C:2009:343, 37. punktu; pirmās instances tiesas 2006. gada 13. decembra spriedumu apvienotajās lietās *French Beef*, T-217/03 un T-245/03, ECLI:EU:T:2006:391, 83. un turpmākos punktus.

([136]) Kopumā *LNG* interesēs būs sniegt tehnoloģiju īpašniekiem pietiekami informācijas par tās locekļu identitāti, lai tehnoloģijas īpašnieks varētu pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu par to, vai risināt sarunas ar *LNG*.

([137]) Komisija ir sodījusi pircēju karteļus, kas nedarbojās pilnīgi slepeni, bet vismaz bija sākuši darboties salīdzinoši pārredzamā veidā. Sk. Komisijas Lēmumu 2003/600/EK (2003. gada 2. aprīlis) par procedūru saskaņā ar EK līguma 81. pantu (lieta COMP/C.38.279/F3 *French beef*) (OV L 209, 19.8.2003., 12. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2003/600/oj).

(313) Daži ierobežojumi, par kuriem vienojušies *LNG* dalībnieki, var nebūt 101. panta 1. punkta darbības jomā, ja tie ir objektīvi nepieciešami *LNG* īstenošanai un ir samērīgi ar tās mērķiem ([138]).

Konkrētie tirgi

(314) *LNG* var ietekmēt konkurenci augšupējos tehnoloģiju licencēšanas tirgos, proti, tirgos, kuros *LNG* dalībnieki kopīgi risina sarunas ar tehnoloģiju īpašniekiem, un lejupējos produktu tirgos, proti, tirgos, kuros *LNG* dalībnieki darbojas kā piegādātāji.

(315) Konkrēto tehnoloģiju tirgu definīcija atbilst principiem, kas izklāstīti Paziņojumā par tirgus definīciju, un, lai noteiktu konkurences ierobežojumus, balstās uz aizstājamības jēdzienu. Tā kā tehnoloģiju īstenotāju sarunas par licencēm ir iepirkuma veids, aizstājamības novērtējumā galvenā uzmanība tiek pievērsta alternatīvām, kas pieejamas tehnoloģiju piegādātājiem, nevis alternatīvām, kas pieejamas īstenotājiem. Citiem vārdiem sakot, tehnoloģiju īpašniekiem pieejamās alternatīvas ir izšķirošas, lai noteiktu konkurences ierobežojumus attiecībā uz *LNG* dalībniekiem. Šīs alternatīvas var analizēt, piemēram, pārbaudot tehnoloģiju īpašnieku iespējamo reakciju uz nelielu, bet pastāvīgu cenu samazinājumu par viņu tehnoloģijām. Kad konkrētais tirgus ir noteikts, *LNG* dalībnieku tirgus daļu var aprēķināt, pamatojoties uz attiecīgās tehnoloģijas licenču pirkšanas vērtību vai apjomu kā daļu no kopējā pārdošanas apjoma attiecīgajā tehnoloģiju licencēšanas tirgū.

(316) Ja *LNG* dalībnieki ir faktiski vai potenciāli konkurenti lejupējos produktu tirgos, arī šiem tirgiem ir nozīme novērtējumā. Konkrētie produktu tirgi ir definēti, izmantojot metodiku, kas aprakstīta Paziņojumā par tirgus definīciju.

Tirgus vara

(317) Nav absolūta robežlīmeņa, kuru pārsniedzot, var pieņemt, ka *LNG* dalībniekiem ir tāda tirgus vara, ka *LNG* varētu radīt konkurenci ierobežojošu ietekmi Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē. Tomēr vairumā gadījumu *LNG* dalībniekiem, visticamāk, nebūs tirgus varas, ja to kopējā pieprasījuma daļa konkrētajos tehnoloģiju tirgos nepārsniedz 15 % un to kopējā piedāvājuma daļa konkrētajos produktu tirgos nepārsniedz 15 %.

(318) Tirgus daļa, kas pārsniedz šo robežlīmeni vienā vai abos tirgos, pati par sevi neliecina, ka *LNG* varētu radīt konkurenci ierobežojošu ietekmi. *LNG*, kuras kopējā tirgus daļa pārsniedz minēto robežlīmeni, ir nepieciešams detalizēts novērtējums par tās ietekmi uz konkrētajiem tirgiem, ņemot vērā tādus faktorus kā *LNG* dalībniekuiezīmes un stāvoklis tirgū, tirgus koncentrācija, konkurences tuvums, iespējamas līgumiskas vai citas saiknes starp *LNG* dalībniekiem un citiem skarto tehnoloģiju īstenotājiem, *LNG* skarto tehnoloģiju raksturs, *LNG* darbības noteikumi (arī, piemēram, tas, vai *LNG* dalībnieki joprojām var brīvi apspriest un slēgt nolīgumus ar tehnoloģiju īpašniekiem ārpus *LNG*) un tehnoloģiju īpašnieku un pakārtoto klientu iespējamā kompensējošā ietekme.

Ietekme uz tehnoloģiju tirgiem

(319) Ja *LNG* dalībniekiem konkrētajos tehnoloģiju tirgos ir liela kopējā pieprasījuma daļa, *LNG* var ļaut tiem izmantot kopīgu pirktspēju. Tas var radīt konkurenci ierobežojošas sekas attiecīgajos tehnoloģiju tirgos, piemēram, samazinot tehnoloģiju īpašnieku stimulus ieguldīt pētniecībā un izstrādē. Šādas negatīvas ietekmes risks ir lielāks, ja *LNG* mijiedarbojas ar tehnoloģiju īpašniekiem, kuriem nav kompensējošas spējas aizstāvēt savas intereses, vai ja *LNG* dalībnieki īsteno koordinētu rīcību ar mērķi ierobežot tehnoloģijas īpašnieku brīvību lemt par to, vai risināt

([138]) Sk. (19). punktu par aksesuāro ierobežojumu jēdzienu.

sarunas ar *LNG*, piemēram, iesaistoties koordinētos atteikumos apspriest vai noslēgt tehnoloģiju nodošanas nolīgumus. Savukārt šāda negatīva ietekme ir mazāk iespējama, ja tehnoloģiju īpašniekiem ir kompensējoša spēja aizstāvēt savas intereses. Tā tas var būt, piemēram, ja attiecīgās tehnoloģijas ir būtiskas standartam, kas ir plaši pieņemts konkrētajos pakārtotajos produktu tirgos vai kam nav aizstājēju, ja licenciāru ir ļoti maz un tiem ir lieli tehnoloģiju tiesību portfeļi, vai ja LNG risina sarunas ar tehnoloģiju kopfondu.

(320) *LNG* var arī izmantot, lai bloķētu konkurējošus tehnoloģiju īstenotājus tehnoloģiju tirgos un tādējādi ierobežotu konkurenci lejupējos produktu tirgos. Piemēram, *LNG* var ierobežot tehnoloģiju īpašnieku iespējas slēgt tehnoloģiju nodošanas nolīgumus ar īstenotājiem, kas nav *LNG* dalībnieki, vai ierobežot šādu nolīgumu noteikumus. Bažas par piekļuves ierobežošanu ir mazākas, ja i) dalība *LNG* ir atvērta visiem tehnoloģiju īstenotājiem, kas atbilst objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem, ii) *LNG* darbības noteikumi nediskriminē dalībniekus un iii) *LNG* neierobežo tehnoloģiju īpašnieku spēju slēgt tehnoloģiju nodošanas nolīgumus ar konkurējošiem īstenotājiem vai neierobežo šādu nolīgumu noteikumus.

Ietekme uz lejupējiem produktu tirgiem

(321) Ja *LNG* dalībnieki nav faktiski vai potenciāli konkurenti lejupējos produktu tirgos vai ja tiem nav tirgus varas šajos tirgos, ir maz ticams, ka *LNG* radīs konkurenci ierobežojošu ietekmi lejupējos tirgos.

(322) Ja *LNG* dalībnieki ir faktiski vai potenciāli konkurenti lejupējos produktu tirgos, *LNG* var veicināt dalībnieku rīcības koordināciju lejupējos tirgos ([139]). Šādas koordinācijas risks ir lielāks, ja i) lejupējo produktu tirgu struktūra veicina aizliegtu vienošanos (piemēram, tirgus ir koncentrēts un tam ir ievērojama pārredzamības pakāpe) vai ii) *LNG* dalībniekiem ir liela kopējā tirgus daļa lejupējos produktu tirgos.

(323) *LNG* var arī veicināt aizliegtu vienošanos starp saviem dalībniekiem, ja *LNG* izraisa augstu izmaksu (jo īpaši mainīgo izmaksu) vienveidības pakāpi dalībnieku vidū, ar nosacījumu, ka *LNG* dalībniekiem ir tirgus vara konkrētajā lejupējā produktu tirgū un tirgus īpašības veicina koordināciju.

(324) *LNG* ieviešana var izraisīt komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņu starp *LNG* dalībniekiem, piemēram, par nosacījumiem, saskaņā ar kuriem tie būtu gatavi noslēgt tehnoloģiju nodošanas nolīgumus. Ja uz pašu *LNG* neattiecas Līguma 101. panta 1. punkts, jo tai ir neitrāla vai pozitīva ietekme uz konkurenci, šis aizliegums neattiecas arī uz informācijas apmaiņu, kas ir objektīvi nepieciešama *LNG* īstenošanai un ir samērīga ar tās mērķiem ([140]).

(325) Komerciāli sensitīvas informācijas apmaiņa var atvieglot koordināciju attiecībā uz pārdošanas cenām un ražošanas apjomu un tādējādi izraisīt aizliegtu vienošanos lejupējos produktu tirgos. Lai samazinātu komerciāli sensitīvas informācijas nevajadzīgas apmaiņas risku, *LNG* var izmantot "informācijas attīrīšanas komandas" (*clean teams*), neatkarīgus vadītājus vai citus aizsargmehānismus, piemēram, lai nodrošinātu, ka komerciāli sensitīva informācija starp *LNG* dalībniekiem tiek kopīgota tikai anonimizētā un/vai apkopotā veidā. Drošības mehānismus var īstenot arī, lai nodrošinātu, ka komerciāli sensitīva informācija netiek kopīgota ar citām *LNG*, piemēram, gadījumos, kad dalībnieki piedalās vairāk nekā vienā *LNG*.

([139]) Sk. arī (308). punktu par iespēju *LNG* izmatot kā instrumentu, lai iesaistītos pārdevēja kartelī lejupējos produktu tirgos.

([140]) Tiesas spriedums, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* /Komisija, C-382/12 P, ECLI:EU:C:2014:2201, 89. punkts. Sk. arī Pamatnostādņu par horizontālajiem nolīgumiem 369. punktu.

Likumīguma prezumpcija

(326) *LNG*, kas nav saistīta ar konkurences ierobežojumiem mērķa dēļ un kas atbilst visiem turpmāk minētajiem nosacījumiem, parasti diez vai ierobežos konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē vai, visticamāk, atbildīs 101. panta 3. punkta nosacījumiem:

(a) *LNG* var piedalīties visi tehnoloģiju īstenotāji, kas atbilst objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem;

(b) *LNG* atklāj tehnoloģiju īpašniekiem savus darbības noteikumus un to, ka tā risina sarunas savu dalībnieku vārdā;

(c) *LNG* darbība aprobežojas ar kopīgām sarunām par tehnoloģiju nodošanas nolīgumu noteikumiem;

(d) *LNG* dalībnieki neapmainās ar komerciāli sensitīvu informāciju, izņemot informāciju, kas ir objektīvi nepieciešama un samērīga kopīgu sarunu norisei, izmantojot *LNG*;

(e) *LNG* locekļi neiesaistās koordinētā rīcībā, tai skaitā koordinētā novilcināšanā, kuras mērķis ir ierobežot vai nu tehnoloģiju īpašnieku brīvību lemt par to, vai sākt vai izbeigt sarunas ar *LNG*, vai arī *LNG* dalībnieku brīvību apspriest un slēgt divpusējus nolīgumus ar tehnoloģiju īpašniekiem, neskarot *LNG* dalībnieku iespēju vienoties, ka sarunu laikā starp minēto tehnoloģijas īpašnieku un *LNG* tie divpusēji neapspriež un neslēdz tehnoloģiju nodošanas nolīgumus ar tehnoloģiju īpašnieku, ar noteikumu, ka šāda ierobežojuma ilgums nepārsniedz 6 mēnešus;

(f) *LNG* un jebkuri tehnoloģiju nodošanas nolīgumi, par kuriem panākta vienošanās, izmantojot *LNG*, neierobežo tehnoloģiju īpašnieku iespējas slēgt tehnoloģiju nodošanas nolīgumus ar trešām personām un neierobežo minēto nolīgumu noteikumus;

(g) licencēšanas maksas, kas maksājamas saskaņā ar tehnoloģiju nodošanas nolīgumiem, par kuriem panākta vienošanās, izmantojot *LNG*, nepārsniedz 10 % no to produktu pārdošanas cenas, kuros ietverta licencētā tehnoloģija.

(327) *LNG*, kas neatbilst iepriekš minētajiem nosacījumiem, ir jāveic individuāls novērtējums saskaņā ar Līguma 101. pantu. Netiek pieņemts, ka šādas *LNG* ierobežo konkurenci 101. panta 1. punkta nozīmē vai ka tās neatbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem.

4.5.3. **Novērtējums saskaņā ar Līguma 101 panta 3. punktu**

(328) Ja *LNG* ierobežo konkurenci Līguma 101. panta 1. punkta nozīmē, ir jānovērtē, vai *LNG* rada efektivitāti, kas atbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem.

Efektivitātes pieaugums

(329) *LNG* var palielināt efektivitāti. Konkrētāk, tās var samazināt licencēšanas darījumu izmaksas gan tehnoloģiju īstenotājiem, gan tehnoloģiju īpašniekiem, jo īpaši novēršot nepieciešamību katram *LNG* dalībniekam iesaistīties divpusējās licencēšanas sarunās ar konkrētu tehnoloģiju īpašnieku. Apvienojot tehnoloģiju īstenotāju speciālās zināšanas, *LNG* var samazināt informācijas asimetriju starp tehnoloģiju īstenotājiem un īpašniekiem, kā rezultātā notiek labāk informētas sarunas, arī par to, vai ierosinātie licencēšanas noteikumi ir *FRAND*. *LNG* var arī palīdzēt novērst pirmā tirgus dalībnieka nelabvēlīgo situāciju, kadtehnoloģiju īstenotāji, iespējams, nevēlas slēgt tehnoloģiju nodošanas nolīgumu, pirms to nav izdarījuši konkurenti. Šī efektivitātes uzlabojuma rezultātā var tikt noslēgts lielāks skaits tehnoloģiju nodošanas nolīgumu un tādējādi arī plašāk izplatītas tehnoloģijas. Paredzams, ka tas savukārt izraisīs lielāku inovāciju tirgū, kas nāks par labu patērētājiem.

Obligāta vajadzība

(330) Ierobežojumi, kas pārsniedz to, kas ir obligāti vajadzīgs, lai sasniegtu *LNG* radītos efektivitātes pieaugumu, neatbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem. Piemēram, lai samazinātu licencēšanas darījumu izmaksas, var nebūt obligāti nepieciešams, lai *LNG* pieprasītu tehnoloģijas īpašniekam nepiešķirt trešām personām labvēlīgākus licencēšanas noteikumus.

Priekšrocības patērētājiem

(331) Efektivitātes pieaugums, ko panāk ar obligāti nepieciešamajiem ierobežojumiem, ir jānodod patērētājiem tādā apmērā, kas pārsniedz *LNG* radīto konkurenci ierobežojošo ietekmi. Piemēram, tehnoloģiju licencēšanas izmaksu samazinājumu var nodot lejupējiem produktu tirgiem zemāku pārdošanas cenu veidā. Ja *LNG* dalībniekiem nav tirgus varas lejupējos produktu tirgos, pastāv lielāka iespējamība, ka gūtais labums tiks nodots patērētājiem.

Aizliegums likvidēt konkurenci

(332) Līguma 101. panta 3. punkta nosacījumi netiks izpildīti, ja *LNG* ļauj pusēm likvidēt konkurenci attiecībā uz būtisku attiecīgo produktu daļu. Šis nosacījums attiecas gan uz konkrētajiem tehnoloģiju tirgiem, gan uz konkrētajiem produktu tirgiem. Lielas kopējās tirgus daļas ir viena no pazīmēm, kas liecina, ka šis nosacījums, iespējams, nav izpildīts.